

СЛУЖБЕНИ

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА

1830

Službeni vėznik SR
Makedonije

91001 Skor
fah :

ГОСЛАВИЈА

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА СФРЈ“ излегува во издание на српскохрватски односно хрватскосрпски, словенечки, македонски, албански и унгарски јазик. — Огласи според тарифата — Жиро-сметка кај Службата на општественото книговодство 60802-603-1125

Петок, 9 март 1979

БЕЛГРАД

БРОЈ 10

ГОД. XXXV

Цена на овој број е 36 динари. — Претплатата за 1979 година изнесува 800 динари — Редакција: Улица Јована Ристика бр. 1. Пошт. факс 226. — Телефони: централа 650-155; Уредништво 651-855; Служба за претплата 651-732; Комерцијален сектор 651-671; Телекс 11756

177.

Врз основа на член 57 став 3 од Законот за книговодството („Службен лист на СФРЈ“, бр. 58/76), Сојузниот извршен совет донесува

ОДЛУКА

ЗА ИЗМЕНА И ДОПОЛНЕНИЕ НА ОДЛУКАТА ЗА ПОДАТОЦИТЕ ШТО СЕ ДОЛЖНИ ДА ГИ ОБЕЗБЕДАТ ВО СВОЕТО КНИГОВОДСТВО ОРГАНИЗАЦИИТЕ НА ЗДРУЖЕН ТРУД И ДРУГИ КОРИСНИЦИ НА ОПШТЕСТВЕНИ СРЕДСТВА ВО КОИ ВЛОЖИЛЕ СРЕДСТВА СТРАНКИ ЛИЦА

1. Во Одлуката за податоците што се должни да ги обезбедат во своето книговодство организациите на здружен труд и други корисници на општествени средства во кои вложиле средства странски лица („Службен лист на СФРЈ“, бр. 8/78), во Образецот УССЛ — Податоци за вложување на средства на странски лица за периодот од 1 јануари до ———— 19——— година, кој е отпечатен кон таа одлука и е нејзин составен дел, се вршат следни измени и дополненија:

1) во редниот број 12 во колона 2 во заградата, знакот рамно и зборовите: „реден број 6“ се бришат;

2) во редниот број 16 во колона 2 во заградата, знакот рамно и зборовите: „реден број 7“ се бришат;

3) во Забелешката, по точка 2 се додаваат четири нови точки, кои гласат:

„3. Збирот на износите искажани под ред. бр. 6 и 7 е рамно на износот искажан под ред. број 5 на овој образец.

4. Ако износот искажан под ред. број 12 е поголем од износот искажан под ред. број 6, разликата се искажува под ред. број 17 и ред. бр. 18 и 19 на овој образец.

5. Под ред. број 17 и ред. бр. 18 и 19 на овој образец се искажува и износот на материјалните трошоци и на амортизацијата според минимални стапки пропишани со законот односно на расходот што не е покриен со вкупниот приход, односно со прихедот.

6. Збирот на износите искажани под ред. бр. 18 и 19 е рамно на износот искажан под ред. број 17 на овој образец.“

Досегашната точка 3 на Забелешката станува точка 7.

2. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Е. п. бр. 187
1 март 1979 година
Белград

Сојузен извршен совет

Потпретседател,
Гојко Убишариќ, с. р.

178.

Врз основа на член 51 од Законот за движење и престој на странци во Југославија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 6/73) и член 3 став 2 од Уредбата за паричната помош и за здравствената заштита на странци на кои им е признаен статусот на бегалец („Службен лист на СФРЈ“, бр. 22/75), Сојузниот извршен совет донесува

ОДЛУКА

ЗА УСОГЛАСУВАЊЕ НА ИЗНОСИТЕ НА ПАРИЧНАТА ПОМОШ НА СТРАНИТЕ СО СТАТУС НА БЕГАЛЕЦ, КОИ СЕ МАТЕРИЈАЛНО НЕОБЕЗБЕДЕНИ

1. Паричната помош на странците на кои им е признаен статусот на бегалец, а која е утврдена со Одлуката за усогласување на износите на паричната помош на странци на кои им е признаен статусот на бегалец („Службен лист на СФРЈ“, бр. 4/78), се зголеμουва за 14,3% и така зголемената парична помош по одделни видови изнесува:

	Динари
1) Основна помош	685
2) Додаток за неспособност	171
3) Додаток за неспособност за самохрани	342
4) Додаток за стручно оспособување	171
5) Додаток за стручно оспособување надвор од местото на домување	514
6) Додаток за малолетни членови на семејството	171

2. Износите на основната помош и на додатокот утврдени во точка 1 од оваа одлука течат од 1 јануари 1979 година.

3. Со денот на влегувањето во сила на оваа одлука престанува да важи Одлуката за усогласување на износите на паричната помош на странци на кои им е признаен статусот на бегалец („Службен лист на СФРЈ“, бр. 4/78).

4. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Е. п. бр. 191
1 март 1979 година
Белград

Сојузен извршен совет

Потпретседател,
Гојко Убишариќ, с. р.

179.

Врз основна на член 30 од Законот за производство и промет на опојни дроги („Службен лист на СФРЈ“, бр. 55/78), Сојузниот извршен совет донесува

ОДЛУКА

ЗА ФОРМИРАЊЕ КОМИСИЈА ЗА ОПОЈНИ ДРОГИ

1. Во Сојузниот комитет за труд, здравство и социјална заштита се формира Комисија за опојни дроги (во понатамошниот текст: Комисија), заради усогласување на работата врз спроведувањето на надзорот и спречувањето на злоупотребата на опојни дроги.

2. Комисијата ги разгледува прашањата кои се однесуваат на применувањето на Законот за производство и промет на опојни дроги и на другите сојузни прописи со кои се уредуваат прашањата за спречување на злоупотребата на опојни дроги, а особено:

1) проучува и предлага мерки за спречување на илегалниот промет и на злоупотребата на опојни дроги;

2) проучува и предлага мерки за контрола на производството и прометот на опојни дроги;

3) дава иницијатива за донесување на прописи за опојните дроги;

4) ги следи и проучува појавите на наркоманија и предлага мерки за превенција, лекување и рехабилитација на наркоманите;

5) подготвува и предлага долгорочна програма за борба против наркоманијата и злоупотребата на опојни дроги.

За прашањата што ги разгледува Комисијата му дава мислење и предлози на Сојузниот комитет за труд, здравство и социјална заштита и на другите заинтересирани сојузни органи на управата и сојузни организации.

3. Комисијата ја сочинуваат претседател и 17 членови.

Претседателот на Комисијата го именува Сојузниот извршен совет.

По еден член на Комисијата делегираат извршните совети на собранијата на републиките и извршните совети на собранијата на автономните покраини, Сојузниот секретаријат за народна одбрана, Сојузниот секретаријат за надворешни работи, Сојузниот секретаријат за внатрешни работи, Сојузниот секретаријат за правосудство и организација на сојузната управа, Сојузниот комитет за труд, здравство и социјална заштита, Сојузното јавно обвинителство, Сојузната управа за царини, Сојузниот завод за здравствена заштита и Сојузниот секретаријат за надворешна трговија.

4. Стручните и административните работи за потребите на Комисијата ги врши Стручната служба на Сојузниот комитет за труд, здравство и социјална заштита.

5. Претседателот на Сојузниот комитет за труд, здравство и социјална заштита со решение ќе утврди кои лица се делегирани во Комисијата од страна на органите и организациите определени во точка 3 став 3 од оваа одлука.

6. Со денот на влегувањето во сила на оваа одлука престанува да важи Одлуката за формирање Комисија за опојни дроги и психотропни супстанции („Службен лист на СФРЈ“, бр. 10/75).

7. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Е. п. бр. 190

1 март 1979 година

Белград

Сојузен извршен совет

Потпретседател,
Гојко Убипариќ, с. р.

180.

Врз основа на член 29 став 2 и член 33 став 2 од Царинскиот закон („Службен лист на СФРЈ“, бр. 10/76) и член 1 став 2 од Законот за посебна давачка за израмнување на даночното оптоварување на увезените стоки („Службен лист на СФРЈ“, бр. 22/68), Сојузниот извршен совет донесува

ОДЛУКА

ЗА ОСЛОБОДУВАЊЕ ОД ПЛАЌАЊЕ ЦАРИНА И УВОЗНИ ДАВАЧКИ НА УВОЗОТ НА МАЗУТ, СУРОВА НАФТА, НАФТЕНИ ГАСОВИ И ДРУГИ ГАСОВИТИ ЈАГЛЕНОВОДОРОДИ ВО ГАСОВИТА СОСТОЈБА ВО 1979 ГОДИНА

1. Се ослободува од плаќање царина увозот на мазут од тар. број 27.10/7 од Царинската тарифа што за домашни потреби се увезува во согласност со Енергетскиот биланс на Југославија за 1979 година.

2. На увозот на сурова нафта од тар. број 27.09/1, мазут од тар. број 27.10/7 и нафтени гасови и други гасовити јагленоводороди во гасовита состојба од тар. број 27.11/3 од Царинската тарифа, кои се увезуваат за домашни потреби во согласност со Енергетскиот биланс на Југославија за 1979 година, нема да се наплатува давачката за царинско евидентирање пропишана со Одлуката за височината на давачката за царинско евидентирање („Службен лист на СФРЈ“, бр. 35/76) и давачката за израмнување на даночното оптоварување на увезените стоки пропишани со Одлуката за определување на стоките на кои се плаќа посебна давачка за израмнување на даночното оптоварување на увезените стоки („Службен лист на СФРЈ“, бр. 61/75, 57/76, 47/77 и 11/78).

3. Одредбите од точ. 1 и 2 на оваа одлука се однесуваат на увозот на мазут, сурова нафта, нафтени гасови и други гасовити јагленоводороди во гасовита состојба кој се врши во согласност со усвоениот Енергетски биланс на Југославија за 1979 година, а врз основа на регионалниот распоред на увозот што го утврди Сојузниот извршен совет и дозволите за увоз што ги издаде Сојузниот секретаријат за надворешна трговија.

4. Оваа одлука се применува на увозот кој се врши од 1 јануари до 31 декември 1979 година.

5. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Е. п. бр. 186

1 март 1979 година

Белград

Сојузен извршен совет

Потпретседател,
Гојко Убипариќ, с. р.

181.

Врз основа на член 49 став 2 од Царинскиот закон („Службен лист на СФРЈ“, бр. 10/76), точка 7 под 5 на Одлуката за критериумите што ќе се применуваат при намалувањето на царината на увозот на специфична опрема („Службен лист на СФРЈ“, бр. 44/78) и точка 1 на Одлуката за продолжување на важењето на Одлуката за критериумите што ќе се применуваат при намалувањето на царината на увозот на специфична опрема од 1 јули до 31 декември 1978 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 70/78 и 6/79), Сојузниот извршен совет донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ДОПОЛНЕНИЈА НА РЕШЕНИЕТО ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА ЦАРИНАТА НА УВОЗОТ НА СПЕЦИФИЧНАТА ОПРЕМА ШТО СЕ КОРИСТИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА БАЗНИ ФАРМАЦЕВТСКИ СУРОВИНИ

1. Во Решението за намалување на царината на увозот на специфична опрема што се користи за производство на базни фармацевтски сировини („Службен лист на СФРЈ“, бр. 63/78 и 70/78) во точка 1 пред тар. број 84.17/2к се додаваат два нови тар. броја, кои гласат:

„84.10/2а Клипни пумпи со регулација на капацитетот за агресивни хемиски материјали

Ех.

Пумпи за дозирање на аноргански киселини со можност за регулација на капацитетот во границите од 10 до 1000 l/h

84.10/4в Други ротациони пумпи, освен оние од точка 1 на овој тарифен број

Ех.

Преносни нуркачки пумпи за органски раствори, изработени од полипропилен, со капацитет до 10 m³/h во „S“ изработка“.

Во тар. број 84.18/2е се додава нова алинеја, која гласи:

„— Уреди за пречистување на кондензати со спроводливост под 0,2 микро-сименси/см, со работна температура 80°C, со вградени филтери и со јонски изменувачи, со капацитет над 20 m³/h“.

Во тар. број 84.59/8к по втората алинеја се додаваат четири нови алинеи, кои гласат:

„— Вибрациони уреди за подготовка на микробиолошки култури со можност за прецизно дотерување на бројот на обртите во границите од 40 до 400 обрти во минута, амплитуда на осцилацијата 2 до 5 см

— Автоматски волуметриски уреди за променливо дозирање на лужина или киселина во зависност од степенот на киселоста на отпадната вода, со контрола и регистрација на степенот на киселоста

— Мелници за фино мелење на биолошки материјали, со големина на измелените честици 20 до 100 микро-ни, со капацитет 100 до 200 kg/h во „S“ изработка

— Вибрациони сита за селективно одвојување на измелени биолошки материјали со финост од 20 до 100 микро-ни“.

По тар. број 84.59/8к се додава нов тар. број, кој гласи:

„90.28/3г Други електронски инструменти и апарати

Ех.

Електронски спектрофотометри за мерење на активноста на антибиотиците во брањовото подрачје од 270 до 700 мили-микрони“.

2. Ова решение се применува на увозот што ќе се врши од 1 јануари до 28 февруари 1979 година.

3. Ова решение влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Е. п. бр. 188

1 март 1979 година

Белград

Сојузен извршен совет

Потпретседател,

Гојко Убинариќ с. р.

182.

Врз основа на член 49 став 2 од Царинскиот закон („Службен лист на СФРЈ“, бр. 10/76), точка 5 под 16 на Одлуката за критериумите што ќе се применуваат при намалувањето на царината на увозот на специфична опрема („Службен лист на СФРЈ“, бр. 44/78) и точка 1 на Одлуката за продолжување на важењето на Одлуката за критериумите што ќе се применуваат при намалувањето на царината на увозот на специфична опрема од 1 јули до 31 декември 1978 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 70/78 и 6/79), Сојузниот извршен совет донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ДОПОЛНЕНИЈА НА РЕШЕНИЕТО ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА ЦАРИНАТА НА УВОЗОТ НА СПЕЦИФИЧНАТА ОПРЕМА ЗА РУДНИЦИ И ЗА ОБЛАГОРОДУВАЊЕ НА НЕМЕТАЛИ

1. Во Решението за намалување на царината на увозот на специфичната опрема за рудници и за облагородување на неметали („Службен лист на СФРЈ“, бр. 63/78 и 67/78) во точка 1 по тар. број 40.11/2а се додава нов тарифен број, кој гласи:

„73.22/26 Контејнери за превоз на цврсти материји

Ех.

Контејнери за транспорт на абразивни минерални неметални сировини со зафатнина од 300 до 1500 литри“.

По тар. број 84.10/3 се додава нов тарифен број, кој гласи:

„84.10/4в Други ротациони пумпи, освен оние од точка 1 на овој тарифен број

Ех.

Моноротациони тиџести пумпи — за транспорт на абразивни неметални сировини, со капацитет од 1 до 20 m³ на час и со работен притисок од 2 до 15 atm“.

По тар. број 84.20/1а-1 се додава нов тарифен број, кој гласи:

„84.20/1а-2 Други ваги за мерење

Ех.

Дисконтинуелни ваги за мерење на минерални неметални сировини во процесот на производството со осетливост од 0,5 kg“.

Во тар. број 84.22/3 по третата алинеја се додава нова алинеја, која гласи:

- „— Уреди за пневматски транспорт на абразивни неметални минерални суровини, со капацитет од 2 до 10 t/h“.

Во тар. број 84.56/1, 2, 3 и 4 по педесет и деветтата алинеја се додаваат седум нови алинеи, кои гласат:

- „— Машини за дробење и гмечење на каолинска глина пред натамошната употреба, со капацитет 15 m³/h, со крупност на мелење до 10 mm;
- Куглична мелница за макро мелење на абразивни неметални минерални суровини, со капацитет од 1 до 10 t/h;
- Пропелерски мешалки за мешање на абразивни неметални минерални суровини, со зафатнина од 5 до 15 m³;
- Гребеста мешалка за мешање на абразивни неметални суровини, со зафатнина од 2 до 50 m³;
- Електромагнетни сепаратори за одвојување на железни честици од неметални минерални абразивни суровини во тињеста состојба, со капацитет од 1 до 20 m³/h;
- Ротационо сито за просејување на абразивни неметални минерални суровини во тињеста состојба, со капацитет од 1 до 20 m³/h, со отвори на ситото од 50 до 300 микрони;
- Вибрациони сита за просејување на абразивни неметални минерални суровини во тињеста состојба, со капацитет од 1 до 20 m³/h, со отвори на ситото од 50 до 300 микрони“.

Во тар. број 90.26/26 се додава нова алинеја, која гласи:

- „— Автоматски водомери за мерење на потрошувачката на вода во процесот на дооблагородување“.

2. Ова решение се применува на увозот што ќе се врши од 1 јануари 1978 година до 28 февруари 1979 година.

3. Ова решение влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Е. п. бр. 189
1 март 1979 година
Белград

Сојузен извршен совет

Потпретседател,
Гојко Убипарип, с. р.

183.

Врз основа на член 58 став 2 од Законот за книговодството („Службен лист на СФРЈ“, бр. 58/76), сојузниот секретар за финансии пропишува

П РА В И Л Н И К

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА СОДРЖИНАТА НА ОДДЕЛНИ КОНТА ВО КОНТНИОТ ПЛАН ЗА ОРГАНИЗАЦИЈЕ НА ЗДРУЖЕНИОТ ТРУД

Член 1

Во Правилникот за содржината на одделни контата во контниот план за организациите на здружениот

труд („Службен лист на СФРЈ“, бр. 23/77 и 14/78) во член 1 во заградата по бројот: „19/77“ се додаваат зборовите: „и 4/79“, а зборот: „приходите“ се заменуваат со зборовите: „заедничкиот приход“.

Член 2

Во член 3 став 9 зборовите: „контото 005 во корист на контото 762 — Приходи остварени во рамките на „ОЗТ“ се заменуваат со зборовите: „контото 016 — Инвестиции во тек — друго, во корист на контото 762 — Приходи остварени во рамките на ОЗТ, и истовремено се задолжува контото 005, во корист на контото 016“.

Член 3

Во член 4 став 7 на крајот се додава записка и зборовите: „како и вредностите на сопствените производи и услуги употребени за инвестиции, со одобрување на контото 762“.

Член 4

Во член 11 ст. 5, 6, 7 и 8 се менуваат и гласат:

„На контото 083 — Други здружени средства на заедничката потрошувачка, се водат средствата на заедничката потрошувачка здружени со средства на други организации и заедници кои не можат да се искажат на контата 081 и 082.“

На контото 084 — Други пласмани на средствата на заедничката потрошувачка, се водат средствата на заедничката потрошувачка вложени во обврзници и во други хартии од вредност, орочените средства, побарувањата по кредити дадени на работници за изградба на станови, односно за подобрување на условите на домувањето и за други намени во согласност со закон и побарувањата по други пласмани на средствата на заедничката потрошувачка.

На контото 085 — Објекти на заедничката потрошувачка во употреба, се водат вредностите на објектите на заедничката потрошувачка со кои се задоволуваат потребите на домувањето, исхраната, одморот, рекреацијата, културата и другите потреби на заедничката потрошувачка.

На контото 086 — Опрема на заедничката потрошувачка во употреба, се водат вредностите на опремата на заедничката потрошувачка со кои се задоволуваат потребите на домувањето, исхраната, одморот, рекреацијата, културата и другите потреби на заедничката потрошувачка.“

Во став 9 зборовите: „на контото 086 — Објекти и опрема на заедничката потрошувачка во употреба“ се заменуваат со зборовите: „на контото 085, односно на контото 086.“

Член 5

Во член 12 став 11 се додава нова реченица, која гласи: „Ако во деловниот фонд не е внесен од чистиот доход износот на загубата што е покриен на товар на деловниот фонд, на контото 096 му се одбрува, на товар на контото 095, разликата помеѓу износот на загубата покриен на овој начин и износот што е внесен во деловниот фонд.“

Член 6

Во член 13 став 3 по зборовите: „паричните средства“ се додаваат зборовите: „во динари и странски валути“.

Во став 4 зборовите: „Девизни средства“ се заменуваат со зборовите: „Девизна сметка“.

Во став 7 зборовите: „за приспособавање на приходи (реализација)“ се заменуваат со зборовите: „преку која сметка се остварува и распоредува заедничкиот приход“.

По став 7 се додава нов став 8, кој гласи:

„На контото 107 — Проодна девизна сметка, се води динарската противвредност на девизите на посебни сметки кај банките за секоја валута посебно, преку кои сметки се остварува и распоредува заедничкиот приход, со тоа што девизите се искажуваат во динари спрема средниот дневен курс што важи на денот на промената.“

Досегашните ст. 8 и 9 стануваат ст. 9 и 10.

Член 7

Член 15 се менува и гласи:

„На контата од групата 12 — Побарувања по основ на продажба, се водат побарувањата од купувачи и други побарувања по основ на продажба на производи, стоки и услуги, продажба на основни средства, како и други побарувања од купувачи.“

На контото 120 — Покриени побарувања од купувачи, се водат побарувањата од купувачи што се покриени со отворен акредитив или со гаранција.

На контото 121 — Покриени побарувања по основ на компензации, регреси, премии и др., се водат побарувањата од должници за компензации, регреси, премии и др. што се покриени со отворен акредитив или со гаранција.

На контото 122 — Покриени побарувања од купувачи во странство, се водат побарувањата од купувачи во странство што се покриени со инструменти за плаќање, согласно со одредбите на член 7 точка 4 од Законот за утврдување и распоредување на вкупниот приход и доходот („Службен лист на СФРЈ“, бр. 62/77 и 70/78), освен побарувањата во чекови и меници кои се искажуваат на соодветните контата од групата 11.

На контото 125 — Купувачи, се водат побарувањата од купувачи за кои не се примени инструменти за обезбедување на плаќањето.

На контото 126 — Побарувања по основ на компензации, регреси, премии и др., се водат побарувањата од должници за компензации, регреси, премии и др. за кои не се примени инструменти за обезбедување на плаќањето.

На контото 127 — Купувачи во странство, се водат побарувањата од купувачи во странство за кои не се примени инструменти за обезбедување на плаќањето.“

Член 8

Во член 16 по став 5 се додава нов став 6, кој гласи:

„На контото 136 — Побарувања по основ на надоместоци за лични доходи и додатоци, се водат побарувањата за исплатените надоместоци за лични доходи и додатоци на работниците (надоместок за личен доход за време на воена вежба, детски додаток, боречки додаток и др.) што се надоместуваат од средствата на самоуправните интересни заедници и на други корисници на општествени средства.“

Член 9

Член 17 се менува и гласи:

„На контата од групата 14 — Побарувања од заедничкиот приход и од заедничкиот доход, се водат побарувањата по основ на учество во заедничкиот приход, односно заедничкиот доход.“

На контото 140 — Побарување за предадени производи, се водат вредностите на предадените производи кои според конечната пресметка на распоредот на заедничкиот приход се продадени а не се напла-

тени, односно за кои не се примени инструменти за обезбедување на плаќањето, а кои се надоместени од вкупниот приход, со одобрување на контото 294 — Пресметани приходи од заедничкиот приход.

На контото 141 — Покриени побарувања од заедничкиот приход, се водат побарувањата од заедничкиот приход што се покриени со отворен акредитив или со гаранција. На товар на ова konto, а во корист на соодветното konto од групата на konta 76, се книжат и наплатените приходи од заедничкиот приход во согласност со член 6 од Законот за утврдување и распоредување на вкупниот приход и доходот.

На контото 142 — Побарувања по распоредениот заеднички приход се водат побарувањата утврдени со конечна пресметка на распоредот на заеднички приход.

На контото 145 — Побарувања од заедничкиот доход, се водат побарувањата од заедничкиот доход утврдени со привремена, односно со конечна пресметка на распоредот на заедничкиот доход по основ на надоместок за распоредување на здружени средства и враќање на вредноста на здружените средства. Износот на побарувањата по основ на враќање на вредноста на здружените средства му се одобрува на соодветното konto во групите на konta 03, 15 и 16.“

Член 10

Во член 19 став 1 зборовите: „по основ на промет на стоки и услуги“, се бришат.

Ст. 2 и 3 се менуваат и гласат:

„На контото 160 — Побарувања за пренесени средства по основ на загуба во текот на годината, се водат побарувањата за средствата што ѝ се пренесени на основната организација што во периодичната пресметка ќе утврди дека работи со загуба а со самоуправната спогодба е утврдена обврска за меѓусебно покривање на загубите.“

Под побарување, во смисла на овој правилник, по краткорочни кредити и по краткорочно здружени средства се подразбираат побарувањата чијшто рок за враќање е пократок од една година, а под побарувања по долгорочни кредити и по долгорочно здружени средства се подразбираат побарувањата чијшто рок за враќање е подолг од една година.“

Член 11

Член 21 се менува и гласи:

„На контата од групата 18 — Разграничен дел на доходот по основ на залихи, се водат аконтациите на личните доходи и другите издатоци што се намираат од доходот, а според прописите можат да се пресметаат на товар на обртните средства по основ на залихи.“

На контото 180 — Разграничени лични доходи по основ на залихи, се водат аконтациите на личните доходи пресметани по основ на залихи, освен по основ на залихи на готови производи пресметани во согласност со член 84 од Законот за утврдување и распоредување на вкупниот приход и доходот.

На контото 181 — Разграничени лични доходи по основа на залихи на готови производи, се водат аконтациите на личните доходи пресметани на товар на обртните средства по основ на залихи на готови производи, а во согласност со член 84 од Законот за утврдување и распоредување на вкупниот приход и доходот.

Состојбата искажана на контата 180 и 181 се усогласува на крајот од пресметковниот период, односно на крајот од годината со износот на аконтациите

на личните доходи кој може да се пресмета на товар на обртните средства по основ на залихи. Ако состојбата на контата 180 и 181 е помала од износот утврден според пресметката, за разликата се задолжува контото 180, односно контото 181, а се одобрува контото 256 — Разграничени лични доходи по основ на залихи. Ако состојбата на контата 180 и 181 е поголема од износот утврден според пресметката, за разликата се задолжува контото 256 до износот искажан на тоа konto, а за остатокот се задолжува контото 870 — Дел на чистиот доход за лични доходи.

На контото 182 — Разграничени други издатоци од доходот по основ на залихи, се водат издатоците што се намираат од доходот а се пресметани по основ на залихи на товар на обртните средства, во согласност со член 19 од Законот за утврдување и распоредување на вкупниот приход и доходот.

Член 12

Во член 22 став 4 по зборовите: „се водат платежните износи на обврските од доходот“ се додаваат зборовите: „што се утврдуваат независно од остварениот доход“.

Став 5 се менува и гласи:

„На контото 193 — Курсни разлики, се водат курсните разлики пресметани по основ на искажување на обврските во странски валути според средни курсеви, согласно со одредбите од Законот за девизното работење и за кредитните односи со странство („Службен лист на СФРЈ“, бр. 15/77). Во моментот на плаќањето на обврските во странски валути износот на курсната разлика, кој му одговара на износот на платената обврска, му се одобрува на соодветното аналитичко konto од контото 293 — Пресметани курсни разлики, со задолжување на контото 737 — Негативни курсни разлики освен по обврските што се однесуваат на прибавување на основни средства и средства на заедничката потрошувачка кои можат да ги товарат основните средства, односно средствата на заедничката потрошувачка. Ако по обврските се пресметани позитивни курсни разлики, книжењето на тие курсни разлики се врши по метод на црвено сторно.“

Став 6 се менува и гласи:

„На контото 194 — Наплатени приходи од заедничкиот приход, се искажуваат наплатените износи на заедничкиот приход, односно на учество во заедничкиот приход и побарувањата по овие основи покриени со инструменти за обезбедување на плаќањето, со одобрување на соодветното konto во групата на контата 75, односно 76.“

Во став 7 бројот: „75,“ се брише.

Став 8 се менува и гласи:

„Ако организацијата на здружен труд во моментот на настанувањето на должничко-доверителскиот однос изврши наплата во готово, прими чек или меница, или ако пред настанувањето на должничко-доверителскиот однос изврши наплата или добие гаранција, односно отворен акредитив, не мора да врши книжење преку контата 194 и 195, туку може да ги задолжи контата 101, 110, 111, 120, 121, 122, 141, односно контото 230 — Обврски за аванси, со одобрување на соодветните conta од групите на контата 75, 76, 77 и 78. На истиот начин се постапува и во случај на продажба на производи, услуги и стоки на потрошувачки или стоковен кредит со задолжување на контата 042, 043, 152, односно 153.“

Во став 9 зборовите: „контото 195“ се заменуваат со зборовите: „контата 194 и 195“.

По став 9 се додаваат два нови става, кои гласат:

„Книжењата на товар на контото 194, односно 195 во корист на соодветните conta во групите на контата 75, 76, 77 и 78 организацијата на здружен труд може да одлучи да ги врши само на крајот на пресметковниот период и на крајот на годината.“

Ако организацијата на здружен труд сите побарувања по основ на продажба ги искажува на контата 125, 126, односно 127, на крајот од пресметковниот период, односно на крајот од годината износот на покриените побарувања го пренесува на товар на соодветното konto 120, 121, односно 122.“

Досегашните ст. 10 и 11 стануваат ст. 12 и 13.

Член 13

Во член 26 став 4 зборовите: „92 и 93“ се заменуваат со зборовите: „92, 93 и 94.“

Член 14

Член 27 се менува и гласи:

„На контата од групата 24 — Обврски од заедничкиот приход и од заедничкиот доход, се водат обврските за преземените производи и обврските од распоредениот остварен заеднички приход, како и обврските од заедничкиот доход.“

На контото 240 — Обврски за преземените производи, се водат обврските за преземените производи што служат за фазно производство или се вградуваат во заеднички производ, како и за производите што од организациите на здружен труд што се занимаваат со работи на прометот на стоки и услуги се преземени од производствените и други основни организации за кои се остварува и распоредува заедничкиот приход.

На контото 241 — Покриени обврски по заедничкиот приход, се водат обврските за распоредениот заеднички приход по конечната пресметка на распоредот на заедничкиот приход, што се покриени со отворен акредитив или гаранција, како и обврските што се намирени во наредниот пресметковен период на начинот пропишан во член 6 од Законот за утврдување и распоредување на вкупниот приход и доходот.

На контото 242 — Обврски по распоредениот заеднички приход, се водат обврските за распоредениот заеднички приход по конечната пресметка на распоредот на заедничкиот приход што е остварен со наплата на проодна сметка, односно на проодна девизна сметка.

На контото 245 — Обврски од заедничкиот доход, се водат обврските од заедничкиот доход по сите основи.“

Член 15

Член 28 се менува и гласи:

„На контата од групата 25 — Лични доходи, се искажуваат пресметаните лични доходи и средствата за лични доходи.“

На контата 250, 251, 252 и 253 се искажуваат пресметаните лични доходи и надоместоци за лични доходи, со одобрување на соодветните conta во групата на контата 28 — Обврски за лични доходи и надоместоци за лични доходи.

На контото 256 — Разграничени лични доходи по основ на залихи, се искажува зголемувањето на аконтактите на личните доходи пресметани на товар на обртните средства по основ на залихи во текот на годината во однос на состојбата искажана на контата 180 и 181.

На крајот од пресметковниот период, односно на крајот од годината за износот на пресметаните лични доходи и надоместоци за лични доходи искажани на контата 250, 251, 252 и 253, намален за износот искажан на контото 256, се задолжува контото 870 — Дел на чистиот доход за лични доходи, а се одобрува контото 257 — Распоредени средства на чистиот доход за лични доходи.

На крајот од годината контата од групата на контата 25 меѓусебно се затвораат. Разликата помеѓу пасивните и активните контата се пренесува во наредната година на контото 257.“

Член 16

Во член 29 став 1 зборовите: „по основ на промет на стоки и услуги“, се бришат.

Ст. 2 и 3 се менуваат и гласат:

„На контото 260 — Обврски за примени средства по основ на загуба во текот на годината, се водат обврските за средствата што се примени од други основни организации во согласност со член 56 став 1 точка 2 од Законот за утврдување и распоредување на вкупниот приход и на доходот, ако со самоуправната спогодба е утврдена обврска за меѓусебно покривање на загубите.

Под обврски, во смисла на овој правилник, по краткорочни кредити и по краткорочно здружени средства се подразбираат обврските чијшто рок за враќање е пократок од една година, а под обврски по долгорочни кредити и по долгорочно здружени средства се подразбираат обврските чијшто рок за враќање е подолг од една година.“

Член 17

Член 31 се менува и гласи:

„На контата од групата 28 — Обврски за личните доходи и надомести за личните доходи, се искажуваат пресметаните и исплатените аконтации на личните доходи и надоместите на личните доходи во текот на годината.

На контата 280, 281, 282 и 283 се искажуваат пресметаниот и исплатениот чист личен доход и надоместите на чистиот личен доход.

На контата 284 и 285 се искажуваат пресметаните и платените обврски за даноците и придонесите од личниот доход и од надоместите на личниот доход.“

Член 18

Во член 32 став 4 по зборовите: „се водат однапред пресметаните износи на обврските од доходот“ се додаваат зборовите: „што се утврдуваат независно од остварениот доход и“.

Став 5 се менува и гласи:

„На контото 293 — Пресметани курсни разлики, се водат курсните разлики пресметани по основ на искажување на побарувањата во странски валути според средните курсеви, согласно со одредбите на Законот за девизното работење и кредитните односи со странство. Во моментот на наплатата на побарувањата во странски валути, за износот на курсната разлика кој му одговара на износот на наплатеното побарување, се задолжува соодветно аналитичко konto на контото 193 — Курсни разлики со одобрение на контото 787 — Позитивни курсни разлики. Ако по побарувањата се пресметани негативни курсни разлики, книжењето на тие курсни разлики се врши по методот црвено сторно.“

Став 6 се менува и гласи:

„На контото 294 — Пресметани приходи од заедничкиот приход, се водат износите по издадените

фактури, сметки, привремени ситуации, пресметки и др., по основ на продажба на производи и извршени услуги по кои се остварува заедничкиот приход, односно по конечните пресметки за распоредот на заедничкиот приход, со задолжување на соодветни контата од групата 12 и 14.“

Во став 7 зборовите: „16 и 17“ се заменуваат со зборовите: „односно на контото 145“.

Во став 11 зборовите: „не се пренесуваат“ се заменуваат со зборовите: „не можат да се пренесуваат.“

Член 19

Во член 37 став 6 се менува и гласи:

„На контото 404 — Други производствени услуги, се книжат трошоците на други услуги како што се: комунални услуги, надомести за користење на луки, пристаништа, аеродроми и јавни склади, издатоци за користење на мелирациони и водостопански објекти и постројки, како и други услуги што ги извршиле организациите на здружен труд од областа на стопанските дејности и граѓани, со исклучок на занаетчиските лични услуги за кое не е предвиден посебен konto во групата 40.“

По став 11 се додава нов став 12, кој гласи:

„Под трошоци на услугите што ги извршиле граѓани во смисла на овој правилник, се подразбираат и трошоците по работите што ги извршиле работниците сами или заедно со членовите на своето семејство врз основа на договор (договор за дело и др.).“

Член 20

Во член 38 став 2 се менува и гласи:

„На контото 410 — Непроизводствени услуги од други, се книжат издатоците за услуги како што се: кирии и закупнини, лични услуги, здравствени услуги, интелектуални услуги на организации на здружен труд регистрирани за вршењето на тие дејности, како и други издатоци за услуги од непроизводствен карактер што ги извршиле организациите на здружен труд од областа на вонстопанските дејности и граѓани.“

Член 21

Член 41 се брише.

Член 22

Во член 42 став 1 по бројот: „44“ запирката се заменува со точка, а текстот: „а организациите на здружениот труд што вршат вкалкулирање на делот од доходот ги одобруваат и износите искажани на контата од групата 45.“ се брише.

Во став 2 зборовите: „од групите 60, 63 и 64“ се заменуваат со зборовите: „од групите 60 и 63“.

Член 23

Во член 44 став 2 се брише.

Член 24

Во член 45 став 3 се менува и гласи:

„На контото 631 — Готови производи предадени за заедничка работа, односно заедничко работење, се искажува вредноста на готовите производи, односно на услугите предадени, односно извршени на друга основна организација на здружен труд во состав на истата работна организација или на друга работна организација заради обработка во следната фаза на работа или за вградување во единствен производ, како и на организациите на здружен труд

што се занимаваат со работите на прометот на стоки и услуги. На контото 631 се искажува и вредноста на готовите производи, односно на услугите на последниот учесник во фазното производство, односно во производството на единствениот производ.“

Член 25

Член 46 се брише.

Член 26

Во член 47 став 2 зборовите: „контото 659 — Разлика во цената на преземените производи“ се заменуваат со зборовите: „контото 240 — Обврски за преземените производи“.

Во став 3 зборовите: „контото 659 — Разлика во цената на преземените производи“ се заменуваат со зборовите: „контото 240 — Обврски за преземените производи“.

Став 4 се менува и гласи:

„За износот на распоредениот заеднички приход по конечната пресметка на распоредот на заедничкиот приход, се врши меѓусебно затворање на контото 240 и контата 650 и 659. Меѓусебното затворање на тие конти се врши во случај кога вредноста на преземениот производ му се предава на следниот учесник во производството на заедничкиот производ, односно на заедничката услуга.“

Член 27

Во член 48 став 2 зборовите: „и 665 — Стоки во пресметка, важат објасненијата дадени во содржината на контата 632 и 635“ се заменуваат со зборовите: „важат објасненијата дадени за содржината на контото 632“.

Став 3 се брише.

Член 28

Член 50 се брише.

Член 29

Називот на класата 7 се менува и гласи:

„КЛАСА 7: Заеднички приход, вкупен приход и нивно распоредување“.

Член 30

Во член 51 став 2 се менува и гласи:

„Контата од групата 70 се задолжуваат врз основа на конечната пресметка на распоредот на заедничкиот приход во корист на контата 241, 242, 763 и 767“.

Член 31

Во член 52 став 2 се менува и гласи:

„Организациите на здружен труд при продажбата на производи и услуги, односно врз основа на конечната пресметка за распоредот на заедничкиот приход, го задолжуваат соодветно konto во групата 71 во корист на контото од групата 63, односно во корист на соодветно konto од групата 60 или на контото 490.“

Член 32

Во член 56 став 2 бројот: „195“ се заменува со бројот: „194“.

Став 3 се брише.

Член 33

Во член 57 став 2 се брише.

Во став 3 зборовите: „контата во групите 10, 11, 12 и 16 и на контото 195“ се заменуваат со зборовите: „контата во групите 10, 11, 12, 14 и 70 и на контата 194 и 195“.

Ст. 2 и 4 се бришат.

Став 5 станува став 3.

Член 34

Во член 58 став 2 броевите: „10, 11, 12 и 16 се заменуваат со броевите: „10, 11 и 12“.

Став 3 се брише.

Член 35

Во член 60 ст. 2 и 3 се бришат.

Член 36

Називот на класата 8 се менува и гласи:

„КЛАСА 8: Заеднички доход, доход и неговиот распоред“.

Член 37

Во член 61 став 1 зборовите: „и 795“ се бришат.

Во став 2 бројот: „148“ се заменува со бројот: „145“.

Член 38

Во член 62 став 2 се менува и гласи:

„Контата 810, 811 и 813 се задолжуваат во корист на контото 245 во роковите предвидени со самоуправната спогодба за распоредување на заедничкиот доход. За износот што е искажан на контото 813, се задолжува соодветното konto во групата на контата 26 — финансиски и пресметковни односи помеѓу ООЗТ во рамките на ОЗТ, 91 — Обврски за долгорочно здружени средства, односно 94 — Обврски за краткорочно здружени средства, а се одобрува на контото 900 — Деловен фонд.“

Член 39

Во член 63 став 1 зборовите: „795, односно 796“ се бришат.

По став 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„Ако основната организација која ги здружила средствата, врз товар на својот доход ја покрива загубата што настанала кај основната организација што се користела со тие средства во согласност со член 42 став 2 од Законот за утврдување и распоредување на вкупниот приход и доходот, за износот на загубата што покрива го задолжува контото 820 во корист на контото 245.“

Член 40

Во член 65 став 2 се брише.

Член 41

Член 66 се менува и гласи:

„На контата од групата 85 — Распоред на делот од доходот за определени намени, се книжи распоредениот дел од доходот по основите и за намените според називите на одделни контата на таа група.“

На контото 850 — Дел од доходот што е резултат на исклучителни погодности и на контото 851 — Дел од доходот по основ на развојни премии или по други основи за определени намени, се искажува делот

од доходот што е утврден во согласност со член 111 на Законот за здружениот труд врз товар на овие конта а во корист на контото 860.

На контото 852 — Дел од доходот што му припаѓа на основачот на погон во странство и на контото 853 — Дел од доходот што му припаѓа на основачот на претпријатие во странство од Југославија, во посебно книговодство кое се води за погонот, односно за другата работна единица во странство, односно за претпријатието во странство се искажува делот од доходот што им припаѓа на организациите на здружен труд што ги основале врз товар на тие конта, а во корист на контото 274 — Обврски спрема основачот по основ на добивка што се трансферира, односно на контото 275 — Обврски спрема основачот по основ на непосредна добивка.

На контото 855 — Дел од доходот што им припаѓа на странски лица по основ на надомест за стопанисување со вложени средства и на контото 856 — Дел од доходот што им припаѓа на странски лица по основ на враќање на вложените средства, се искажува делот од доходот што им припаѓа на странските лица по основ на вложување на средства во домашна организација на здружен труд, односно во претпријатие во странство, врз товар на овие конта, а во корист на контото 238 — Други обврски во износот што му припаѓа на странското лице по одбивањето на данокот, а износот на запрениот данок се пренесува во корист на контото 205 — Обврски по запрен данок на добивката на странски лица. За износот што е книжен на долговната страна на контото 856, во моментот на враќањето на вложените средства, се задолжува контото 917 — Вложени средства на странски лица, односно контото 947 — Вложени средства на странски лица а се одобрува на контото 900 — Деловен фонд.

На контото 857 — Дел од доходот за камати, се книжат во текот на годината на долговната страна износите на платените, односно на пресметаните камати што се намируваат од доходот.

На контото 858 — Дел од доходот за други определени намени, се искажуваат на долговната страна платените, односно пресметаните износи по основ на придонес кон Титовиот фонд за стипендирање на млади работници и работнички деца и на издатоци за стипендирање на студенти и ученици, како и по основ на други определени намени во согласност со прописите. На контото 858 се искажуваат и износите што се издвојуваат од вкупниот приход во смисла на одредбите од член 85 на Законот за утврдување и распоредување на вкупниот приход и на доходот, со одобрение на контото 201 — Обврски по запрени давачки наплатени со продажната цена, односно на контото 978 — Други извори на средствата за други намени.“

Член 42

Во член 68 став 2 зборот: „контата“ се заменува со зборот: „контото“, а зборовите: „и 871 — Дел од чистиот доход за иновации, рационализации и др.“ се бришат.

Ст. 3 и 4 се заменуваат со четири нови става, кои гласат:

„На контото 871 — Дел од чистиот доход за исхрана на работниците, се искажуваат износите исплатени во текот на годината за исхрана на работниците во согласност со самоуправниот општ акт за распределба на средствата за заедничка потрошувачка. На крајот од пресметковниот период, односно на крајот на годината непокриениот износ од тоа konto се пренесува преку контата 198 и 298 во наредниот пресметковен период, односно во наредната година.

На контото 875 — Дел од чистиот доход за регрес за годишен одмор на работниците, се искажуваат износите исплатени за регрес за годишен одмор на работниците од чистиот доход остварен во текот на годината, ако за таа намена не се издвоени средства во фондот на заедничката потрошувачка.

На контото 876 — Дел од чистиот доход за станбена изградба, се искажуваат исплатените износи по основ на придонеси за станбена изградба од доходот, како и износот што по периодичната пресметка е наменет за потребите на домувањето, со одобрение на контото 980 — Фонд на заедничката потрошувачка.

На контото 878 — Дел од чистиот доход за други намени на заедничката потрошувачка, се книжат во текот на годината, на побарувачката страна, износите на делот од чистиот доход за заедничка потрошувачка, освен за намените што се искажуваат на контата 871, 875 и 876.“

Член 43

Член 70 се менува и гласи:

„На крајот од пресметковниот период, односно на крајот од годината, врз товар на контото 870 — Дел од чистиот доход за лични доходи, а во корист на контото 257, се пренесува состојбата искажана на контата 250, 251, 252 и 253, намалена за состојбата искажана на контото 256.“

Член 44

Член 71 се менува и гласи:

„При привременото, односно конечното распоредување на доходот, организацијата на здружен труд, согласно со прописите, утврдува кој дел од сторените издатоци што се намируваат од доходот може да ги пресмета врз товар на обртните средства по основ на залихи, односно да ги покрие од остварениот доход.

За износите од став 1 на овој член, што можат да се пресметаат врз товар на обртните средства по основ на залихи, се задолжува контото 182 — Разграничени други издатоци од доходот по основ на залихи, во корист на соодветни конта во групата од контата 83, 84 и 85.

Книжењата на контата од групата на контата 83, 84 и 85 според одредбите на став 2 од овој член се спроведуваат на долговната страна по методот црвено сторно.“

Член 45

Член 72 се менува и гласи:

„На крајот од пресметковниот период, односно на крајот од годината чистиот доход, како разлика помеѓу износот што е искажан на побарувачката страна на контото 820 — Доход и износите што се искажани на контата од групата 83, 84 и 85, се пренесува во корист на контото 860 — Чист доход.“

Член 46

Во член 73 ст. 3, 4 и 5 се менуваат и гласат:

„Побарувачкото салдо од контото 870 — Дел од чистиот доход за лични доходи, се пренесува на крајот од пресметковниот период, односно на крајот од годината со задолжување на тоа konto во корист на контото 257 — Распоредени средства од чистиот доход за лични доходи.

Салдата од контата 871, 875, 876 и 878 на крајот од годината се пренесуваат со задолжување на тие конта во корист на контото 980 — Фонд на заедничката потрошувачка, ако со овој правилник не е определено поинаку.

Салдата од контата 880 и 882 на крајот од годината се пренесуваат со задолжувањето на тие контата во корист на контото 900 — Деловен фонд, а салдото од контото 883 — во корист на контото 902 — Извори на средствата за развој на материјалната основа на здружениот труд во ОПЗ.“

Во став 7 по бројот: „885“ се додаваат зборовите: „и 886“.

Во став 9 броевите: „875, 876“ се заменуваат со броевите: „871, 875“, а по бројот: „885“ се додава записка и бројот: „886“.

По став 9 се додава нов став 10, кој гласи:

„Салдото од контото 887 на крајот од годината се пренесува со задолжување на тоа konto во корист на соодветното konto на кое се искажува обврската по овој основ, односно изворот за тие намени.“

Член 47

Во член 74 став 3 зборовите: „и на контото 795 — Вкалкулиран доход содржан во продадените производи и услуги, односно на контото 796 — Вкалкулиран доход на ОЗТ на прометната дејност“ се бришат.

Член 48

Во член 75 став 3 зборовите: „85 и 87“ се заменуваат со зборовите: „85, 87 и 88“.

Во став 4 по зборовите: „се искажува покритието на загубата“ се додаваат зборовите: „на крајот од годината“.

По став 5 се додаваат три нови става, кои гласат:

„Книжење на покритието на загубата може да се врши и врз товар на контото 260 ако средствата за покритие на загубата се примени без обврска за враќање.

Организацијата на здружен труд во која странското лице вложило средства, износот на загубата настаната во заедничкото работење а што го покрива странското лице, се книжи врз товар на контото 132, односно врз товар на контата 917 и 947, во согласност со член 22 став 2 на Законот за вложување средства на странски лица во домашни организации на здружен труд („Службен лист на СФРЈ“, бр. 18/78).

Поголот, односно работната единица за која се води посебно книговодство, покритието на загубата го книжи врз товар на контото 176, а претпријатието во странство врз товар на контото 176 го книжи износот на загубата што го поднесува основачот од Југославија, односно врз товар на контото 132 износот на загубата што го поднесуваат другите основачи.“

Досегашните ст. 6 и 7 стануваат ст. 9 и 10.

Член 49

Во член 76 по став 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„На контото 902 — Извори на средствата за развој на материјалната основа на здружениот труд во ОПЗ, се искажува делот од доходот што е резултат на исклучителни погодности и кој е определен да се користи за развој на материјалната основа на здружениот труд во општината и републиката, односно во автономната покраина.“

Досегашните ст. 3 и 4 стануваат ст. 4 и 5.

Член 50

Во член 77 став 1 се менува и гласи:

„На контата од групата 91 — Обврски за долгорочно здружени средства, се искажуваат обврските на организацијата на здружен труд спрема други организации на здружен труд, односно спрема други корисници на општествените средства, по основ на здружени средства чиј рок на враќање е подолг од една година, освен обврските што се искажуваат на контата од групата 26.“

Член 51

По член 79 се додава нов член 79а, кој гласи:

„На контата од групата 94 — Обврски за краткорочно здружени средства, се искажуваат обврските за здружени, односно за вложени средства чиј рок на враќање е до една година, според називите на одделни контата од оваа група, освен обврските што се искажуваат на контата од групата 26.“

Член 52

Во член 81 став 2 зборовите: „960 — Фонд на солидарноста“ се заменуваат со зборовите: „962 — Обврски по основ на средствата на солидарноста за отстранување на последиците од елементарни непогоди“.

Член 53

Во член 82 се додаваат два нови става, кои гласат:

„На контото 971 — Други фондови, се искажува и состојбата на средствата на посебниот фонд на ризик формиран во согласност со член 74 од Законот за здружениот труд, како и делот од доходот распределен за општонародна одбрана и општествена самозаштита што ѝ останува на располагање на организацијата на здружен труд.

За вредноста на предметите што ќе ги прибави со намена за општонародната одбрана и општествената самозаштита, организацијата на здружен труд ги намалува средствата и изворите на средствата и вредностите на тие предмети ги води во вонбилансната евиденција. Во вонбилансната евиденција се водат и вредностите на тие предмети што се примаат без надомест.

Член 54

Споредбениот преглед на контата според Контниот план за организациите на здружен труд и според Измените и дополненијата на контниот план е отпечатен кон овој правилник и е негов составен дел.

Член 55

При прекнижувањето се пренесува целокупниот промет по методот црвено сторно.

Член 56

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 1-2309/1
1 март 1979 година
Белград

Заменик на сојузниот секретар
за финансии,

Вождар Радуновиќ, с. р.

СПОРЕДБЕН ПРЕГЛЕД

НА КОНТАТА СПОРЕД "ОТТИОТ ПЛАН ЗА ОРГАНИЗАЦИЈИТЕ НА ЗДРУЖЕН ТРУД И СПОРЕД ИЗМЕНЕТЕ И ДОПОЛНЕНИЈАТА НА КОНТНИОТ ПЛАН

На konto	Од konto	Објаснение
1	2	3
0 3	084	
084	085	
085	дел 086	
107	дел 102	
120	121 и	
	дел 160	
121	дел 132	
122	дел 170	
125	126 и	
	дел 160	
126	дел 132	
127	дел 170	
136	дел 132	
140	дел 140 и	
	дел 144	
141	дел 140 и	
	дел 144	
142	дел 140 и	
	дел 144	
145	148	
160	дел 168	
165	дел 165 и	
	дел 166	
186	дел 165 и	
	дел 166	
180	дел 185	
181	дел 185	
182	182, 184,	
	186 и 187	
194	дел 195	
222	260	
223	270	
240	дел 659	
241	дел 240 и	
	дел 244	
242	дел 240 и	
	дел 244	
245	248	
250		Врз товар на контата
251		250 до 253 се пренесу-
252		ваат бруто личните до-
253		ходи и надоместите на
		личните доходи прес-
		метани од 1 јануари
		1979 година.
257		Во корист на контото
		257 се пренесува салдо-
		то на контата од гру-
		пата 25 на 1 јануари
		1979 година.
280		На контата 280 до 285,
281		на долговната страна
282		се пренесува исплате-
283		ниот чист личен доход
284		и надоместите на чис-
285		тиот личен доход, како
		и платените даноци и
		придонеси, од 1 јануа-
		ри 1979 година.

1	2	3
		На побарувачката стра-
		на на контата 280 до
		285 се пренесува салдо-
		к т д
		пата 28 на 1 јануари
		1979 година и пресме-
		таните лични доходи и
		надоместите на лични-
		те доходи од 1 јануари
		1979 година.
294	дел 295	Преносот на состојбата
600	605 и	искажана на контото
	дел 690	690 може да се изврши
630	640 и	и на контото 609, одно-
	дел 690	сно на контото 639.
631	641 и	
	дел 690	
632	642 и	
	дел 690	
639	649	
700	дел 700 и	
	дел 701	
701	дел 700 и	
	дел 701	
710	дел 713	
711	дел 713	
712	дел 713	
737	дел 738	
750	дел 750 и	
	дел 751	
751	дел 750 и	
	дел 751	
760	дел 763	
761	дел 763	
762	дел 763	
763	дел 767	
787	дел 788	
810	дел 810	
813	дел 810	
831	832	
832	дел 876	
857	дел 849	
858	дел 849	
871	дел 878	
875	дел 878	
926	дел 922	
940	дел 910	
941	дел 911	
942	дел 912	
943	дел 913	
945	дел 915	
946	дел 916	
947	дел 917	
962	дел 960	

184.

Врз основа на член 21 ст. 2 и 3 од Уредбата за основање и работа на претставништва на странски фирми во Југославија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 30/77), сојузниот секретар за финансии во спогодба со сојузниот секретар за надворешна трговија, пропишува

П Р А В И Л Н И К

ЗА ВОДЕЊЕ НА ДЕЛОВНИТЕ КНИГИ НА ПРЕТСТАВНИШТВАТА НА СТРАНКИ ФИРМИ ВО ЈУГОСЛАВИЈА

Член 1

Претставништвата на странски фирми во Југославија се должни за своето финансиско и материјално работење да ги водат следните деловни книги:

- 1) книга на банката;
- 2) книга на благајната;
- 3) книга на приходите и расходите;
- 4) книга на материјалот;
- 5) книга на инвентарот.

Деловните книги од став 1 на овој член, пред почетокот на запишувањето на податоците, ги заверува надлежниот орган на управата на општината на чија територија се наоѓа седиштето на претставништвото на странската фирма во Југославија.

Член 2

Вредностите во деловните книги од член 1 на овој правилник се искажуваат во динари.

Член 3

Во деловните книги од член 1 на овој правилник се обезбедуваат најмалку следните податоци:

- 1) во книгата на банката — уплатите и исплатите на сметката што претставништвото ја води кај овластената банка;
- 2) во книгата на благајната — уплатите и исплатите во динари и во ефективни странски пари;
- 3) во книгата на приходите и расходите:
 - а) на страната на приходите — основите по кои и од кого се остварени приходите;
 - б) на страната на расходите — материјалните и личните расходи, а во рамките на личните расходи посебно личните доходи на државјаните на Социјалистичка Федеративна Република Југославија вработени во претставништвото и придонесите од нивните лични доходи;
- 4) во книгата на материјалот, односно во книгата на инвентарот — материјалот, односно инвентарот според видот, количината и вредноста.

Член 4

Годишниот извештај за работата на претставништвото на странска фирма во Југославија се состои од општ и посебен дел.

Општиот дел ги содржи најмалку следните податоци: назив, седиште и адреса на претставништвото, дејност на претставништвото, имиња на лицата вработени во претставништвото, нивно државјанство и назив на работните места.

Посебниот дел ги содржи најмалку следните податоци:

- 1) за претставништвата основани за вршење на производствено-финансиски работи, односно работи од деловно-техничка соработка — назив на договорот склучен со југословенска организација на здружен труд, рок на траење на договорот, опис на работите во врска со извршувањето на договорот, годишна вредност на размената на стоки и услуги од договорот, проблеми во врска со извршувањето на договорот и активности за склучување на нови договори;
- 2) за претставништвата основани заради извоз на југословенски стоки, односно заради увоз на сто-

ки во Југославија — годишен обем и структура на стоките што странската фирма ги извезла од Југославија, односно увезла во Југославија преку претставништвото;

3) за претставништвото основано за следење на извршувањето на соодветни стручни дејствија во врска со работите на договорна контрола на квалитетот и квантитетот на стоките — вид и обем на таа контрола, како и вредност на реализираните услуги по работите на договорна контрола на квалитетот и квантитетот на стоките во Југославија според посебно одобрение од член 24 на Уредбата за основање и работа на претставништвата на странски фирми во Југославија.

4) за претставништвата основани за вршење надзор над изградбата и за преглед на бродови заради класификација — назив на договорот склучен со југословенска организација на здружен труд, вид и обем на работите по кои претставништвото вршело надзор, односно преглед, како и вредност на реализираните услуги по работите на договорна контрола на квалитетот и квантитетот на стоките во Југославија, според посебно одобрение од член 24 на Уредбата за основање и работа на претставништвата на странски фирми во Југославија.

5) за претставништвата основани за агенциски работи во областа на поморскиот и речниот сообраќај — вид и обем на извршените работи;

6) за претставништвата основани за агенциски работи во областа на друмскиот, железничкиот и воздушниот сообраќај — назив на договорот склучен со југословенска организација на здружен труд, вид и обем на извршените работи;

7) за претставништвата основани за туристички работи — опис на работите извршени заради склучување на договори, број на склучените договори и обем и вредност на работите според тие договори.

Член 5

Претставништвата на странските фирми ќе го усогласат водењето на деловните книги со одредбите од овој правилник до 31 март 1979 година.

Член 6

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 1-1151/1

22 февруари 1979 година

Белград

Сојузен секретар за финансии,

инж. Петар Костиќ, с. р.

185.

Врз основа на член 58 став 1 од Законот за книговодството („Службен лист на СФРЈ“, бр. 58/76), сојузниот секретар за финансии пропишува

П Р А В И Л Н И К

ЗА ИЗМЕНА НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА КНИГОВОДСТВЕНИТЕ ИСПРАВИ ВРЗ ОСНОВА НА КОИ СЕ ЗАСНОВААТ КНИЖЕЊАТА ЗА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА И ПОГОНИТЕ ВО СТРАНСТВО

Член 1

Во Правилникот за книговодствените исправи врз основа на кои се засноваат книжењата за претпријатијата и погоните во странство („Службен лист на СФРЈ“, бр. 57/77), член 6 се менува и гласи:

„Претпријатијата, банките, односно другите финансиски организации, осигурителните, односно реосигурителните организации, погоните и други работни и деловни единици во странство, веродостојните книговодствени исправи врз основа на кои се составени спецификациите, односно изводите од делов-

ните книги во согласност со член 4 од овој правилник, можат да ги обезбедат и на микрофилмови.“

Член 2

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 1-1733/1
14 февруари 1979 година
Белград

Сојузен секретар
за финансии,

инж. Петар Костиќ, с. р.

186.

Врз основа на член 331 од Законот за воздушната пловидба („Службен лист на СФРЈ“, бр. 23/78), претседателот на Сојузниот комитет за сообраќај и врски донесува

П РА В И Л Н И К ЗА ЛЕТАЊЕТО НА ВОЗДУХОПЛОВИ

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се утврдуваат условите, начинот, правилата и постапките за летањето на воздухоплови заради безбедна воздушна пловидба.

Одредбите од овој правилник се применуваат врз:

- 1) домашните цивилни воздухоплови;
- 2) воздухопловите на органите на внатрешните работи и царинските воздухоплови;
- 3) странските цивилни и странските воени воздухоплови кога летаат во југословенскиот воздушен простор.

Одредбите од овој правилник се применуваат и врз домашните воени воздухоплови кога летаат по воздушните патишта, како и во други случаи предвидени со Законот за воздушната пловидба.

Член 2

Летањето на југословенските воздухоплови над морето на кое ниедна држава нема суверенитет (отворено море), се врши според одредбите од овој правилник и меѓународните акти донесени врз основа на Конвенцијата за меѓународното цивилно воздухопловство (Чикаго, 1944) со кои се уредува постапката за летањето на воздухоплови над отворено море, а кои ја обврзуваат Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Кога југословенски воздухоплов лета во воздушниот простор што е под суверенитет на друга држава, ќе се придржува кон прописите за летањето и маневрирањето на воздухоплови што се применуваат на подрачјето на суверенитетот на таа држава, а ако тие прописи ги нема ќе се придржува кон одредбите од овој правилник.

Член 3

Одредбите од овој правилник ги применуваат надлежните служби за контрола на летањето, кога во границите на своите права, должности и одговорности, вршат контрола на летањето и водењето на воздухоплови во воздушниот простор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија (во натамошниот текст: југословенскиот воздушен простор) и на воздушните патишта над Јадранското Море надвор од територијалните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 4

Во југословенскиот воздушен простор воздухоплови можат да летаат до 9.000 метри (5 наутички милји) оддалеченост од државната граница, освен ако е во прашање воздухоплов во меѓународниот воздушен сообраќај што има одобрение за влегување или излегување од југословенскиот воздушен простор.

Летањето на воздухоплови во појасот од став 1 на овој член може да се врши врз основа на одобрение за летање во граничниот појас што го издал надлежниот орган врз основа на Законот за преминување на државната граница и за движење во граничниот појас.

Член 5

Управувањето со воздухопловот при движење на маневарските површини на аеродром, како и при полетувањето, летањето и слетувањето се врши на начин на кој не се загрозува безбедноста на воздухопловот, лицата и предметите во воздухопловот.

Управувањето со воздухопловот се врши на начин што не го загрозува безбедното летање на другите воздухоплови, не ги попречува другите учесници во воздушната пловидба и не ја загрозува безбедноста на лицата и имотот на земјата.

Член 6

Полетување и слетување на воздухоплов на определен аеродром не смее да се врши ако не се исполнети утврдените аеродромски минимуми за тој аеродром.

При полетување и слетување на странски аеродром за кој не се утврдени аеродромските минимуми, југословенски воздухоплов ги користи аеродромските минимуми што ќе ги утврди носителот на правото на располагање, односно сопственикот на тој воздухоплов.

Член 7

Летањето на воздухоплов во југословенскиот воздушен простор се врши во воздушниот простор на областа, во терминалната зона, во аеродромската зона и во воздушниот простор на слободното летање (слој на слободното летање).

Воздушниот простор на областа се простира над терминалните зони и аеродромските зони и просторот на слободното летање, во висина неограничено.

Терминалната зона го опфаќа воздушниот простор околу еден или повеќе аеродроми и се простира од горната граница на аеродромската зона и просторот на слободното летање до висина пропишана за таа терминална зона.

Аеродромската зона го опфаќа воздушниот простор околу аеродромот до определената висина пропишана за таа зона.

Воздушниот простор на слободното летање се простира надвор од аеродромската зона до висина од 900 метри на средното надморско ниво, односно до висина од 450 метри над теренот, зависно што е повеќе.

Член 8

Летањето во терминалната зона и аеродромската зона, како и слетувањето на воздухоплови на аеродром се врши според одредбите од овој правилник и прописите со кои се утврдуваат начинот, постапките и другите услови за безбедно полетување и слетување на воздухопловот на определен аеродром односно според одредбите од општиот акт на носителот на правото на располагање со аеродромот донесен врз основа на одредбите на член 205 став 2 од Законот за воздушната пловидба.

Член 9

Водачот на воздухопловот што лета од една област во друга или што од воздушниот простор на областа влегува во терминална зона или аеродромска зона и обратно, должен е да воспостави радиоврска со надлежната служба за контрола на летањето на областа, односно зоната во која влегува, да се објави кај надлежната служба за контрола на летањето на областа, односно зоната од која излегува, како и да се придржува кон одобрената висина, односно ниво на летот.

Член 10

Ако на аеродромот не е организирана служба за контрола на летањето со летањето на воздухопловот раководи стручно лице (во натамошниот текст: раководителот на летањето) согласно со општиот акт на носителот на правото на располагање со аеродромот донесен врз основа на одредбата на член 205 став 2 од Законот за воздушната пловидба, што ќе го определи носителот на правото на располагање со аеродромот.

Член 11

Летот на воздухопловот, зависно од метеоролошките и други услови за летање, се врши според правилата за летање при надворешна видливост (VFR) или според правилата за инструментално летање (IFR).

Изборот на правилата според кои ќе се врши летот (во натамошниот текст: режим на летот) зависи од: добата на денот, метеоролошките услови, видот, категоријата, намената и опремата на воздухопловот, класата и категоријата на аеродромот и воздушниот простор, во кој се лета, како и од оспособеноста на екипажот на воздухопловот.

Режимот на летот мора да биде внесен во планот на летот на воздухопловот.

Правилата за летањето при надворешна видливост (VFR) се применуваат ако се исполнети условите на метеоролошката видливост (VMC). Ако тие услови не се исполнети, врз летањето на воздухопловот се применуваат правилата за инструментално летање (IFR).

Член 12

Заради еднообразно и брзо спогодување, екипажот на воздухопловот и надлежната служба за контрола на летањето ги употребуваат утврдените изрази и кратенки на српскохрватски или англиски јазик, согласно со одредбата на член 230 од Законот за воздушната пловидба.

Во јавниот превоз во воздушниот сообраќај, како и при летање на воздушен пат, се употребуваат кратенките, термините и вообичаените изрази на англиски јазик што се дадени во прилогот бр. 1, што е отпечатен кон овој правилник и е негов составен дел.

Член 13

Кога летаат во југословенскиот воздушен простор сите воздухоплови, домашни и странски вклучувајќи ги и домашните воени воздухоплови што летаат на воздушен пат, ги користат еднообразните знаци за спогодување, и тоа:

- 1) знаци за опасност, итност и предавање на порака;
- 2) светлосни знаци за предупредување;
- 3) знаци за аеродромски сообраќај;
- 4) знаци за паркирање на воздухоплови.

Описот на знаците од став 1 од овој член и нивното значење се дадени во прилогот бр. 2 — Знаци за спогодување што е отпечатен кон овој правилник и е негов составен дел.

Член 14

Водачот на воздухоплов пресретнат во југословенскиот воздушен простор е должен непрекинато да ја известува надлежната служба за контрола на летањето за своите постапки што ги врши по налог од водачот на воздухопловот пресретнувач.

Водачот на воздухоплов пресретнувач и водачот на пресретнатиот воздухоплов во меѓусебното општење ги користат знаците за пресретнување дадени во прилогот бр. 3, што е отпечатен кон овој правилник и е негов составен дел.

Член 15

Во воздушната пловидба се употребуваат мерните единици и нивните кратенки наведени во прилогот бр. 4 — Табела на мерните единици, што е отпечатен кон овој правилник и е негов составен дел.

Член 16

Одделни изрази употребени во овој правилник го имаат следното значење:

1) раздвојување на воздухоплови е обезбедувањето на пропишаното хоризонтално и вертикално растојание помеѓу два воздухоплова;

2) позиција на воздухоплов е положбата, односно местото на наоѓањето на воздухопловот во однос на земјата;

3) рута или маршрута е патеката на движењето на воздухопловот во однос на земјата што е означена со рутни точки и земски ориентир;

4) аеродромски круг е определената патека по која воздухопловот мора да лета кога се наоѓа во непосредна близина на аеродромот;

5) правец на летот или курс е правецот на движењето на воздухопловот определен со помош на агол помеѓу север (прав, магнетен или компасен) и продолжната оска на воздухопловот;

6) ниво на летот е висината на летот на воздухопловот што ја покажува висиномерот дотеран на стандарден атмосферски притисок (QNE);

7) точка на јавување е определената точка над која водачот на воздухопловот ја јавува позицијата на воздухопловот на надлежната служба за контрола на летањето;

8) минимална безбедна висина е минималната висина на летот за безбедно надвишување на пречките на земјата;

9) преодна апсолутна висина е висината на летот за безбедно надвишување на пречките во аеродромска зона што ја покажува висиномерот на воздухопловот дотеран на притисок сведен на средно надморско ниво (QNH);

10) фактична брзина е брзината на летот на воздухопловот во однос на воздухот околу него (TAS);

11) индицирана брзина е брзината на летот на воздухопловот што ја покажува брзиномерот (IAS);

12) минимална безбедна брзина е брзината на летот на воздухопловот под која доаѓа до загуба на узгонот на воздухопловот;

13) радарско водење или векторирање е користењето на радарските податоци за определување на курсот, брзината и висината при водење на воздухопловот;

14) програма за летање е образецот со податоците за сите планирани летови во определен временски период;

15) надлежна служба за контрола на летањето е службата што врши контрола на летањето и водење на воздухоплови во делот на југословенскиот воздушен простор за кој е надлежна.

Значењата на одделните кратенки што се употребуваат во воздушната пловидба се наведени во прилогот бр. 1 што е отпечатен кон овој правилник и е негов составен дел.

II. ЗАЕДНИЧКИ ОДРЕДБИ ЗА ЛЕТАЊЕТО, ВОЗДУХОПЛОВИ И ПРВЕНСТВОТО НА ПАТОТ

1. Одредби за летањето

Член 17

Полетувањето и слетувањето на воздухоплов се врши, по правило, спроти ветер.

Водачот на воздухопловот не смее да полетува или да слетува, ако бочиот ветер е над јачината дозволена за односниот тип воздухоплов.

По исклучок од став 1 на овој член, слетување на воздухоплов со грбен ветер може да изврши водачот на воздухопловот, ако со тоа не се загрозува безбедноста на летот и ако со тоа се согласи надлежната служба за контрола на летањето, односно раководителот на летањето.

Член 18

Аеродром што нема радионавигациони средства може да се користи за полетување и слетување само во услови на метеоролошка видливост (VMC), според постапките пропишани за користење на тој аеродром.

Користењето на аеродром што има радионавигациони средства се врши според пропишаните постапки во зависност од тие радионавигациони средства.

Аеродром што е опремен и оспособен за постапки на прецизно пригоѓање на воздухоплови од категоријата II, може да се користи под условите воздухопловот да има соодветна исправна опрема и пилотите на воздухопловот да се оспособени за слетување на воздухоплови според тие постапки.

Член 19

Полетувањето и слетувањето на аеродром што има радионавигациони и светлосни средства се врши според правилата за инструментално летање (IFR) и пропишани аеродромски минимуми.

Ако некоја од компонентите на радионавигационите или светлосните средства на аеродромот е неисправна, слетување на тој аеродром може да се врши ако се исполнети условите дадени во прилогот бр. 5 — Табела на зголемувањето на аеродромските минимуми при слетување, што е отпечатен кон овој правилник и е негов составен дел.

Член 20

Летањето во југословенскиот воздушен простор може да се врши на нивоата на летот дадени во прилогот бр. 6 — Табела на нивоата на летот (Table of flight levels), што е отпечатен кон овој правилник и е негов составен дел.

Член 21

Водачот на воздухопловот е должен да се придржува кон нивото на летот назначено во одобриениот план на летот, односно кон нивото на летот дополнително одобрено од надлежната служба за контрола на летањето.

Надлежната служба за контрола на летањето може да одобри промена на нивото на летот на барање од водачот на воздухопловот, ако со тоа не се загрозува безбедноста на воздушната пловидба.

Надлежната служба за контрола на летањето може да му нареди на водачот на воздухопловот да го промени одобреното ниво на летот, заради регулирање и забрзување на летањето на други воздухоплови, заради обезбедување на специјални летови во случаи во кои воздухопловот се наоѓа во опасност и во други случаи кога безбедноста на летот го бара тоа.

Член 22

За време на летањето на определен воздушен пат, водачот на воздухопловот не смее без дозвола од надлежната служба за контрола на летањето, да го напушти воздушниот пат ниту да го менува одобреното ниво на летот.

Воздухопловот не смее да лета во однос на друг воздухоплов на оддалеченост помала од онаа што осигурува безбедно летање и што, во никој случај, не може да ги доведе воздухопловите во опасност од судир.

По исклучок од став 2 на овој член, надвор од воздушниот пат воздухопловите можат да летаат и на помала меѓусебна оддалеченост ако летаат во група и ако се преземени мерките пропишани со овој правилник за таквиот лет.

Член 23

Водачот на воздухопловот што лета според правилата за летање при надворешна видливост (VFR), сам врши раздвојување на својот од другиот воздухоплов според одредбите од овој правилник.

Ако раздвојувањето на воздухопловот што лета според правилата за летање при надворешна видливост (VFR) го обезбедува надлежната служба за контрола на летањето, таквиот лет се означува како контролиран лет при надворешна видливост (CVFR) и тој може да се врши на воздушниот пат до определеното ниво на летот, под услов водачот на воздухопловот да одржува радиоврска со надлежната служба за контрола на летањето.

Во сето друго, врз летот на воздухопловите од став 2 на овој член, се применуваат правилата за летање при надворешна видливост (VFR).

Член 24

Во југословенскиот воздушен простор летањето на цивилните воздухоплови со брзина поголема од брзината на звукот (Mach 1), може да се врши само ако е предвидено тоа во одобрението за летот.

На висини под 3.000 метри воздухопловот не смее да лета со индицирана брзина поголема од 460 km/h (250 kt) без одобрение од надлежната служба за контрола на летањето.

Во зоната на аеродромот индицираната брзина на воздухопловот не смее да биде поголема од 288 km/h (160 kt) за воздухоплови со клипни мотори односно од 360 km/h (200 kt) за воздухоплови со млазни мотори.

По исклучок од став 2 на овој член ако минималната безбедна брзина за односниот тип на воздухоплов е поголема од означената брзина ограничувањето не се однесува на тој воздухоплов.

Член 25

Пробен лет на воздухоплов се врши во делот на воздушниот простор надвор од воздушните патшта определен за тоа, во условите на метеоролошка видливост (VMC).

По исклучок од став 1 на овој член, пробен лет на воздухоплов може да се врши и на воздушниот пат, односно во аеродромската зона, односно во метеоролошки услови за инструментално летање (IMC) ако тоа го одобри надлежниот орган.

Член 26

Пробен лет на воздухоплов може да врши пилот што има соодветна дозвола за таков лет, според однапред утврдената програма за пробен лет.

За време на пробниот лет на воздухоплов можат да се наоѓаат, покрај минималниот број на членовите на екипажот, технички стручњаци потребни за извршување на програмата за пробниот лет и службените лица определени од надлежниот орган.

Член 27

Заради обука на летачкиот персонал воздухоплов може да лета во вештачки создадени услови за инструментално летање, ако има дупли команди за управување.

Наставникот што ја врши обуката мора, за време на летањето, да се наоѓа на седиштето со командите за управување со воздухопловот и да има обезбедена видливост пред и од обете страни на воздухопловот.

Член 28

Движењето на воздухоплов по земја во близина на пречки, по снег и по калливо земјиште и при свртувања се врши со брзина на одот на пешак.

На праволиниски суви патеки за возење, во услови на добра видливост, воздухоплов може да се движи со брзина до 60 km на час и тоа до 150 метри од местото на свртувањето пречките или местото на запирањето на воздухопловот.

Ако на патеката за возење се наоѓаат два или повеќе воздухоплови, брзината на возењето не смее да биде поголема од 30 km на час, а растојанието помеѓу воздухопловите мора да биде најмалку 100 метри.

Член 29

Претекување на воздухоплов за време на движење по земјата не е дозволено, освен ако надлежната служба за контрола на летањето го одобри тоа и со тоа го запознае екипажот на воздухопловот што се претекува.

При средба на два воздухоплова или на воздухоплов или возило на пошироки патеки за возење и на пошироки платформи што овозможуваат разминување, секој воздухоплов, односно возило вози по својата десна страна.

2. Опредини за воздухопловот

Член 30

Воздухопловите се распоредуваат во пет групи зависно од брзината на воздухопловите во приоѓање и од дозволената тежина на воздухопловот на слетување, според следната табела:

Група	Брзина на воздухопловот во приоѓање во јазли	Тежина на воздухопловот на слетување во килограми
A	до 91	до 13.600
B	91 до 121	13.600 до 27.200
C	121 до 141	27.200 до 68.000
D	141 до 166	68.000 и повеќе
E	166 и повеќе	која и да било тежина

Воздухоплов што има тежина од групата B а брзина од групата C, се распоредува во групата C. Воените суперзвучни воздухоплови се распоредуваат во групата E.

Водачот на воздухопловот е должен зависно од групата на која ѝ припаѓа воздухопловот, да ја примени соодветната постапка пропишана за приоѓање и слетување на таа група воздухоплови.

Член 31

Воздухопловот мора да биде опремен со пропишаните светла, освен воздухопловот што според техничките услови за пловидбеноста не мора да ги има овие светла.

Во случај на дефект на некое светло во текот на летот, водачот на воздухопловот е должен за тоа да ја извести надлежната служба за контрола на летањето и на првиот аеродром на слетување да обезбеди да се отстрани дефектот.

Светлата, нивната положба и описот се дадени во прилогот бр. 7 — Светла на воздухопловот, што е отпечатен кон овој правилник и е негов составен дел.

Член 32

Светлата што служат за уочување на воздухопловот мораат да бидат вклучени пред пуштањето на моторот во работа, а се исклучуваат по слетувањето и престанувањето на работата на моторите на воздухоплов.

Светлата за пловидба (позициони светла) на воздухопловот, мораат да бидат вклучени, и тоа:

- 1) кај инструментално летање — во текот на траењето на летот дење и ноќе;
- 2) кај визуелно летање — во текот на траењето на летот ноќе, а дење кога тоа го бараат метеоролошките услови.

Воздухопловот од сообраќајна категорија, покрај светлата од ст. 1. и 2. на овој член, при слетувањето мора да има вклучени и рефлектори за слетување. Другите воздухоплови рефлекторите ги вклучуваат само во случај на потреба.

Воздухопловот што користи хидродром мора да има и светла за котвење.

Член 33

Дотерување на висиномерот на воздухопловот се врши според определениот воздушен притисок.

Пред полетувањето, за време на летањето во аеродромската зона и пред слетувањето, висиномерот се дотерува според притисокот сведен на средното надморско ниво (QNH). На барање од водачот на воздухопловот, може да се користи притисок измерен на нивото на аеродромот (QFE).

Во другите случаи висиномерот на воздухопловот се дотерува според стандардниот воздушен притисок (QNE).

Дотерување на висиномерот во фазата на качувањето се врши на предната апсолутна височина (со QNH на QNE), а во фазата на понирање на предното ниво на летот, (со QNE на QNH).

Член 34

Ако воздухопловот нема кабина под притисок, за лет на висина над 3.800 метри (12.500 стапки) мора да биде снабден со соодветна опрема и со определено количество на кислород, согласно со техничките услови за пловидбеноста на тој воздухоплов.

На воздухопловот од став 1 на овој член не му е дозволено да лета:

- 1) на висини помеѓу 3.800 и 4.250 метри (12.500 и 14.000 стапки), ако членовите на екипажот што управуваат со воздухопловот не се обезбедени со резерва на кислород за лет на тие висини во траење од најмалку 40 минути;

- 2) на висини помеѓу 4.250 и 4.550 метри (14.000 и 15.000 стапки), ако не е обезбедена резерва на кислород за членовите на екипажот што управуваат со воздухопловот за сето време на траењето на летот.

- 3) на висини над 4.550 метри (15.000 стапки), ако не е обезбедена резерва на кислород за сите качени лица за сето време на траењето на летот.

Член 35

Ако воздухопловот има кабина под притисок, во текот на летот мора да биде снабден со соодветна опрема и со определено количество на кислород за случај на декомпресија на кабината согласно со техничките услови за пловидбеноста на тој воздухоплов.

Југословенскиот воздухоплов од став 1 на овој член не смее да лета:

1) на висини над нивото на летот 250 ако, покрај резервата на кислород предвидена во член 34 став 2 од овој правилник, не е обезбедено и дополнително количество на кислород за секое качено лице за десетминутно снабдување со кислород, за случај на декомпресија на кабината во фазата на спуштањето на воздухопловот;

2) на висини над нивото на летот 350, ако ниеден пилот што управува со воздухопловот нема маска за кислород на лицето или ако маската не се наоѓа на дофат на раката за да може да се стави на лицето со една рака во текот на 5 секунди.

Ако на југословенскиот воздухоплов што лета на висини над ниво на летот 250 и за чие управување се предвидени два пилота, едниот пилот го напушти пилотското седиште, другиот пилот мора да има кислородна маска на лицето што може да ја симне дури по враќањето на отсутниот пилот.

Член 36

Водачот на воздухопловот мора да се придржува кон пропишаните ограничувања во поглед на техничките услови за пловидбеноста на воздухопловот.

Ограничувањата од став 1 на овој член се внесуваат во летачкиот прирачник на воздухопловот.

На определени места на воздухопловот мораат да бидат поставени натписи со кои се укажува на ограничувањето во поглед на техничките услови за пловидбеноста на воздухопловот.

Член 37

Летачкиот прирачник на воздухопловот покрај ограничувањата од член 36 на овој правилник, мора да содржи особено:

1) максимална тежина на воздухопловот во полетување и технички особини на воздухопловот;

2) постапка за највисоко допуштено намалување на тежината на воздухопловот во полетување, потребна резерва на гориво и интервал на дозволеното поместување на центарот на тежиштето на воздухопловот;

3) должини на полетно-слетната патека потребна за полетување и слетување на воздухопловот, зависно од влијанието на температурата на воздухот, од правецот и јачината на ветерот и од наклонот на таа патека;

4) ограничувања во поглед на користењето на воздухопловот од хомологациониот лист на тој тип воздухоплов;

5) положба на краците од елисата на моторот што не работи, ако е во прашање воздухоплов со клипен мотор.

Член 38

Експериментален воздухоплов може да се користи исклучиво за намените наведени во уверението за пловидбеноста или во одобрението за определениот лет. Летањето се врши во определениот дел на воздушниот простор надвор од воздушните патишта и населените подрачја, дење во услови на метеоролошка видливост (VMC), освен ако надлежниот орган не определи поинаку.

Одобрението за лет на воздухопловот од став 1 на овој член може да се издаде ако со воздухопловот може да се управува во мера што овозмо-

жува безбеден лет на воздухопловот во рамките на нормалните брзини и маневри (управливост на воздухопловот), со тоа што летањето на тој воздухоплов не смее да ја загрози безбедноста на летањето на другите воздухоплови.

Пред започнувањето на летот на експерименталниот воздухоплов, водачот на воздухопловот е должен сите лица што ќе учествуваат во тој лет да ги запознае со техничките особини на воздухопловот и со програмата за летот што ќе се изврши.

Член 39

Воздухопловот од сообраќајна категорија што има најмалку 4 клипни или 3 млазни мотори, од кои едниот не работи, може да изврши прелетување до аеродромот на поправка или замена на моторот по добивање одобрение од надлежниот орган.

Пред почетокот на летот, водачот на воздухопловот мора да провери дали воздухопловот технички е исправен и за лет според летачкиот прирачник на воздухопловот и да го запознае екипажот на воздухопловот со постапките пропишани за тој лет.

Полетувањето на воздухопловот мора да се изврши од сува полетно-слетна патека во услови на метеоролошка видливост (VMC) на аеродром за полетување и слетување. Правецот на летот на воздухопловот во качување не смее да биде над густо населено подрачје.

Член 40

Ако воздухопловот нема уверение за пловидбеност, за тоа што не ги исполнува во целост техничките услови за пловидбеност, или ако се случил дефект на воздухопловот, надлежниот орган може да даде дозвола за прелетување на тој воздухоплов.

Дозволата од став 1 на овој член може да се издаде ако воздухопловот е способен во таа мера што да нема да се загрози безбедноста на летот на тој и на други воздухоплови, и тоа:

1) ако воздухопловот треба да прелета на определен аеродром на кој ќе се вршат поправки, измени или други дејствија во врска со техничко одржување на воздухоплови;

2) ако новопроектиран или поправен воздухоплов треба да прелета на определен аеродром на кој ќе се вршат пробни летови и проверка на техничките и други способности на воздухоплови;

3) ако е потребно да се евакуира воздухопловот од терен загрозен од елементарни непогоди од поголеми размери (поплава, пожар, лизгање на земјиште и сл.).

Член 41

Во дозволата за летот на воздухопловот од чл. 39 и 40 на овој правилник се внесуваат ограничувањата во поглед на користењето на воздухопловот (член 36). Ако тоа е потребно кон дозволата за летот можат да се дадат и соодветни упатства за полетување, летање и слетување на тој воздухоплов.

Во воздухопловот од став 1 на овој член не смеат да се наоѓаат патници, а екипажот на воздухопловот и другите службени лица предвидени да вршат определени работи во врска со летот на воздухопловот, мораат со својот потпис да потврдат дека се запознаени со карактерот на летот.

3. Првенство на пат

Член 42

Ако метеоролошките услови го овозможуваат тоа, водачот на воздухопловот мора да го набљудува воздушниот простор за да се избегне опасност од судир со друг воздухоплов или со летачки објект.

Заради избегнување на опасност од судир на воздухопловите се утврдува правото на првенство на патот. Воздухопловот што има првенство на патот го задржува правецот, брзината, и нивото на летот, а во случај на потреба водачот на воздухопловот е должен да презема потребни мерки за да се избегне опасноста од судир.

Член 43

Воздухопловот во опасност има првенство на патот, во воздухот и на земјата, во однос на сите други воздухоплови.

Воздухопловот со поголеми маневарски способности му го отстапува првенството на патот на воздухоплов со помали маневарски способности, и тоа:

- 1) воздухоплов со сопствен погон — на дирижабл, едрилица и балон;
- 2) дирижабл — на едрилица и балон;
- 3) едрилица — на балон и воздухоплов што влече друг воздухоплов;
- 4) воздухоплов со сопствен погон — на воздухоплов што влече друг воздухоплов или предмет.

Член 44

Движење на воздухоплов со сопствен погон по земјата може да се врши на патеките за возење, пристанишната платформа и просторот за паркирање на воздухоплови под услов воздухопловот да е технички исправен, со него да управува лице овластено за возење на воздухоплови и за возењето да е добиена согласност од надлежната служба за контрола на летањето, односно од раководителот на летањето.

Возилото што влече воздухоплов на маневарските површини на аеродромот има првенство на патот во однос на воздухопловот во возење и на други возила. Воздухопловот во возење има првенство на патот во однос на возилата што не влечат воздухоплови.

Воздухопловот што полетува, односно што слетува има првенство на патот во однос на сите други воздухоплови и возила што се движат по земјата.

Член 45

Воздухопловот што се движи кон полетно-слетната патека, мора да се запре на оддалеченост од 50 метри од таа патека, ако нема претходно одобрение од надлежната служба за контрола на летањето, односно од раководителот на летањето да постапи поинаку.

Во непосредна близина на полетно-слетната патека првенство на патот има воздухопловот што ја напушта таа патека. На поголема оддалеченост од таа патека првенство на патот има воздухопловот што оди на полетување, освен ако надлежната служба за контрола на летањето не определи поинаку.

Член 46

Редоследот на полетувањето на воздухопловот го определува надлежната служба за контрола на летањето зависно од видот, категоријата и намената на воздухопловот и од целта на летот.

При определувањето на редоследот на полетувањето на воздухопловот, надлежната служба за контрола на летањето води сметка за редоследот на полетувањето на воздухопловот од ст. 3 и 4 на овој член.

Полетување на воздухопловот од цивилен аеродром се врши според следниот редослед:

- 1) воздухоплов во кој се наоѓа болен или ранет на кој му е потребна брза лекарска помош;

2) воздухоплов на брза лекарска помош, кога лета заради укажување на таква помош;

3) воздухоплов што учествува во акција на барање и спасување;

4) посебен воздухоплов со кој се превезуваат високи државни раководители;

5) воздухоплов во јавниот превоз во воздушниот сообраќај;

6) други воздухоплови.

Полетување на мешовити аеродроми се врши според следниот редослед:

1) дежурен воен воздухоплов што е во состојба на приправност;

2) воздухоплови од став 3 точ. 1 до 4 на овој член;

3) поголема група на воени воздухоплови (одделение, итн.);

4) воздухоплов од став 3 на точка 5 од овој член;

5) воени воздухоплови, поединечно или во чифт;

6) воен транспортен воздухоплов;

7) други воени и цивилни воздухоплови.

Член 47

Редоследот на слетувањето на воздухопловите го определува надлежната служба за контрола на летањето, зависно од видот, категоријата и намената на воздухопловот, како и од целта на летот и состојбата во која се наоѓа воздухопловот (опасност, мала резерва на гориво и др.).

При определувањето на редоследот на слетувањето на воздухопловите надлежната служба за контрола на летањето води сметка за редоследот на слетувањето на воздухопловите од ст. 3 и 4 на овој член.

Слетувањето на воздухопловите на цивилен аеродром се врши според следниот редослед:

1) воздухоплов што се наоѓа во опасност;

2) други воздухоплови според редоследот од член 46 став 3 на овој правилник.

Слетување на воздухоплови на мешовити аеродроми се врши според следниот редослед:

1) воздухоплов што се наоѓа во опасност;

2) воен воздухоплов што има мала резерва на гориво;

3) други воздухоплови според редоследот од член 46 став 4 на овој правилник.

Член 48

Во југословенскиот воздушен простор воздухопловот што лета според правилата за летање при надворешна видливост (VFR) мора да се придржува кон правилата за првенството на патот предвидени со овој правилник.

Член 49

Кога два воздухоплова летаат во пресрет еден кон друг на приближно иста височина, во опсег до 20 степени лево или десно од правецот на летот, обата воздухоплова свртуваат во својата десна страна, со тоа што во моментот на разминувањето растојанието помеѓу нив да изнесува најмалку 300 метри.

Член 50

При претекување на воздухоплов во лет првенство на патот има предниот воздухоплов. Воздухоплов што врши претекување мора да сврти во својата десна страна толку што во моментот на претекувањето растојанието помеѓу двата воздухоплова да изнесува најмалку 500 метри.

Под претекување на воздухоплов се подразбира минување покрај предниот воздухоплов, кога воздухоплов што врши претекување или правец на линијата на летот под агол помал од 70 степени во

однос на надолжната оска на предниот воздухоплов, односно ако летот се врши ноќе, кога се гледа само задното светло од предниот воздухоплов.

Член 51

Ако правците на летањето на воздухопловите што се наоѓаат на приближно иста висина се крстосуваат, првенство на патот има воздухоплов што се наоѓа од десната страна на другиот воздухоплов, та тој друг воздухоплов мора да сврти во својата десна страна така што да го пропушти воздухопловот со првенство на оддалеченост од најмалку 300 метри.

Под крстосување на патната линија на воздухопловите се подразбира пресечување на правецот на летот на воздухопловот од страна на друг воздухоплов под агол од 70 до 160 степени.

Член 52

Претекување на воздухоплов што се наоѓа во завршен период за слетување или што слетува, не е дозволено. Сите воздухоплови што се приближуваат кон аеродромот или на аеродромот се подготвуваат за полетување, ќе му го отстапат првенството на патот на воздухопловот што слетува или се наоѓа во завршен период за слетување.

Ако два или повеќе воздухоплови истовремено се приближуваат кон аеродромот заради слетување, првенство на патот има воздухопловот што се наоѓа на најмала височина, односно воздухопловот што се наоѓа во завршен период за слетување.

Член 53

Воздухопловот што за слетување и полетување користи хидродром или определени водени површини, мора да се придржува кон правилата за првенство на патот предвидени со овој правилник.

Полетување и слетување на воздухопловот од став 1 на овој член може да се врши ако не постои опасност од попречување на пловидбата или од судир со некој пловен објект на водата.

За време на движењето на воздухопловот по водата, водачот на воздухопловот е должен да обезбеди доволна оддалеченост од пловните објекти, за да не се попречува нивната безбедност.

Ако воздухопловот или некој пловен објект се приближува кон друг воздухоплов, тоа приближување се врши со приспособување на брзината и со потребно внимание, за да се избегне опасноста од евентуален судир или оштетување на воздухопловот, односно пловниот објект.

Член 54

Ако во пресрет се движат два воздухоплова или воздухоплов или некој пловен објект, обата мораат да свртат во својата десна страна на растојание што овозможува безбедно разминување.

Ако патните линии на движењето на два воздухоплова или на воздухоплов или некој пловен објект се крстосуваат, првенство на патот има воздухоплов односно пловниот објект што се наоѓа од десната страна. Другиот воздухоплов, односно пловен објект мора да сврти во својата десна страна за да овозможи безбедно и непречено минување на воздухопловот, односно пловниот објект што има првенство на патот.

При претекување првенство на патот има воздухопловот, односно пловниот објект што се претекува. Воздухопловот односно пловниот објект што врши претекување мора да сврти во својата десна страна на растојание што овозможува безбедно и непречено претекување.

III. ПОДГОТОВКА ЗА ЛЕТАЊЕ

1. Заседнички одредби за подготовката

Член 55

Водачот на воздухопловот е должен пред полетувањето да изврши определена подготовка на воздухопловот и на екипажот на воздухопловот, да провери дали воздухопловот и екипажот на воздухопловот се способни за безбедно летање и во книгата за одржување на воздухопловот со својот потпис да ја потврди исправноста на воздухопловот, уредите и опремата на воздухопловот.

Водачот на воздухопловот не смее да пристапи кон извршување на летот пред да утврди дека за летот е добиено одобрение, односно дека е потврден планот на летот.

Член 56

За вршење на одделни дејствија во врска со подготвувањето за летање водачот на воздухопловот може да овласти друг член од екипажот што има дозвола за вршење на тие работи, но со тоа не се ослободува од одговорност за извршувањето на подготвките за тој лет на воздухопловот.

2. Подготовка на воздухоплови

Член 57

Воздухопловот мора да биде технички подготвен за лет од страна на техничката служба или од лице што ќе го определи носителот на правото на располагање, сопственикот на воздухопловот односно корисникот на воздухопловот во согласност со прописите за техничкото одржување на воздухопловот.

По исклучок од став 1 на овој член, за воздухоплов што се користи надвор од јавниот превоз во воздушниот сообраќај не мора да се врши техничка подготовка пред секој лет ако пилотот останува член на екипажот и во наредниот лет, ако од завршувањето на претходниот лет не поминале 24 часа и ако во претходниот лет не се уочени неисправности на воздухопловот што можат да влијаат врз безбедното извршување на летот.

Член 58

Водачот на воздухопловот е должен да провери дали е извршена техничката подготовка на воздухопловот за лет (член 57 став 1), дали во книгата за одржување на воздухопловот се внесени податоци за работите извршени на воздухопловот во текот на подготовката, дали се отстранети неисправностите уочени во текот на поранешното летање и дали овластеното лице со својот потпис го заварило извршувањето на работите.

Ако водачот на воздухопловот утврди дека воздухопловот не е технички подготвен за лет, односно дека неисправноста на воздухопловот запишана во оперативниот дневник на воздухопловот, што може да ја загрози безбедноста на летањето не е отстранета не смее да пристапи кон извршувањето на летот.

Ако истата неисправност уочена во последните три лета и запишани во оперативниот дневник на воздухопловот не е отстранета, водачот на воздухопловот е должен за тоа да стави забелешка во книгата за одржување на воздухопловот и да го известат органот овластен да врши контрола на работите од значење за безбедноста на воздушната пловидба определен со самоуправниот општ акт на организацијата на здружен труд или на друга организација согласно со одредбата на член 12 од Законот за воздушната пловидба.

Член 59

Водачот на воздухопловот не смее да пристапи кон извршувањето на летот ако воздухопловот не

е опремен со минималната опрема пропишана за односната категорија на воздухопловот, во согласност со намената и режимот на летот на воздухопловот.

Член 60

Воздухопловот што се користи во јавниот превоз во воздушниот сообраќај мора да има листа на минималната опрема на воздухопловот (MEL). Во таа листа посебно се означува која опрема мора да биде исправна за да може да се пристапи кон полетувањето на воздухопловот, како и опремата чија неисправност може да се толерира а со тоа да не се загрози безбедноста на летањето.

Ако пред полетувањето на воздухопловот се утврди дека некој дел од опремата од став 1 на овој член е неисправен но дека утврдената неисправност не може да ја загрози безбедноста на летањето, овластеното лице на техничката служба е должно забелешката за уочената неисправност да ја внесе во книгата за одржување на воздухопловот и за тоа да го извести водачот на воздухопловот, што со својот потпис потврдува дека е запознаен со забелешката.

Водачот на воздухопловот може да се откаже од извршувањето на летот, ако се посомнева дека неисправноста на опремата може да ја загрози безбедноста на летањето иако таа неисправност може да се толерира според листата на минималната опрема (MEL).

Ако пред полетувањето на воздухопловот се утврдат две или повеќе неисправности на опремата, што поединечно можат да се толерираат според листата на минималната опрема (MEL) но поврзани можат да влијаат врз безбедноста на летањето, водачот на воздухопловот и овластеното лице на техничката служба заеднички ќе донесат одлука за тоа дали ќе се пристапи кон извршувањето на летот или не.

Член 61

Подготвувањето на воздухопловот за лет опфаќа и проверување на оптоварувањето и распоредот на товарот на воздухопловот според листата на оптоварувањето како и проверувањето на состојбата и исправноста на воздухопловот и на уредите и опремата.

Водачот на воздухопловот е должен проверувањето од став 1 на овој член да го врши според утврдената листа за проверка (Check лист) ако таа листа е пропишана за односната категорија на воздухоплов.

Ако за воздухопловот не е пропишана листа за оптоварување, водачот на воздухопловот е должен да ги провери количествата на расположивото гориво, мазиво и масло за кочење и кислород, како и тежината и распоредот на качените лица и предмети, а за воздухопловот полесен од воздухот и баластот.

Ако за воздухопловот не е пропишана листа за проверување (Check лист), водачот на воздухопловот ја проверува состојбата и исправноста на воздухопловот, моторот и пилотската кабина, како и исправноста на уредите за управување со воздухопловот и другите уреди и опрема од кои зависи безбедноста на летот.

Ако воздухопловот се користи за посебни намени, покрај проверката од став 1 на овој член, водачот на воздухопловот мора да го провери и сместувањето и исправноста на додатните уреди на воздухопловот.

Член 62

Водачот на воздухопловот не смее да пристапи кон полетување:

1) ако тежината на воздухопловот ја преминува дозволената тежина во полетување, пропи-

шана во летачкиот прирачник за тој воздухоплов коригирана поради влијанието на следните фактори: температурата на аеродромот; надморската висина на аеродромот изразена во атмосферски притисок; должината, наклонот и површината на полетно-слетната патека; влагата, снегот и мразот на полетно-слетната патека; јачината на ветерот во насоката на полетувањето; вклучувањето на уредите што ја намалуваат силата на моторот, неисправноста на уредите за регулирање на кочењето; делумната неисправност на системите за кочење; висината на пречките во одлетување и пропишаниот агол на качување;

2) ако нормалната потрошувачка на гориво и мазиво во летот до аеродромот на слетување не обезбедува воздухопловот при слетување да има тежина помала од максимално дозволената тежина за слетување пропишана во летачкиот прирачник за тој тип воздухоплов — коригирана поради влијанието на следните фактори: надморската висина на аеродромот изразена во атмосферски притисок; должината, наклонот и површината на полетно-слетната патека; влагата, снегот и мразот на полетно-слетната патека; јачината на ветерот во насоката на слетувањето и неисправноста на уредите за регулирање на кочењето.

При пресметката на тежината на повеќемоторен воздухоплов заради слетување, водачот на воздухопловот е должен да ја земе предвид и можноста воздухопловот да не успее да слета при првиот обид или еден мотор да престане да работи.

Член 63

Водачот на воздухопловот не смее да го започне летот ако воздухопловот не е снабден со минималното количество на гориво и мазиво за летот.

Минималното количество на гориво за летот се состои од гориво потребно за да се изврши летот и слетувањето на аеродромот на определувањето, односно на алтернативниот аеродром најкритичен во поглед на потрошувачката на гориво, под поволни метеоролошки услови како и од резервното количество на гориво за најмалку 45 минути лет при пätна брзина на воздухопловот.

Минималното количество на гориво не смее да биде помало од количеството на гориво потребно за лет и слетување на аеродромот на определувањето наведен во планот на летот, зголемено за количеството потребно за уште два часа летање на планираното ниво и патната брзина на летот.

При определувањето на минималното количество на гориво и мазиво за летот мора да се води сметка за метеоролошката ситуација и прогноза како и за одобрените воздушни патишта, односно рути.

Член 64

Пред полетувањето на воздухопловот, водачот на воздухопловот односно членот на екипажот на воздухопловот што е определен од него проверува дали воздухопловот има исправни уреди и пропишана опрема за случај на опасност зависно од видот на летот, а особено:

1) заштитна опрема против пожар, дим и гасови;

2) радиопредавател на сигнали за положбата на воздухопловот по присилното слетување надвор од аеродромот;

3) пиштол за истрелување на сигнални ракети и сигнални ракети;

4) метално огледало и пиштол за сигнализација;

5) боја за обележување траги на воздухоплов при слетувањето на вода;

6) чамци, сплавови и појаси за одржување на лицата на водата;

7) опрема, храна и вода за снабдување на лицата на чамци, сплавови и појаси.

Член на екипаж на воздухоплов во јавниот превоз во воздушниот сообраќај, определен од водачот на тој воздухоплов, ги запознава патниците со начинот на употреба на опремата, предвидена да ја користат патниците во случај на опасност.

3. Подготовка на екипажот

Член 65

Пред полетувањето на воздухопловот, водачот на воздухопловот е должен заедно со другите членови на екипажот да изврши заедничка подготовка на летот и да ја провери готовноста на екипажот на воздухопловот за извршување на планираниот лет.

Подготовката на екипажот на воздухоплов опфаќа:

- 1) запознавање и проучување на летачката задача;
- 2) прибавување податоци потребни за извршување на летот;
- 3) метеоролошката и навигациска подготовка за летот;
- 4) разработка на постапките во случај на опасност и во вонредни случаи;
- 5) составување план на летот.

Член 66

Воздухопловот што се користи за посебни намени мора посебно да се подготвува за тој вид на лет.

За летање со воздухоплов наменет за спортска дејност мора да се изврши посебно подготвување зависно од видот и од карактерот на летот.

Во текот на подготовките за самостоен лет лицето што се обучава за работи на летачки персонал, мораат да се предвидат и да се разработат можни вонредни ситуации.

За подготовката за лет на лицето од став 3 на овој член е одговорен неговиот наставник по летање.

Член 67

Водачот на воздухоплов, заедно со екипажот на воздухоплов ја проучува летачката задача и при тоа утврдува дали поставената задача може да се изврши а со тоа да не се загрози безбедноста на воздушната пловидба.

Истовремено, мора да се разгледа можноста за измена на некој елемент на планираниот лет ако биде потребно тоа, водејќи сметка за карактеристиките на воздухопловот, обученоста на екипажот на воздухопловот, расположивите количества на гориво и мазино и сл.

Евентуалните забелешки и предлози во врска со извршувањето на летачката задача водачот на воздухопловот ги доставува до надлежната служба односно до лицето одговорно за планирање на таа летачка задача.

Член 68

Во рамките на подготовката за лет, водачот на воздухопловот односно членот на екипажот определен од него, собира и ги проучува податоците потребни за извршување на планираниот лет, а особено податоците што се однесуваат на аеродромите на полетување и слетување и на планираниот алтернативен аеродром.

Водачот на воздухопловот мора да ги познава податоците за аеродромите од став 1 на овој член, а особено:

- 1) ознаките и правците на полетно-слетните патеки;

- 2) димензиите и отпорноста на полетно-слетните патеки и карактеристиките на коловозната конструкција на тие патеки;

- 3) употреблива должина на полетно-слетните патеки за полетување, за неуспешно полетување и за слетување;

- 4) светлосно обележување на природните површини и на пречките;

- 5) радионавигациони уреди на аеродромот.

Член 69

Водачот на воздухопловот е должен да изврши метеоролошка подготовка за летот и да го запознае екипажот на воздухопловот со метеоролошката ситуација.

Водачот на воздухопловот или член на екипажот определен од него, ја прибавува документацијата за метеоролошка подготовка за летот од службата надлежна за давање метеоролошка помош на воздухопловството. Барањето за добивање на документацијата се поднесува најрано на 4 часа пред планираното полетување, ако се во прашање летови во редовниот јавен превоз во воздушниот сообраќај.

На аеродромите и леталиштата на кои не постои служба надлежна за давање метеоролошка помош на воздухопловството, екипажот на воздухопловот ги прибавува со најпогодно средство за врска податоците потребни за метеоролошката подготовка за лет од најблиската таква служба, а ако тоа не е можно од надлежната служба за контрола на летањето на најблискиот аеродром.

Член 70

Документацијата односно податоците за метеоролошка подготовка на летот задолжително содржат и извештај за состојбата и прогнозата на времето за аеродромот на полетување, аеродромот на слетување и за алтернативниот аеродром, како и за планираните воздушни патишта односно рутини.

Ако се одложи полетување на воздухоплов за два или повеќе часови, или ако настапи суштествена промена на метеоролошката ситуација или се очекува таква промена на аеродромите и воздушните патишта предвидени со планот на летот, екипажот на воздухопловот прибавува нова документација односно податоци.

Ако со анализа на метеоролошката ситуација се утврди дека временските услови не обезбедуваат безбеден лет, водачот на воздухопловот мора да го одложи полетувањето.

Член 71

Навигациска подготовка на летот се врши заедно од целта на летот и од летачката задача; од техничките карактеристики и опремата на воздухопловот; од метеоролошката ситуација и прогнозата; од податоците од Зборникот на воздухопловните податоци (AIP) и итните известувања (NOTAM), како и врз основа на патниот прирачник на воздухопловите (Route Manual).

Навигациската подготовка на летот опфаќа:

- 1) избор на аеродромот на слетување и на воздушниот пат односно на рутата и избор на алтернативни аеродроми и пат односно рута;

- 2) анализа и проучување на воздухопловните карти на зоните на аеродромот на полетување, аеродромот на слетување и на алтернативниот аеродром, како и карти на планираните и алтернативните воздушни патишта односно рутини.

- 3) пресметка на правецот на летот, на брзината и висината на летот и пресметка на потрошувачката на гориво;

- 4) определување на времето за надлетување на точките за јавување на воздухопловот до над-

лежната служба за контрола на летањето, точките за промена на правецот или нивото на летот и на точката за најдоцно враќање на воздухопловот на аеродромот на полетување во случај на потреба;

б) запознавање и проучување на постапките во кругот на чекање, постапките за неуспешно пристапување кон слетување и постапките во случај на опасност.

Ако водачот на воздухопловот планира лет според правилата за инструментално летање (IFR) тој мора да предвиди најмалку еден алтернативен аеродром.

Член 72

Врз основа на навигациската подготовка на летот, водачот на воздухопловот со другиот летачки персонал на воздухопловот изработува навигациски план на летот.

Ако навигацискиот план на летањето го подготвува стручна служба на носителот на правото на располагање со воздухопловот односно на сопственикот на воздухопловот, водачот на воздухопловот и другиот летачки персонал на воздухопловот се должни да се запознаат со тој план и подробно да го проучат.

За време на летањето определен член на екипажот ги внесува во навигацискиот план на летањето сите отстапувања од планираните елементи на летот.

Член 73

Во текот на подготовките за лет водачот на воздухопловот мора да предвиди и да ги разработи постапките и мерките што би се презеле ако воздухопловот би се нашол во опасност односно ако би настапиле вонредни околности за време на летањето, согласно со одредбите од овој правилник.

Водачот на воздухопловот е должен да го запознае екипажот на воздухопловот со постапките и мерките од став 1 на овој член.

Член 74

По завршувањето на метеоролошката и навигациската подготовка на летот, водачот на воздухопловот составува план на летот.

Водачот на воздухопловот односно членот на екипажот определен од него, го поднесува планот на летот до надлежната аеродромска контрола на летањето најдоцна на 30 минути пред полетувањето.

Ако на аеродромот на полетувањето не е организирана служба за контрола на летањето, наместо поднесување на планот на летот се врши најавување на летот со најпогодно средство за врска до аеродромската контрола на летањето на најблискиот аеродром.

По исклучок од став 2 на овој член, планот на летот може да се достави и во текот на летот ако е одобрен летот од страна на надлежниот орган.

Член 75

Планот на летот за воздухопловите што се користат за превоз во воздушниот сообраќај се поднесува за повеќе летови на образецот даден во прилогот бр. 8 — Збирен план на летот, а за другите воздухоплови — на образецот даден во прилогот бр. 9 — План на летот што се отпечатени кон овој правилник и се негов составен дел.

Член 76

Ако водачот на воздухопловот се откаже од летот, за тоа ја известува веднаш надлежната служба за контрола на летањето што го одобрила планот на тој лет.

Ако водачот на воздухоплов не побара полетување во рок од еден час од истекот на времето предвидено за полетување во одобриениот план на

летот, ќе се смета дека се откажал од полетувањето.

Ако на аеродромот на кој не е организирана служба за контрола на летањето, воздухопловот не полета во рокот од 30 минути од истекот на времето предвидено за најавувањето на летот, водачот на воздухопловот е должен да изврши ново најавување на летот.

4. Други подготовки

Член 77

Пред полетувањето на воздухопловот, водачот на воздухопловот мора да провери дали службата за прифаќање и испраќање извршила потребни дејствија во врска со испраќањето на воздухопловот, на патниците и предметите, како и дали се преземени мерките пропишани во поглед на противпожарното обезбедување и брза лекарска помош.

Член 78

Ако со воздухопловот се превезуваат патници, односно други лица и предмети, екипажот на воздухопловот, мора:

1) пред полетувањето на воздухопловот, да провери дали патниците односно други лица се сместени на седиштата и врзани со сигурносни појаси и да ги запознае со начинот на користење на сигурносните појаси и со забраната на пушење, како и да провери дали рачниот багаж и други предмети се правилно сместени во воздухопловот;

2) по полетувањето на воздухопловот, да ги запознае патниците односно други лица со постапката во случај на загуба на притисокот во кабината на воздухопловот, ако воздухопловот има кабина под притисок;

3) во текот на летот да ги запознае патниците односно други лица со постапките предвидени за вонредни настани, а во случај на настапување на такви настани да ги запознае со постапките што ги налага безбедноста на воздухопловот, на патниците и други лица и на предметите во воздухопловот и да обезбеди да се извршуваат упатствата и наредбите од водачот на воздухопловот.

Член 79

Водачот на воздухопловот може спрема патникот или друго лице што го нарушува пропишаниот ред и дисциплина во воздухопловот или што на кој и да било начин ја загрозува безбедноста на летањето, во согласност со одредбата од член 178 на Законот за воздушната пловидба, да преземе мерки како што се: предупредување на обврската за почитување на редот и дисциплината во воздухопловот; опомена пред присилно симнување на патници односно други лица во воздухопловот; присилно симнување на патници односно други лица на аеродромот на полетување односно на аеродромот на прво слетување, како и други мерки.

Член 80

Водачот на воздухоплов со кој се врши превоз на оружје или на опасни материји е должен пред полетувањето да провери дали постои одобрение од надлежниот орган за превозот на оружје односно на опасни материји и да се грижи ракувањето со таква пратка при натоварот, превозот и истоварот да се врши на пропишаниот начин.

Член 81

Екипажот на воздухоплов мора да обезбеди пристапите кон излезите за случај на опасност и вратите на воздухопловот да бидат достапни и без пречки во широчина од најмалку 50 cm.

Излезите и вратите од став 1 на овој член мораат да бидат забравени така што да е можно нивно брзо отворање во случај на потреба.

IV. ПРАВИЛА ЗА ИНСТРУМЕНТАЛНО ЛЕТАЊЕ (IFR)

1. Заеднички одредби

Член 82

Правилата за инструментално летање (IFR) се применуваат врз летањето на воздухоплови што се врши исклучиво со помош на инструменти и уреди на воздухопловот и на земјата.

Според правилата за инструментално летање, полетувањето и слетувањето на воздухоплови може да се врши само ако се исполнети минималните услови пропишани за определен аеродром — аеродромски минимуми.

Член 83

Летање на воздухоплов според правилата за инструментално летање (IFR) може да се врши ако метеоролошките услови одговараат за такво летање (IMC), под услов воздухопловот и екипажот да се оспособени за такво летање.

Правилата за инструментално летање (IFR) се применуваат врз летањето во аеродромска и терминална зона и на воздушен пат.

Член 84

Летање на воздухоплов во јавниот превоз во воздушниот сообраќај се врши според правилата за инструментално летање (IFR).

По исклучок од став 1 на овој член, воздухоплов во јавниот превоз во воздушниот сообраќај може да лета според правилата за летање при надворешна видливост (VFR) кога летањето се одвива во аеродромска зона, под условите предвидени со овој правилник.

Член 85

Правилата за инструментално летање (IFR) се применуваат и врз летањето на воздухоплов со кој се обучува екипажот на воздухопловот во аеродромската зона ноќе при надворешна видливост, ако без тешкотии од работната зона не можат да се идентификуваат светлата на полетно-слетната патека природните светла и светлата за обележување на пречките на земјата.

Член 86

Водачот на воздухопловот што лета според правилата за инструментално летање (IFR), мора да одржува постојана радиоврска на определената фреквенција со надлежната служба за контрола на летањето.

Одредбата на став 1 од овој член се применува и врз контролираното летање при надворешна видливост (CVFR).

Водачот на воздухопловот е должен да ѝ го јавува на надлежната служба за контрола на летањето прелетувањето на секоја точка од задолжителното јавување, според одобриениот план на летот.

Член 87

Воздухопловите во лет мораат да се наоѓаат на безбедна оддалеченост еден од друг. Хоризонтално и вертикално раздвојување на воздухопловите обезбедува надлежната служба за контрола на летањето. Надлежната служба за контрола на летањето може да дозволи, на барање и одговорност од водачот на воздухопловот, раздвојување на тој од други воздухоплови во аеродромската зона да врши самиот водач на воздухопловот ако надворешната видливост е најмалку 8.000 метри, ако оддалеченоста на воздухопловот од облаците изнесува најмалку 2.000 метри, ако водачот на тој воздухоплов ги гледа другите воздухоплови и ако водачите на другите воздухоплови изјават дека ја прифаќаат одговорноста за таквиот начин на раздвојување на воздухопловите.

Член 88

Воздухопловот може да лета до минималната безбедна висина пропишана за определен дел на воздушниот пат, односно рута.

Минималната безбедна висина во воздушниот простор на слободното летање изнесува 300 метри, а во бреговито подрачје — 600 метри над највисоката пречка во полупречник од 8.000 метри од позицијата на воздухопловот.

Член 89

Минималната висина на завојот по полетувањето, односно пред слетувањето на воздухопловот во јавниот превоз во воздушниот сообраќај не смее да биде помала од 150 метри (500 стапки), а за други воздухоплови — од 90 метри (300 стапки), ако со овој правилник или со одобрението за летот не е определено поинаку.

Член 90

Уредот за предавање на податоци за висината и за идентификација на воздухопловот во јавниот превоз во воздушниот сообраќај (во натамошниот текст: транспондер), треба да биде таков што да овозможува користење 4096 кодови во модот „А“ и при автоматско покажување на висината на летот на воздухопловот.

Воздухопловот во лет мора да користи транспондер со соодветен код, согласно со упатството од надлежната служба за контрола на летањето, а бројот на тој код мора да го потврди екипажот на воздухопловот.

Надлежната служба за контрола на летањето може да бара од екипажот на воздухопловот да ја провери точноста на покажувањето на висиномерот, односно индикацијата на висината заради проверување на покажувањето на транспондерот. Ако се утврди дека разликата во покажувањето е поголема од 300 стапки, екипажот на воздухопловот е должен да го исклучи покажувањето на висината на транспондерот; а ако тоа технички не е можно за тоа да ја извести надлежната служба за контрола на летањето.

Член 91

Пред полетувањето, односно пред влегувањето во југословенскиот воздушен простор, воздухопловот мора да има вклучен транспондер на кодот 2000 во модот „А“, ако надлежната служба за контрола на летањето не определи поинаку.

Користењето на транспондерот на 7500, 7600 и 7700 кодови е дозволено само за оние случаи и намени што се предвидени со овој правилник (чл. 180, 196 и 199).

Ако воздухопловот нема транспондер или ако транспондерот е во дефект, водачот на воздухопловот е должен за тоа да ја извести надлежната служба за контрола на летањето пред полетувањето или пред влегувањето во југословенскиот воздушен простор, односно кога ќе настане дефект на транспондерот.

2. Движење на воздухоплови на аеродром и летање во аеродромски круг и на воздушниот пат

Член 92

Водачот на воздухопловот што се движи по маневарските површини на аеродромот, или што лета во аеродромскиот круг, должен е да ѝ се јавува на надлежната служба за контрола на летањето и да бара одобрение за вршење на одделни дејствија, зависно од позициите на кои се наоѓа воздухопловот.

На позицијата број 1 Позиција на платформата, водачот на воздухопловот бара одобрение од надле-

жната служба за контрола на летањето за пуштање во работа на моторите на воздухопловот и прима податоци неопходни за безбедно полетување.

На позицијата број 2 Позиција на точката на чекање, водачот на воздухопловот го запира воздухопловот на маневарската површина на оддалеченост 50 метри од работна полетно-слетна патека и врши проба на моторот, ако е тоа потребно, бара дозвола за излегување на воздухопловот на полетно-слетната патека и прима податоци за евентуални промени на метеоролошките услови.

На позицијата број 3 Позиција на точката на полетување, водачот на воздухопловот бара одобрение за полетување и кон полетување пристапува по добивање на одобрението.

На позицијата број 4 Позиција на точката на влегување во аеродромскиот круг, водачот на воздухопловот бара одобрение за влегување во аеродромскиот круг и прима податоци неопходни за безбедно слетување на аеродромот.

На позицијата број 5 Позиција „низ ветер“, водачот на воздухопловот што се наоѓа помеѓу вториот и третиот завој во аеродромскиот круг, бочно и паралелно со оската на полетно-слетната патека, ја јавува позицијата на воздухопловот, прима известување за редоследот на слетувањето и за следната точка на јавување на воздухопловот.

На позицијата број 6 Позиција во аеродромскиот круг, водачот на воздухопловот што се наоѓа помеѓу третиот и четвртиот завој ја јавува позицијата на воздухопловот, ако тоа го бара надлежната служба за контрола на летањето, и од неа прима известување за евентуалната промена на редоследот на слетувањето.

На позицијата број 7 Позиција „finale“ и тоа: — на позицијата број 7а „Краток final“, воздухопловот по четвртиот завој се наоѓа во правецот на полетно-слетната патека на оддалеченост од 7.200 метри (4 NM) и водачот на воздухопловот прима одобрение за слетување на воздухопловот;

— на позицијата број 7б „Долг final“, водачот на воздухопловот врши приоѓање за слетување од правецот на долетувањето на воздухопловот, ја јавува позицијата на воздухопловот на оддалеченост од 14.400 метри (8 NM) од полетно-слетната патека и постапува според упатството од надлежната служба за контрола на летањето.

На позицијата број 8 Позиција на точката на напуштањето на полетно-слетната патека, водачот на воздухопловот што слетал известува дека ја ослободил полетно-слетната патека и прима упатство за возење на воздухопловот, по маневарските површини.

На позицијата број 9 Позиција за паркирање, водачот на воздухопловот го запира воздухопловот на платформата според ознаките за паркирање, односно според упатството на паркерот ако на аеродромот постои паркер, и ја известува надлежната служба за контрола на летањето, за прекинување на радиоврската и исклучување на моторот на воздухопловот.

Член 93

Висината на летот во аеродромскиот круг за воздухоплови со клипен мотор изнесува 300 метри, а за млазни воздухоплови — 450 метри, над нивото на теренот.

Аеродромскиот круг може да биде лев или десен, зависно од страната на која се врши третиот и четвртиот завој на воздухопловот во лет.

Член 94

За безбедно полетување и слетување на воздухоплов неопходни се следните податоци:

- 1) ознака на полетно-слетната патека за полетување и правец на полетувањето;
- 2) правец, јачина и поголеми колебања на ветерот;

3) атмосферски притисок за дотерување на висиномерот (QNH) изразен во милибари, односно во инчи или милиметри ако тоа го бара водачот на воздухопловот;

4) температура на воздухот и точка на росата, ако е во прашање полетување на млазни воздухоплови;

5) други податоци што можат да влијаат врз безбедноста на полетувањето, како што се: видливост во правецот на полетувањето или видливост по должината на полетно-слетната патека (RVR), метеоролошки појави во правецот на полетувањето и качувањето на воздухопловот и сл.

Член 95

Влегување, летање и излегување на воздухопловот од воздушниот пат се врши по упатството од надлежната служба за контрола на летањето. Водачот на воздухопловот мора да потврди дека го разбрал тоа упатство.

Ако водачот на воздухопловот смета дека применото упатство не е јасно, дека не е целосно или дека не им одговара на условите за безбедно летање, ќе бара дополнително, односно измена на упатството.

Пр исклучок од став 2 на овој член, ако воздухопловот се наоѓа во опасност, водачот на воздухопловот може да отстапи од применото упатство, со тоа што за тоа веднаш да ја известат надлежната служба за контрола на летањето.

Член 96

Водачот на воздухопловот е должен да ја известат надлежната служба за контрола на летањето за:

1) секое свртување на воздухопловот од воздушниот пат или рута, и веднаш да го врати воздухопловот на воздушниот пат или рута;

2) фактичната брзина на воздухопловот, ако брзината помеѓу точките на задолжителното јавување е поголема од 5% во однос на брзината од одобрениот план на летот, односно ако се очекува такво зголемување на брзината;

3) времето на надлетувањето на следната точка на задолжително јавување, ако тоа ќе се разликува за најмалку 3 минути од времето од одобрениот план на летот, и да ги внесе соодветните исправки во планот на летот.

Член 97

Ако воздухопловот лета на воздушен пат, односно рута, мора да се движи по определената патека што ги спојува двата радионавигациони уреди, односно двете точки на рутата (рутни точки).

Ако патеката на летот на воздухопловот што го напушта воздушниот пат води кон терен или пречка чија висина е поголема од минималната безбедна висина за летањето, водачот на воздухопловот е должен воздухопловот да го преведе во качување и минималната безбедна висина да ја достигне пред надлетувањето на односниот терен или пречка.

Член 98

Ако поради безбедноста на воздушната пловидба се издаде наредба воздухопловот да се задржи на воздушниот пат во определениот круг на чекање, водачот на воздухопловот постапува по таа наредба вршејќи завои во десната страна почнувајќи од навигациониот уред, ако не е наредено поинаку. Водачот на воздухопловот ја известува надлежната служба за контрола на летањето за нивото на летот и јавува во кое време ја достигнува определената точка на чекање.

Надлежната служба за контрола на летањето го известува водачот на воздухопловот за предвиденото време за напуштање на точката на чекањето. Водачот на воздухопловот го јавува времето за напуштање на точката на чекањето и времето кога пристапува кон промена на нивото на летот.

Член 99

За време на инструментално летање, екипажот на воздухопловот е должен да ја известува надлежната служба за контрола на летањето за позицијата на воздухопловот, метеоролошките услови и појави (лунава облачност, јака турбуленција, можност за заледување) и за другите појави суштествени за безбедна и непречена воздушна пловидба.

Извештајот за позицијата на воздухопловот за време на летот на воздушниот пат содржи: повикувачки знак на воздухопловот, точка на јавување и време на надлетување на таа точка, ниво или висина на летот, предвидено време за надлетување на следната точка на јавување и време на напуштање. односно достигнување на висината на летот.

Водачот на воздухопловот не треба да известува за позицијата на воздухопловот, ако воздухопловот се наоѓа под радарска контрола, освен ако надлежната служба за контрола на летањето не определи поинаку.

3. Приоѓање и слетување на воздухоплови

Член 100

Во моментот на влегувањето во зоната на аеродромот на кој воздухопловот треба да слета, водачот на воздухопловот мора да воспостави радиоврска со надлежната служба за контрола на летањето и да го соопшти повикувачкиот знак на воздухопловот, бројот на летот, висината на летот, позицијата на воздухопловот и очекуваното време на доаѓањето на аеродромот.

Водачот на воздухопловот може да го предложи начинот на слетувањето и да побара да му се одобри определена постапка за приоѓање заради слетување. Одобрената постапка за приоѓање и слетување на воздухопловот водачот на воздухопловот не може да ја менува без согласност на надлежната служба за контрола на летањето.

Ако воздухопловот слетува на аеродром на кој нема служба за контрола на летањето, одобрението за влегување во аеродромската зона и за слетување го дава раководителот на летањето.

Член 101

На воздухопловот што се приближува кон аеродромот за слетување, висиномерот мора да биде дотеран на соодветен атмосферски притисок.

Водачот на воздухопловот мора да го потврди приемот на податоците за дотерување на висиномерот, добиени од надлежната служба за контрола на летањето.

За летање од преодната висина до слетувањето висиномерот се дотерува на атмосферски притисок со вредност QNH на тој аеродром, односно со вредност QNE ако тоа го бара водачот на воздухопловот.

Ако приоѓањето и слетувањето на воздухопловот се врши со прецизно радарско водење, висиномерот се дотерува на вредноста QFE.

Ако се врши прецизно приоѓање и слетување на воздухопловот со помош на уредите ILS или PAR, а разликата помеѓу висината на прагот на полетно-слетната патека и висината на аеродромот изнесува повеќе од 2 метра, висиномерот мора да се дотера на вредноста QFE во однос на прагот на таа патека.

Ако воздухопловот има два исправни висиномера, едниот од нив мора да биде дотеран на вредноста QNH, заради потреби на контролата на летањето.

Член 102

Водачот на воздухопловот може да го користи уредот за навигација VOR, ако исправноста на тој уред е проверена на пропишаниот начин во послед-

ните 10 дена и ако отстапувањето не е поголемо од ± 4 степени.

Водачот на воздухопловот што слетува на аеродромот на кој постои уред за навигација VOR со тест — сигнал (VOT), мора да ја провери исправноста на покажувањето на уредот VOR на воздухопловот, за да се утврди можноста на неговото користење. Тој уред може да се користи ако отстапувањето не е поголемо од ± 4 степени.

Член 103

Ако надлежната служба за контрола на летањето нареди воздухопловот да се задржи во кругот на чекањето над определените навигационен уред или некоја точка на земјата, водачот на воздухопловот ќе го задржи воздухопловот во кругот и ќе причека дозвола за приоѓање и слетување.

Летањето во кругот на чекањето се врши на висината и според постапката што се утврдени во посебните воздухопловни карти за користење на аеродромот.

Ако во картите од став 2 на овој член не се внесени елементи за летањето во кругот на чекањето, надлежната служба за контрола на летањето мора да ги определи елементите потребни за летањето на воздухопловот, и тоа:

- 1) навигациониот уред или точката над која ќе се врши чекањето;
- 2) правецот на завој во кругот на чекањето;
- 3) висината на која ќе се врши чекањето;
- 4) приближното време на напуштањето на кругот на чекањето;
- 5) должината на кракот на одлетувањето во наутички милји, ако чекањето се врши со помош на навигациониот уред DME.

Водачот на воздухопловот може да го напушти кругот на чекањето кога ќе добие одобрение од надлежната служба за контрола на летањето и ќе пристапи кон примена на постапката за приоѓање и слетување на воздухопловот, односно извршување на упатството од надлежната служба за контрола на летањето.

Во случај на појаки воздушни турбуленции, заледувања или мала резерва на гориво, водачот на гориво, водачот на воздухопловот може да бара измена или отстапување од определената постапка за летање во кругот на чекањето.

Член 104

За време на летањето на воздухопловот во кругот на чекањето, времето на траењето на летот на кракот на одлетувањето, односно долетувањето до висина од 4.250 метри (14.000 стапки) изнесува една минута, а над таа висина една минута и 30 секунди.

За време на летањето на воздухопловот во кругот на чекањето, воздухопловот мора да се придржува кон брзините наведени во следната табела:

Ниво на летот (FL)	Брзина на воздухопловот со клипен мотор, во јазли	Брзина на воздухопловот со млазен мотор, во јазли	
		Нормална атмосфера	Турбуленција
до 60	170	210	280 или
над 60 до 140	170	220	0.8 Маh-а, зависно
над 140	175	240	што од тоа е помало

Брзините од став 2 на овој член мораат да се постигнат најкасно 2 минути пред надлетувањето на навигациониот уред, односно точката над која се наоѓа кругот на чекањето.

Ако воздухопловот не може да ја одржува определена брзина од став 2 на овој член, водачот на воздухопловот за тоа ќе ја извести надлежната служба за контрола на летањето и ќе постапува по упатствата на таа служба.

Водачот на воздухопловот ќе побара претходно согласност од надлежната служба за контрола на летањето, и за користење на брзините предвидени за случај на турбуленција.

Член 105

Инструментално приоѓање и слетување на воздухоплов се вршат по постапката и минимумот, пропишани за аеродромот на кој воздухопловот слетува, објавени во Зборник на воздухопловни податоци (AIP).

Инструменталното приоѓање може да биде непрецизно и прецизно.

Непрецизно приоѓање се врши кога аеродромот нема електронски уред што ја определува лизгавата рамнина на летот на воздухопловот туку се користат други уреди, како што се: гониометар, радио-фар NDB, уред VOR или уред ILS без покажувач на лизгава рамнина.

Прецизно приоѓање се врши со помош на уред што ја определуваат и лизгавата рамнина на летот на воздухопловот, како што се уредот ILS со покажувач на лизгава рамнина и уредот PAR.

Член 106

Ако за инструментално приоѓање на воздухоплов се користи надзорен радар, надлежната служба за контрола на летањето може да ја скрати постапката за приоѓање и да го доведе воздухопловот до завршната точка за приоѓање.

Ако тоа е предвидено со пропишаната постапка за приоѓање и слетување, надлежната служба за контрола на летањето може да преземе радарско водење на воздухопловот до висина од која може безбедно да се слета на аеродромот.

Член 107

Водачот на воздухопловот ќе го запре натамошното приоѓање и ќе пристапи кон постапката предвидена за неуспешно приоѓање, ако на пропишаната минимална висина на одлучување (DH), односно на минималната висина на надвишување на пречки (OCL) не воспостави визуелен контакт со полетно-слетна патека, или ако од други причини не е можно да се изврши безбедно слетување.

По запирањето на натамошното приоѓање, воздухопловот преминува во качување, согласно со пропишаната постапка за аеродромот на слетувањето и тој воздухоплов.

Висините од став 1 на овој член се искажуваат со висината над навигациониот уред, односно над определената точка на земјата. Тие висини се објавуваат во Зборник на воздухопловни податоци (AIP).

Член 108

Водачот на воздухопловот што лета според правилата за инструментално летање може да премине на летање при надворешна видливост ако постојат метеоролошки услови (VMC) за летање при надворешна видливост и ако тоа го одобри надлежната служба за контрола на летањето.

Во случајот од став 1 на овој член, во одобрениот план на летот водачот на воздухопловот и надлежната служба за контрола на летањето ги внесуваат соодветните измени. Надлежната служба за контрола на летањето го известува екипажот на воздухопловот за евентуалните промени во односот на состојбата и прогнозата на времето што порано му била соопшени на екипажот на воздухопловот.

На барање од водачот на воздухопловот, кога се врши инструментално приоѓање, надлежната

служба за контрола на летањето може да одобри приоѓање при надворешна видливост под услов висината на долниот раб на облаците да е над пропишаната висина за приоѓање или ако водачот на воздухопловот изјави дека видливоста на почетната висина за приоѓање овозможува такво приоѓање.

Член 109

Извештајот за позицијата на воздухопловот во терминалната и аеродромската зона содржи: време на промената на нивото или на висината на летот, време и ниво или висина на надлетувањето на определена точка до која летот бил одобрен или на која се врши чекање, време на напуштањето на таа точка, време на напуштањето на завршната точка за приоѓање; исправки на времето на доаѓањето или слетувањето ако тоа се разликува за повеќе од 3 минути од планираното време и известување за неуспешното приоѓање ако имало такво приоѓање.

Член 110

Водачот на воздухопловот, кога воздухопловот лета според правилата за инструментално летање (IFR) е должен без одлагање да ја извести надлежната служба за контрола на летањето за дефектот на следните уреди на воздухопловот:

1) радиокомпасот или други уреди за покажување на положбата на воздухопловот во однос на земските радионавигациони средства;

2) приемникот на покажувачот за инструментално слетување ILS или на некој од неговите компоненти;

3) радиоуредот за одржување врска со надлежната служба за контрола на летањето.

Водачот на воздухопловот ја известува надлежната служба за контрола на летањето за влијанието на дефектот, односно неисправноста на уредот од став 1 на овој член врз способноста на воздухопловот да го продолжи летањето според правилата за инструментално летање (IFR) и во случај на потреба да бара помош (радарско водење, користење на друга фреквенција и др.).

V. ПРАВИЛА ЗА ЛЕТАЊЕ ПРИ НАДВОРЕШНА ВИДЛИВОСТ (VFR)

1. Заеднички одредби

Член 111

Воздухопловот може да лета според правилата за летање при надворешна видливост (VFR) — (во натамошниот текст: визуелно летање) ако се исполнети условите на метеоролошката видливост (VMC).

Визуелно летање може да се врши дење:

1) ако екипажот на воздухопловот ја гледа земјата и земските ориентири за сето време на летот;

2) ако екипажот на воздухопловот не ја гледа земјата и земските ориентири за време на летот но јасно ја гледа линијата на хоризонтот;

3) ако воздухопловот лета во услови на метеоролошка видливост (VMC), а е во прашање контролирано летање при надворешна видливост (CVFR).

По исклучок од одредбите на став 1 од овој член, воздухопловот може да лета и ноќе во услови на метеоролошка видливост (VMC), ако со него не се врши јавен превоз во воздушниот сообраќај.

Член 112

Правилата за летање при надворешна видливост (VFR) се применуваат и врз летањето на воздухопловот со кој се обучува екипажот на воздухопловот во аеродромската зона ноќе, ако од работ на таа зона можат без тешкотии да се идентификуваат светлата на полетно-слетната патека, природните светла и светлата за обележување пречки на земјата.

Член 113

Ако едномоторен воздухоплов врши визуелно летање над морето, неговата оддалеченост од брегот не смее да биде поголема од оддалеченоста што е еднаква на петнаесткратна висина на летот на воздухопловот, односно од оддалеченоста од која е можно враќање на воздухопловот на копно во случај на дефект на моторот на воздухопловот.

Член 114

Летање на странски спортски воздухоплов во југословенскиот воздушен простор се врши според правилата за контролирано летање при надворешна видливост (CVFR).

Воздухопловот од став 1 на овој член може да лета ако најмалку еден член од екипажот на воздухопловот е оспособен да одржува на англиски јазик пропишана радиоврска со надлежната служба за контрола на летањето и ако воздухопловот има соодветен радионавигационен уред што овозможува водење на тој воздухоплов со помош на радионавигациони уреди на земјата.

Член 115

По исклучок од член 114 на овој правилник, странски спортски воздухоплов може да лета и ако нема соодветен радионавигационен уред, ако тоа е предвидено во одобрението за летањето.

Во случајот од став 1 на овој член летот се врши според условите и на начинот што се определени во одобрението за летањето.

Член 116

Условите на метеоролошката видливост (VMC) при кои се врши визуелно летање се исти за дневно и ноќно летање и тие се дадени во следната табела:

УСЛОВИ ЗА МЕТЕОРОЛОШКА ВИДЛИВОСТ (VMC)

А. За лет над слој на слободно летање

Минимална висина на надвишувањето на теренот	Видливост во летот	Оддалеченост од облаците
300 m (1000 стапки)	Најмалку 8 km	Најмалку: — хоризонтално 1,5 km и — вертикално 300 m

В. За лет во слој на слободно летање

Минимална висина на надвишувањето на теренот	Видливост во летот	Оддалеченост од облаците
300 m (1000 стапки)	Најмалку 15 km	— хоризонтално без облаци — вертикално со видливост на земјата

и	За летови со брзина над 140 kt (IAS)	Најмалку: — хоризонтално 1,5 km — вертикално 300 m
150 m (500 стапки) во други случаи	Најмалку 5 km	

По исклучок од став 1 на овој член, летање на хеликоптери може да се врши и при помала видливост но не при видливост помала од 800 метри, ако се маневрира при брзини што овозможуваат навремено учување на другите воздухоплови или пречки.

Член 117

Визуелно летање под минимумите определени во табелата од член 116 став 1 на овој правилник во делот Услови на метеоролошката видливост (VMC), може да се врши на барање и одговорност на водачот на воздухопловот, ако тоа го одобри надлежниот орган и ако е во прашање лет за посебни намени (барање и спасување, превоз на болни, елементарни непогоди, акции на органите на внатрешните работи).

Член 118

Воздухопловот што врши визуелно летање мора да се придржува кон минималната безбедна висина што, во случај на престанување на работата на моторот, обезбедува успешно слетување.

Висината од став 1 на овој член не смее да биде помала од:

- 1) 300 метри (1.000 стапки) за слетање над населени места, над поголема група луѓе или над највисока пречка во полупречник од 600 метри од позицијата на воздухопловот;
- 2) 300 метри (1.000 стапки) за друго летање над копнени или водени површини.

По исклучок од став 2 на овој член, на висина помала од висините предвидени во точка 2 на тој став може да лета воздухоплов за посебни намени според посебно одобрение, со тоа што висината на завоите да не биде помала од 50 метри (150 стапки) над теренот или над највисоката пречка на теренот.

Член 119

Визуелно летање над облаци и помеѓу облаци може да врши водачот на воздухопловот, односно пилотот оспособен за такво летање, ако воздухопловот има уреди за одржување на пропишаната радиоврска со надлежната служба за контрола на летањето. Летањето од став 1 на овој член се врши во следните случаи:

- 1) кога летот се врши на висина што не е помала од 300 метри (1.000 стапки) над највисоката точка на теренот или над пречка во поширокото подрачје на летањето;
- 2) кога воздухопловот може да се придржува кон рутата определена со планот на летот без влегување во облаци;
- 3) кога приодот и слетувањето на аеродромот се можни во услови на метеоролошка видливост (VMC).

Член 120

Воздухопловот што лета надвор од воздушниот пат може да го пресече воздушниот пат ако тоа е предвидено и одобрено со планот на летот и ако тоа го одобрила надлежната служба за контрола на летањето.

Водачот на воздухопловот е должен пред пресечувањето на воздушниот пат да побара одобрение за тоа пресечување. При барањето на одобрението водачот на воздухопловот мора да ги наведе следните податоци:

- 1) повикувачкиот знак и типот на воздухопловот;
- 2) воздушниот пат, односно рутата на воздухопловот предвидена со планот на летот;
- 3) местото и очекуваното време за пресечување на воздушниот пат;

4) бараното ниво на летот во моментот на пресечувањето на воздушниот пат, предвидено со правилата за летање при надворешна видливост (VFR);

5) патната брзина на воздухопловот.

Член 121

Пресечувањето на воздушниот пат се врши вертикално врз неговиот правец под агол од 90 степени. Водачот на воздухопловот мора да ѝ го јави на надлежната служба за контрола на летањето времето кога пристапува кон пресечување на патот.

За време на пресечувањето на воздушниот пат воздухопловот мора да има постојана радиоврска со надлежната служба за контрола на летањето, ако не се наоѓа под постојана контрола на радар.

Член 122

Одредбите на чл. 120 и 121 на овој правилник се однесуваат и на домашните воени воздухоплови, освен ако се во прашање посебни итни случаи во кои пресечувањето на воздушниот пат се врши на ниво на летот предвидено за визуелно летање (VFR).

2. Летање на воздухоплови во аеродромската зона и на воздушниот пат

Член 123

Надлежната служба за контрола на летањето може на воздухоплов од општа категорија, на барање од водачот на воздухопловот, да му одобри визуелно летање во аеродромската зона дење ако воздухопловот не ја преминува максималната дозволена тежина при полетување од 5.700 kg, и ако хоризонталната видливост е поголема од 1.500 метри.

Визуелно летање од став 1 на овој член се означува како специјален лет при надворешна видливост (SVFR).

Член 124

За специјален лет при надворешна видливост (SVFR) водачот на воздухопловот не поднесува до надлежната служба за контрола на летањето план на летот туку најавување на летот што содржи: тип и повикувачки знак на воздухопловот, податоци за водачот на воздухопловот и начин на извршување на летот.

Член 125

Визуелно летање ноќе во аеродромска зона може да се врши ако водачот на воздухопловот и воздухопловот се оспособени за такво летање и ако аеродромот ги исполнува условите за ноќно летање.

Визуелно летање од став 1 на овој член може да се врши ако се исполнети следните услови: хоризонталната видливост да изнесува најмалку 8.000 метри; екипажот на воздухопловот постојано да ја гледа земјата; од работ на аеродромската зона да можат да се идентификуваат природните светла на прагот, светлата на полетно-слетната патека и светлата со кои се означени пречките, со тоа што во таа зона истовремено да можат да летаат најмногу два воздухоплова.

За време на визуелно ноќно летање во аеродромската зона, раздвојување на воздухоплови врши надлежната служба за контрола на летањето, а ако на аеродромот не постои таква служба — раководителот на летањето.

Како ноќен лет, во смисла на овој правилник, се смета летот што се врши во временскиот период од половина час по заоѓањето до половина час пред излегувањето на сонцето.

Член 126

При визуелно летање водачот на воздухопловот може да го продолжи летот на воздушниот пат ако воздухопловот и екипажот ги исполнуваат условите пропишани за инструментално летање и ако со тоа се согласи надлежната служба за контрола на летањето, најдоцна на пет минути пред излегувањето на воздухопловот на воздушниот пат.

Во летот на воздушниот пат водачот на воздухопловот се придржува кон нивото на летот што го определила надлежната служба за контрола на летањето и кон правилата за инструментално летање (IFR).

Член 127

Водачот на воздухопловот што врши визуелно летање мора да бара одобрение од надлежната служба за контрола на летањето за секое пресечување на воздушниот пат, освен ако воздухопловот се наоѓа во опасност. Во тој случај летот продолжува на ниво на летот предвидено за визуелно летање, а екипажот на воздухопловот ги презема сите потребни мерки за да се избегне опасноста од судир со друг воздухоплов.

Член 128

При визуелно летање водачот на воздухопловот што лета на воздушниот пат, односно рута, мора да се придржува кон нивоата на летот предвидени за инструментално летање.

Ако воздухопловот лета на висини над 900 метри (3.000 стапки) од средното надморско ниво (MSL) или 300 метри (1.000 стапки) над пречки, записно што од тоа е повисоко, водачот на воздухопловот мора да се придржува кон нивоата на летот предвидени за визуелно летање.

Член 129

Водачот на воздухопловот што го напушта воздушниот пат и го продолжува визуелното летање должен е за тоа да ја извести надлежната служба за контрола на летањето пред напуштањето на воздушниот пат и во натамошниот лет да се придржува кон одобреното ниво на летот за визуелно летање.

Ако поради безбедноста на воздушната пловидба, воздухопловот треба привремено да го напушти воздушниот пат, водачот на воздухопловот е должен за тоа навремено да ја извести надлежната служба за контрола на летањето и да го задржи нивото на летот што обезбедува надвишување на пречките. Пред враќањето на воздушниот пат водачот на воздухопловот мора да побара одобрение од надлежната служба за контрола на летањето.

3. Приоѓање и слетување на воздухоплови

Член 130

Воздухопловот што врши визуелно летање може за слетување да користи аеродром на кој постојат услови на метеоролошка видливост во време на слетувањето.

Ако се врши визуелно летање, а во фазата на слетувањето настапат околности што не овозможуваат безбедно слетување на воздухопловот, водачот на воздухопловот што не е оспособен за инструментално летање е должен летот на воздухопловот да го насочи кон аеродромот на кој постојат услови на метеоролошка видливост.

Член 131

Водачот на воздухопловот што врши визуелно приоѓање и слетување е должен да се придржува кон постапката предвидена за такво приоѓање и слетување.

Ако за аеродромот не е пропишана постапка за визуелно приоѓање и слетување, водачот на воздухопловот е должен да се придржува кон наредбите и упатствата од надлежната служба за контрола на летањето, односно од раководителот на летањето.

Член 132

Ако воздухопловот слетува на аеродромот на кој не постои служба за контрола на летањето, водачот на воздухопловот е должен да ја извести надлежната служба за контрола на летањето за времето на слетувањето на воздухопловот и тоа веднаш по слетувањето, а најдоцна во рок од 30 минути ако на аеродромот нема средства за врски.

Ако на водачот на воздухопловот му е познато дека на аеродромот на слетувањето нема средства за врски, должен е непосредно пред слетувањето да ја извести службата за контрола на летањето со која имал последна радиоврска, за предвиденото време за слетување на воздухопловот.

VI. ЛЕТАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВИ ЗА ПОСЕБНИ НАМЕНИ

Член 133

На воздухоплов од ограничена категорија, кога се користи за намените наведени во уверението за пловидбеноста или за обука на членови на екипаж на тој тип воздухоплов, покрај членовите на екипажот можат да се наоѓаат и стручни лица овластени да вршат определени работи во врска со тој лет на воздухопловот, односно членови на екипажот што се обучуваат на тој воздухоплов.

Ако воздухопловот се користи за исфрлување на хемиски средства, тие средства мораат да бидат сместени во посебни сместувалишта на воздухопловот, а исфрлувањето се врши на однапред определени и обележени површини.

Член 134

Водачот на воздухопловот со кој се врши исфрлување на хемиски средства, мора да биде врзан со сигурносен појас за седиштето и да има заштитна облека, кацига и нараквици, а ако ракува со отровни материи — и заштитна маска за лицето.

Пред полетувањето, водачот на воздухопловот е должен да провери дали се исполнети условите пропишани за безбедно летање, а особено:

- 1) употребливоста на полетно-слетната патека на леталиштето;
- 2) точноста на податоците за конфигурацијата на теренот и пречките во околината;
- 3) обележувањето на површините врз кои ќе се исфрлуваат хемиските средства, во однос на висината на летот и правецот и висината на вршењето на завои;
- 4) точноста на другите елементи внесени во планот на извршувањето на третирањето, што мора да биде составен пред планираниот лет но не порано од 48 часа.

Член 135

За време на летот на воздухопловот што се користи за исфрлување на хемиски средства, водачот на воздухопловот мора да се придржува кон одредбите од овој правилник, а особено:

- 1) висината на летот да не биде помала од 90 метри над највисоката пречка на теренот што се наоѓа во полупречник од 100 метри од воздухопловот и завои со наклон поголем од 30 степени да не се вршат на висина помала од 90 метри;

2) висината на летот при исфрлувањето на хемиските средства да не биде помала од 1 метар дење, односно 20 метри ноќе, сметајќи го растојанието помеѓу највисоката точка на културата или пречката во културата што се надлитува и најниската точка на воздухопловот;

3) најмалата брзина во летот (освен полетувањето и слетувањето) да биде за 25% поголема од пропишаното губење на брзината на воздухопловот, земајќи ја предвид оптовареноста и наклонот на воздухопловот.

4) најголемата брзина во летот да биде таква што оптоварувањето на воздухопловот при најкритична маневра да не преминува 80% од максимално дозволеното оптоварување на воздухопловот.

Ако за време на летањето водачот на воздухопловот или некое друго овластено лице што учествува во третирањето на земјоделските и шумските површини, забележи отстапување во однос на направениот план за третирање или промени што можат да влијаат врз безбедноста на летот водачот на воздухопловот мора да го запре натамошното летање и да внесе потребни измени или дополнења во планот на летот.

Член 136

Воздухопловот може да се користи за контрола на определени објекти и уреди на земјата (далноводи, нафтоводи, канали и сл.), и тоа:

1) ако воздухопловот и екипажот се оспособени за летање што бара извршување на таква задача и ако екипажот има соодветна дозвола;

2) ако планот на летот и програмата за такво летање бидат одобрени од надлежната служба за контрола на летањето најдоцна на 48 часови пред извршувањето на летот.

Летање на воздухопловот од став 1 на овој член се врши според правилата за летање при надворешна видливост (VFR) а висината на летањето не смее да биде помала од 30 метри над највисокиот објект или пречка, на растојание од најмалку 300 метри пред воздухопловот во правецот на летот.

Ако летот се врши со хеликоптер, може да се одобри слетување во близината на контролираниот објект што се наоѓа надвор од населено место, со тоа што во одобрението за летот мораат да се предвидат услови за слетување и полетување на хеликоптер.

Член 137

Користење на воздухоплов за укажување помош во случај на елементарни непогоди се врши според одредбите од овој правилник при можни неопходни отстапувања што ги бара конкретната ситуација во поглед на навременото и ефикасното укажување на потребната помош, под услов да не се загрозува безбедноста на летањето заради безбедноста на лицата во воздухопловот и на земјата.

Член 138

Воздухопловот за посебни намени може за време на летањето да влече, предмети или да подига лица и предмети од копнени и водени површини, ако има одобрение за тоа и под услов екипажот на воздухопловот да има соодветна дозвола.

При влечењето на предмети, вкупната должина на воздухопловот заедно со влечното јаже и предметите што се влечат не смее да биде поголема од 150 метри.

Летањето на воздухопловот од став 1 на овој член надлежната служба за контрола на летањето може да го одобри ако хоризонталната видливост дење е над 1.500 метри, односно 8.000 метри ноќе и ако просторот за слетување и пречките околу тој простор се прописно означени и осветлени.

Член 139

Летање на хеликоптер што носи надворешен товар (лица или предмети) над населени места не е дозволено, освен ако е во прашање спасување на лица од населено место.

Полетување и слетување на хеликоптер надвор од аеродром, односно хелидром може да се врши ако тоа го одобри надлежниот орган и под услов пилотот на хеликоптерот да има најмалку 350 часови летање со хеликоптер.

Во случајот од ст. 1 и 2 на овој член полетување и слетување на хеликоптер мора да се врши под условите наведени во одобрението од надлежниот орган. Местото на полетувањето и слетувањето на хеликоптер на кое е одобрено полетување, односно слетување, мора да биде прописно обележано и означено.

Член 140

Хеликоптер не смее да лета под висина на која влегува во област на авторотација при определена брзина.

Ако хеликоптерот лета над населени места, висината на летот мора да изнесува најмалку 100 метри над највисокиот објект или пречка во населбата.

Ако хеликоптерот лета ноќе, висината на летот не смее да изнесува помалку од 300 метри над највисоката пречка што се наоѓа во полупречник од 1.500 метри од моменталната позиција на хеликоптерот.

Ако хеликоптерот лета во планинска област во која релјефот на земјиштето е над 900 метри надморска висина, висината на летот мора да изнесува најмалку 600 метри на највисоката пречка што се наоѓа во полупречник од 5.000 метри од местото на наоѓањето на хеликоптерот.

Член 141

Превоз на болни и повредени лица со воздухоплов за посебни намени може да се врши ако на воздухопловот постои соодветен простор за сместување на болното односно повреденото лице, така што нозете да му бидат насочени во правецот на летот, во седечка или лежечка положба.

Болното, односно повреденото лице мора да биде со сигурносен појас врзано за седиштето или за санитарското носило.

Во воздухопловот од став 1 на овој член може да се качи лице што ќе му укажува неопходна нега на болното односно повреденото лице, ако капацитетот на воздухопловот го овозможува тоа.

Член 142

Снимање од воздухоплов може да се врши ако за тоа постои одобрение од надлежниот орган, предвидено со прописот со кој се регулира снимањето од воздухоплов.

На летањето на воздухопловот од став 1 на овој член се применуваат одредбите од овој правилник, со тоа што надлежниот орган може да одобри летање на висина пониска од пропишаната под услов со тоа да не се загрозува безбедноста на летањето на воздухопловот.

Член 143

Проверување на исправноста на работата на земските уреди за воздушна пловидба и нивното дотерување се врши со воздухоплов опремен за тие цели, со кој управува екипажот на воздухопловот способен за такви летови. На воздухопловот можат да се наоѓаат и стручни лица што вршат определени работи во врска со проверувањето и дотерувањето на уредите.

Летањето на воздухопловот од став 1 на овој член и извршувањето на задачите се врши според програмата одобрена од надлежниот орган. За време на летањето мора да постои непрекината радиоврска со надлежната служба за контрола на летањето.

Член 144

Воздухоплов може да се користи за потребите на пропагандата, ако екипажот и воздухопловот се оспособени за такво летање. Летањето на воздухопловот се одвива според правилата за летање при надворешна видливост (VFR).

Сите лица качени во воздухопловот од став 1 на овој член мораат да имаат сигурносни падобрани и да бидат запознаени со начинот на нивната употреба.

Исфрлување или влечење на пропагандни предмети мора да се врши така што да не се загрози безбедноста на летањето на тој и на други воздухоплови, како ниту безбедноста на лицата и имотот на земјата.

Член 145

Лансирање на водени и неводени летачки објекти со сопствен погон и лансирање на пиротехнички проектили со согорлива супстанција потешка од 20 грама, може да се врши ако за тоа постои одобрение од надлежниот орган, во согласност со одредбата на член 22 од Законот за воздушната пловидба.

Во одобрението од став 1 на овој член се определуваат, од становиштето на безбедноста на воздушната пловидба, начинот и условите за лансирање.

Лансирање на објектите и проектилите од став 1 на овој член, како и пуштање балони и змејови врзани со челично јаже, не е дозволено на оддалеченост помала од 3.000 метри од аеродромот односно од природните и појдовните рамнини на аеродромот.

Надлежната служба за контрола на летањето, односно раководителот на летањето може, ако со тоа не се загрозува безбедноста на воздушната пловидба, да одобри лансирање на пиротехнички проектили со согорлива супстанција полесна од 20 грама, на оддалеченост од 1.500 метри од аеродромот, односно од природните и појдовните рамнини на аеродромот.

VII. ВОЗДУХОПЛОВНИ СПОРТСКИ ДЕЈНОСТИ

1. Општи одредби

Член 146

Под воздухопловна спортска дејност во смисла на овој правилник, се подразбира: летањето со авиони, едрилици и балони, летањето на змејови со човечки екипаж, скокање со падобран од воздухоплов и летање на воздухопловни модели, заради школување и оспособување на спортски воздухопловци, постигнување на спортски резултати и ширење на воздухопловно-техничкото образование на граѓаните.

Член 147

Воздухопловната спортска дејност се одвива, по правило, на спортски аеродроми и леталишта и надвор од утврдените воздушни патишта.

Член 148

Со летањето на воздухопловот во воздухопловната спортска дејност раководи раководителот на летањето кого што ќе го определи надлежниот орган на воздухопловната спортска организација што го организира тоа летање, во согласност со одредбите од овој правилник и со самоуправниот општ акт на таа организација (член 205 став 2 од Законот за воздушната пловидба).

Член 149

Летањето на воздухоплов и скокањето со падобран во аеродромската зона се врши според програмата на летањето и скокањето што се доставува на увид до надлежната служба за контрола на летањето, 24 часа порано. На барање од таа служба раководителот на летањето или лицето што тој ќе го определи мора да поднесе на одобрение и дневни планови на летањето со воздухоплов и на скокањето со падобран.

Член 150

Пред почетокот на летањето или скокањето со падобран на спортски аеродром, мора да биде подготвена земска организација на летањето и на прописан начин обележен соодветен терен за летање (маневарски површини, покажувач на правецот на ветерот, ознака „Т“, итн.).

Член 151

Полетување на спортски воздухоплов може да се врши ако во зоната на полетувањето (45 степени лево и десно од прагот на патеката за полетување) нема други воздухоплови ниту пречки (лица, возила, добиток итн.).

Ако авионот влече едрилица, полетување може да се одобри дури кога пилотите на едрилицата и авионот ќе дадат знак дека се готови за полетување.

Слетување на аеродром или леталиште не смее да се врши ако на патеката за слетување се наоѓа друг воздухоплов или некоја пречка.

Член 152

Летање на авион и едрилица по правилата за летање при надворешна видливост (VFR), може да се врши ако се исполнети следните услови:

- 1) ако хоризонталната видливост при земјата не е помала од 8.000 метри;
- 2) ако долниот раб од облаците е најмалку 450 метри над теренот;
- 3) ако брзината и правецот на ветерот не ја преминуваат вредноста дозволена со техничкото упатство за користење на тој авион и едрилица;
- 4) ако брзината на грбниот ветар при полетувањето и слетувањето не е поголема од три метри во секунда.

Член 153

Екипажот на спортскиот воздухоплов мора да биде опремен со сигурносен падобран и способен да го користи, освен ако летачкиот прирачник на воздухопловот не предвидува користење на падобран.

Ако летањето се врши на надморска висина поголема од 3.600 метри, воздухопловот мора да биде опремен со уред за дополнително снабдување на екипажот на воздухопловот со кислород, а екипажот на воздухопловот мора да биде способен да го користи тој уред.

2. Одредби за летање на авиони

Член 154

Обука и оспособување на летачкиот персонал на спортското воздухопловство на авиони се врши според правилата на летањето при надворешна видливост (VFR) и во согласност со определените наставни програми.

Член 155

При летањето на два или повеќе авиони во аеродромски круг, односно во аеродромска зона нивно раздвојување се врши на начинот и под условите што ќе ги определи раководителот на летањето,

а водачот на воздухопловот е должен постојано да го набљудува воздушниот простор за да се спречи загрозување на безбедноста на тој или на друг воздухоплов.

Член 156

Најмало растојание во полетување мора да изнесува 1.000 метри помеѓу авиони кај кои доаѓа до губење на узгонот на брзини до 80 km/час.

Ако се во прашање авиони кај кои доаѓа до губење на узгонот при поголеми брзини, растојанието помеѓу авионите мора да изнесува 1.500 метри.

Ако на полетување се наоѓа еден или повеќе авиони што влечат едрилици, растојанието помеѓу авионите мора да изнесува најмалку 2.000 метри.

Член 157

Групно летање на два или повеќе авиони може да се врши на начинот и под условите за да не се загрози безбедноста на летањето.

Полетување и слетување на авиони што сочинуваат група се врши поединечно, според редоследот што ќе го определи раководителот на летањето.

Раководителот на летањето го определува и растојанието помеѓу авионите што летаат во група.

Ако летањето се врши во аеродромски круг, групата се формира во воздухот по вториот завој, на висини поголеми од 150 метри над теренот.

Ако групата се формира надвор од аеродромскиот круг, најмалата висина на летот за формирање на групата мора да изнесува 450 метри над теренот.

При групно летање на авиони, радиоврска со надлежната служба за контрола на летањето, односно со раководителот на летањето е должен да одржува водачот на групата.

Член 158

Акробатски лет може да се врши со авион наменет за таков лет, на начинот и под условите што се предвидени во летачкиот прирачник на тој авион. Акробатски лет се врши надвор од воздушните патишта, според правилата за летање при надворешна видливост (VFR).

Акробатски лет не смее да се врши над населени места и поголеми групи на лица (како и на висина помала од 450 метри (1.500 стапки) над теренот.

По исклучок од став 2 на овој член, надлежниот орган може да одобри да се користат помали висини водејќи при тоа сметка за безбедноста на воздухопловот, лицата и имотот, со тоа што во одобрението да се наведат условите под кои акробатскиот лет може да се изврши.

3. Одредби за летање на едрилици

Член 159

Летањето на едрилици (едрење) се врши според одредбите од овој правилник и прописите што се однесуваат на летањето на едрилици, под услов да е исполнет минимумот на метеоролошките услови.

Кога се врши обука на пилоти на едрилица, без оглед на видот и типот на едрилицата, јачината на ветерот не смее да биде поголема од 8 m/сек, хоризонталната видливост при земјата мора да биде најмалку 8.000 метри, а висината на долниот раб од облаците најмалку 300 метри над теренот.

По исклучок од став 2 на овој член, ако се врши обука на пилоти на едрилица за повисок степен на оспособеност, јачината на ветерот може да изнесува до 20 m/сек.

Акробации со едрилица можат да се вршат при јачина на ветерот до 8 m/s и при хоризонтална видливост од најмалку 5.000 метри, со тоа што висината на долниот раб под облаците над теренот да не биде помала од 800 метри.

Летање без надворешна видливост, дење или ноќе, може да се врши при јачина на ветерот до 20 m/s, со тоа што висината на долниот раб од облаците на теренот да не биде помала од 500 метри.

Член 160

По исклучок, заради извршување на посебна задача, едрилица може да лета и во понеповолни метеоролошки услови од условите од член 159 од овој правилник, со одобрение од раководителот на летањето и согласност од пилотот на едрилицата, со тоа што да не смее да се доведе во прашање безбедноста на летањето на едрилицата, ниту безбедноста на лицата во едрилицата и на земјата.

Член 161

Авион хомологиран за влечење едрилицы може да влече едрилица во аеро-запрега, ако се исполнети условите предвидени со овој правилник и со прописот за летањето на едрилицы.

Еден авион може истовремено да влече најмногу две едрилицы, со тоа што вкупната тежина на аеро-запрегата да не смее да биде поголема од 150 метри.

Член 162

Во пријавата на летот на аеро-запрегата мораат да се наведат податоци за сите воздухоплови и нивни екипажи, како и тоа дали летот ќе се одвива во аеродромската зона или надвор од таа зона.

Екипажите на воздухопловите мораат да извршат соодветни подготовки пред полетувањето во аеро-запрегата и да ги утврдат постапките и сигналите за сите фази на летот, од полетувањето до откачувањето на едрилицата, а посебно постапките при промената на брзината на летањето и за случај на опасност.

Член 163

Едрилицата може да лета во облаци ако е опремена за летање без надворешна видливост и ако екипажот на едрилицата е способен за такво летање, освен во опасни облаци (СВ), под услов со тоа да не се загрозува безбедноста на воздушната пловидба.

Член 164

Две или повеќе едрилицы можат да летаат во ист облак ако постои постојана радиоврска помеѓу нив и ако висинската разлика помеѓу две едрилицы изнесува најмалку 150 метри (500 стапки). Висинската разлика се обезбедува со постојано заемно известување и со договор на пилотите на едрилиците преку радиоврска.

Член 165

Ако две или повеќе едрилицы летаат во ист воздушен столб, насоката на завојот се определува според насоката на завојот што ја избрал пилотот на првата едрилица што го започнала кружењето.

При летање во ист воздушен столб мора да се одржува пропишаното растојание помеѓу едрилиците.

Најмалата дозволена висина на кружењето во воздушниот столб над теренот изнесува 150 метри (500 стапки).

Член 166

Едрилицата може да лета над падина ако постојат услови за летање при надворешна видливост.

При летање на две или повеќе едрилицы над иста падина, првенство на патот има онаа едрилица на која ветерот ѝ дува во левиот бок. Ако ветерот дува во левиот бок на повеќе едрилицы, првенство на патот има едрилицата поблиска до падината.

Разминување и постигнување на едрилицы над падина се врши така што едрилицата што се наоѓа на поголема оддалеченост од падината во однос на другата едрилица, свртува во правецот спротивен од падината.

4. Одредби за падобранството

Член 167

Користење на воздухоплов за изведување на падобрански скокови се врши според одредбите од овој правилник и прописите за користење на падобрани.

Дозвола за скокање на спортски падобранци од воздухоплов може да се издаде:

- 1) ако воздухопловот е предвиден за таква намена и ако има пропишана опрема;
- 2) ако екипажот на воздухопловот е способен и има соодветна дозвола за тој вид лет.

Со скокањето на спортски падобранци раководи овластениот наставник по падобранство, именуван од носителот на правото на располагање со воздухопловот, односно со аеродромот на кој се вршат скокови, зависно од тоа кој го организира скокањето на спортските падобранци.

Заради добивање на дозволата од став 2 на овој член, организацијата што го предвидува изведувањето на падобрански скокови мора да поднесе план на падобранските скокови до службата за контрола на летањето на најблискиот аеродром, најдоцна на 24 часа пред почетокот на скокањето.

Член 168

Скокање на спортски падобранци од воздухоплов се врши на аеродроми или леталиштата што ги исполнуваат пропишаните услови за таа цел.

Скокање на падобранци надвор од аеродром или леталиште може да се врши ако за тоа постои потребно одобрение од надлежниот орган, а под условите наведени во тоа одобрение.

Член 169

Скокање на спортски падобранци од воздухоплов не смее да се врши:

- 1) на воздушните патишта и во зоната на воздухопловното пристаниште;
- 2) на висина под 400 метри над терени или пречки;
- 3) во облаци, односно над облаци, ако растојанието помеѓу горниот раб на облаците или висината определена за скокање е помала од 200 метри;
- 4) за време на дожд, снег, магла и сомаглица;
- 5) ако висината на снежниот покривач е помала од 10 cm, на терен покриен со снег;
- 6) ако јачината на ветерот е поголема од 3 m/s, кога се вршат скокови на почетници;
- 7) при изведување на тренижни и специјални скокови со падобран, ако јачината на ветерот е поголема од 7 m/s.

Член 170

Спортскиот падобранец при скокање со падобран мора да има главен и резервен падобран што им одговараат на пропишаните технички услови и чија употреба ја одобрил надлежниот орган, како и пропишана опрема за изведување на падобрански

скокови од воздухоплов. Условите за користењето и начинот на користењето на главниот и резервниот падобран и пропишаната опрема се утврдуваат со прописот за производството, одржувањето и користењето на падобраните.

5. Летање на балони, змејови и модели

Член 171

Поединечно или групно летање на слободни воздушни балони, потешки од 0,5 килограми, се врши надвор од воздушните патишта.

Планот за пуштање на балоните ги содржи следните податоци:

- 1) тип, ознака, боја или друга карактеристика на балонот;
- 2) датум, место и време на пуштањето на балонот;
- 3) вкупна тежина на балонот (тежина на балонот со корисниот товар);
- 4) брзина на качувањето и планирана висина на летот;
- 5) планирано траење на летот и место на спуштањето;
- 6) податоци за лицето одговорно за пуштање на балонот.

Одредбите од ст. 1 и 2 на овој член се однесуваат на летањето на врзани балони, ако врската е обезбедена со челично јаже подолго од 100 метри. стапки) обележано со црвено-бели знаменца, од 100 метри мора да биде на секои 100 метри (300 стапки) обележано со црвено-бело знаменца, односно црвенобели светла, ако летањето се врши ноќе.

Член 172

Воздушен балон со човечки екипаж може да лета до висина од 300 метри над теренот, ако во одобрението за летањето не е определено поинаку.

Одобрение за лет на балонот може да се издаде:

- 1) ако се исполнети условите на метеоролошка-та видливост (VMC);
- 2) ако балонот е опремен со уред за управување по висината на летот;
- 3) ако лицето што управува со балонот има соодветна дозвола;
- 4) ако метеоролошките и другите услови за лет на балонот укажуваат дека со летањето на балонот нема да се загрози ниту да се попречува летањето на другите воздухоплови.

Член 173

Летањето на змејови со човечки екипаж може да се врши над копнени или водени површини, на висина што ја определил надлежниот орган во дозволата за летање.

Дозволата за летање на змејови може да се издаде:

- 1) ако змејот е конструиран и изграден така што да е овозможено негово безбедно користење;
- 2) ако лицето што управува со змејот е оспособено за летање со змеј со човечки екипаж.

Во дозволата од ст. 1 и 2 на овој член, покрај условите наведени во тие ставови, можат да се определат и други услови со кои се обезбедува безбедност на лицето што управува со змејот и на другите лица, како и имотот на земјата.

Член 174

Летањето на воздухопловни модели што според своите технички карактеристики и тежина, како и висината на летот, можат да ја загорзат безбедноста на воздушната пловидба, мора да ѝ биде пријавено на службата за контрола на летањето на нај-

блискиот аеродром најдоцна на 24 часа пред летањето, со поднесување на планот на летањето на моделот.

Планот на летањето на моделот ги содржи следните податоци:

- 1) опис на моделот и негови карактеристики (димензии, сила на моторот, начин на управување и сл.);
- 2) број на моделот што ќе лета и број на планираните летови;
- 3) датум, место и време на пуштањето на моделот;
- 4) должина на траењето и планирана висина на летањето;
- 5) податоци за лицето одговорно за пуштање на моделот.

Се смета дека летањето на воздухопловни модели може да ја загрози безбедноста на воздушната пловидба:

- 1) ако е во прашање летање на модел над 5 килограми вкупна тежина, односно на модел со ракетен погон без оглед на тежината;
 - 2) ако пуштањето на модел со мотор со внатрешно согорување се планира на оддалеченост помала од 1.500 метри од воздухопловното пристаниште или од населеното место;
 - 3) ако е во прашање летање на модел на змеј врзан со челично јаже со должина најмалку 100 метри.
- Челичното јаже подолго од 100 метри мора да биде на секои 100 метри обележано со црвенобели знаменца, односно со црвенобели светла ако пуштањето на модел на змеј се врши ноќе.

VIII. ВОНРЕДНИ НАСТАНИ ЗА ВРЕМЕ НА ЛЕТАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВ

1. Општи одредби

Член 175

Како вонредни настани за време на летот, во смисла на овој правилник, се сметаат:

- 1) настани поради кои воздухопловот доаѓа во опасност;
- 2) вонредни околности што, посредно или непосредно ја загрозуваат безбедноста на летањето на воздухопловот.

Ако настани вонреден настан, екипажот на воздухопловот ги приминува присилните постапки предвидени со овој правилник зависно од карактерот на вонредниот настан и видот на опасноста.

Член 176

Одредбите на овој правилник за присилните постапки во случај да настапат настани поради кои воздухопловот доаѓа во опасност, мораат да се применуваат, а водачот на воздухопловот, односно членовите на екипажот на воздухопловот можат да отстапат од нив само ако примената на тие одредби не би ги дала очекуваните резултати.

Одредбите на овој правилник за постапките во случај да настапат вонредни околности имаат карактер на препораки. Екипажот на воздухопловот ги применува кога живното спроведување придонесува кон безбедното летање.

Член 177

Екипажот на воздухопловот е должен да ги презема сите потребни мерки за да се избегне опасноста од судир на воздухопловот со друг воздухоплов, возило, објект или пречка на земја и во воздух.

Ако настани опасно приближување во смисла на став 1 од овој член, се применуваат одредбите на овој правилник за првенството на пат на земја и во воздух.

Член 178

Ако воздухоплов се наоѓа во опасност или во вонредни околности што го загрозуваат безбедното летање на тој или друг воздухоплов, водачот на воздухопловот е должен да ја извести за тоа навремено надлежната служба за контрола на летањето.

Член 179

За давање известувања на надлежната служба за контрола на летањето во случајот од член 178 на овој правилник, како и во случај на примена на присилна постапка, водачот на воздухопловот ја користи радиоврска на работната фреквенција.

Ако радиоврска не може да се воспостави на работната фреквенција, ќе се користи фреквенцијата 121.5 Mc.

Член 180

Ако радиоврска со надлежната служба за контрола на летањето не можела да се воспостави на начинот предвиден во член 179 на овој правилник, екипажот на воздухопловот кој има транспондер ќе го вклучи модот „А“ код 7700, ако летот се врши во подрачје на покривање на автоматизиран радарски систем.

Член 181

За примена на присилните постапки водачот на воздухопловот мора да ја извести надлежната служба за контрола на летањето, ако околностите го дозволуваат тоа.

Ивестувањето од став 1 на овој член содржи:

- 1) повикувачки знак на воздухопловот, повторен трипати;
- 2) тип на воздухопловот;
- 3) фактична или пресметана позиција на воздухопловот;
- 4) магнетски курс, брзина и висина на летот;
- 5) можно траење на летот зависно од резервата на гориво;
- 6) природа и степен на опасноста;
- 7) мерки кои ќе се преземаат заради избегнување или намалување на опасноста;
- 8) вид помош, ако се бара таа (наведување, придружба итн.).

По завршетокот на предавањето на известувањето со радиоврска, водачот на воздухопловот го притиснува микрофонот двапати во траење од по 10 секунди, потоа го дава повикувачкиот знак на воздухопловот и пораката ја завршува со зборот: „over“ што значи: „предавањето завршено-слушам“.

Ако на воздухопловот му се заканува непосредна опасност, водачот на воздухопловот упатува итна порака до надлежната служба за контрола на летањето повторувајќи ги зборовите „mayday“ трипати. Ако опасноста треба допрва да настапи (неизвесност), зборот „pan“ треба да се повтори трипати.

Член 182

Екипажот на воздухоплов во лет што ќе прими радиопорака за опасност испратена од друг воздухоплов, е должен да го запре користењето на фреквенцијата на која е примена пораката и да настојува да ја утврди позицијата на воздухопловот, ако тоа веќе не е назначено во пораката за опасност.

Ако надлежната служба за контрола на летањето не одговори на пораката за опасност, екипажот на воздухопловот што ја примил таа порака е должен да ѝ ја пренесе пораката на таа служба, и по потреба, да биде посредник во преносот на пораката помеѓу таа служба и воздухопловот во опасност. Ако надлежната служба го нареди тоа, водачот на возду-

хопловот ќе го насочи летот на својот воздухоплов кон воздухопловот во опасност и натаму ќе постапува според упатствата од таа служба.

Член 183

Водачот на воздухопловот може да нареди, ако го налага тоа интересот на безбедноста на воздухопловот и на лицата во него, од воздухопловот во лет да се испушти определено количество гориво.

Горивото од воздухопловот може да се испушти во праволиниски лет:

- 1) ако не постои опасност да се предизвикува со тоа пожар на воздухопловот;
- 2) ако летот на воздухопловот се врши на височина над 600 метри (2.000 стапки) на теренот.

Горивото не смее да се испушти непосредно над населено место или далновод.

Член 184

Водачот на воздухопловот е должен да ја примени постапката за присилно слетување на воздухопловот секогаш кога не постојат услови за натамошно безбедно летање на воздухопловот, а особено:

- 1) ако наполно престане работата на моторот (погонската група) на воздухопловот;
- 2) ако пожар на воздухопловот не можел да биде угасен;
- 3) ако дефект или оштетување на виталните делови на воздухопловот оневозможува натамошен безбеден лет.

Присилно слетување на воздухоплов се врши зависно од конкретните околности, на најпогоден аеродром или леталиште или на одбран терен погоден за присилно слетување.

Водачот на воздухопловот кој слетал присилно е должен да ја извести надлежната служба за контрола на летањето за местото и околностите на присилното слетување.

Член 185

Екипажот на воздухопловот и другите лица во воздухопловот мораат да постапуваат според наредбите од водачот на воздухопловот.

Екипажот на воздухопловот кој присилно слетал е должен да преземе мерки потребни за запазување животот и здравјето на лицата во воздухопловот, за запазување на воздухопловот и предметите во него, како и да обезбеди да се запазат трагите на присилното слетување на воздухопловот и на земјата.

Член 186

Водачот на воздухопловот што присилно слетал ги дава во писмениот извештај до надлежниот орган (член 247 од Законот за воздушната пловидба) следните податоци:

- 1) позиција на воздухопловот и време кога на стапил случајот кој влијаел или предизвикал присилно слетување на воздухопловот (дефект или оштетување на воздухопловот, случај на присилно грабење на воздухопловот и сл.);
- 2) фаза на летот, правец и висина, односно ниво на летот;
- 3) опис на случајот кој предизвикал присилно слетување и околности под кои е извршено присилното слетување;
- 4) метеоролошки услови во времето на пристапувањето кон присилно слетување и временски услови на теренот на присилното слетување;
- 5) мерки што се преземени;
- 6) последици од присилното слетување на воздухопловот.

Член 187

По завршетокот на летот, водачот на воздухопловот доставува писмен извештај до надлежната служба за контрола на летањето на аеродромот на слетувањето во следните случаи:

- 1) ако во текот на летот дошло до опасно приближување на воздухоплов, односно до опасност од судир со друг воздухоплов;
- 2) ако екипажот на воздухопловот изгубил ориентација поради грешка или пропуст на надлежната служба за контрола на летањето;
- 3) ако имало грешки или пропусти при управувањето со воздухопловот, кои можеле да ја загорзат безбедноста на летањето на воздухопловот;
- 4) ако се забележани неправилности кај летањето на друг воздухоплов;
- 5) ако се уочени неисправности на некој радионавигационен уред на земја;
- 6) ако екипажот на воздухопловот отстапил од задолжителните постапки предвидени во член 176 став 1 на овој правилник.

Член 188

Водачот на воздухопловот може до аеродромската служба за контрола на летањето на аеродромот на слетувањето да поднесе писмен извештај за секој случај кој, по негово мислење, можел да ја загорзат безбедноста на летањето (судир со некој летачки објект или птица, ускратување на бараната помош од надлежната служба за контрола на летањето или некој друг воздухоплов, неадекватна употреба на пропишаната терминологија и кратенки и сл.).

Член 189

Извештаите предвидени во чл. 186 до 188 на овој правилник се поднесуваат на образецот Прилог бр. 10 — Пријава за загрозување на безбедноста во воздушната пловидба, кој е отпечатен кон овој правилник и негов е составен дел.

2. Воздухоплов во опасност

Член 190

Се смета дека воздухоплов е во опасност, во смисла на член 175 став 1 точка 1 на овој правилник:

- 1) ако нагло се влоши здравјето на водачот на воздухопловот;
- 2) ако нагло се влошат метеоролошките услови;
- 3) ако се загуби ориентација;
- 4) ако се открие експлозив во воздухопловот;
- 5) ако дојде до обид на грабење на воздухопловот.

Член 191

Ако во текот на летот нагло се влоши здравјето на водачот на воздухопловот, управувањето со воздухопловот го презема вториот пилот до првиот аеродром на слетување.

Ако воздухопловот нема втор пилот, водачот на воздухоплов мора да се освежи со кислород и веднаш се пристапува кон слетување на првиот погоден аеродром.

Во случај на појава на лажни чувства на водачот на воздухопловот за положбата на воздухопловот во однос на земјата, или ако воздухопловот дојде во неправилна положба, водачот на воздухопловот ги користи за доведување на воздухопловот во правилна положба инструментите на воздухопловот и природниот хоризонт, ако е тој видлив.

Пилотите кои управуваат со истиот воздухоплов не смеат пред и за време на летот да користат иста храна и пијачка за да не се влоши здравјето на двата пилота поради евентуално неисправна храна или пијачка.

Член 192

Ако поради нагло влошување на метеоролошките услови воздухопловот се најде во воздушен простор неповолен за летање, водачот на воздухопловот е должен со соодветна маневра да настојува да го изведе воздухопловот од тој простор. Ако не е можно тоа, водачот на воздухопловот е должен да го врати воздухопловот на појдовниот аеродром или на аеродром најпогоден за безбедно слетување.

Како летање во воздушен простор неповолен за летање, во смисла на став 1 од овој член, се смета:

1) влегување на воздухоплов во воздушен простор во кој постојат метеоролошки услови за инструментално летање (IMC), а воздухопловот не е опремен или екипажот на воздухопловот не е способен за такво летање;

2) наидување на воздушен простор со лунава активност на кумулонимбусни облаци;

3) летање на воздухоплов во воздушен простор во кој доаѓа до заледување на надворешните површини на воздухопловот, што не може да се спречи или отстрани.

Член 193

Ако во текот на летот водачот на воздухопловот не може да ја утврди позицијата на воздухопловот во однос на земјата (губење на ориентација), ќе побара помош од надлежната служба за контрола на летањето и ќе го утврди преостанатото количество на гориво.

Ако и покрај помошта од надлежната служба за контрола на летањето и проверките на навигационите елементи со помош на инструментите не е утврдена позицијата на воздухопловот, водачот на воздухопловот мора да го определи натамошниот режим и траење на летањето и да пристапи кон воспоставување на ориентација со помош на карактеристичните ориентири на земја или со летање кон некое радионавигационо средство.

Во случај од став 2 на овој член, водачот на воздухопловот може да ја менува висината на летот ако тоа го одобри надлежната служба за контрола на летањето.

Член 194

Ако при летањето на воздухопловот во група, водачот на групата ја загуби ориентацијата, водењето на групата го презема пилотот од друг воздухоплов, определен пред почетокот на летањето, кој не загубил ориентација. Водачот на групата може повторно да го преземе водењето на воздухопловот само ако во целост ја утврдил позицијата на воздухопловот во однос на земјата.

Ако целата група на воздухоплови изгуби ориентација, водачот на групата нема да го напушти водењето на групата на воздухоплови туку ќе преземе мерки за воспоставување на ориентацијата предвидена во член 193 на овој правилник.

Ако, и покрај сите преземени мерки, ориентацијата не биде воспоставена а резервите на гориво се наоѓаат при крајот, ќе се пристапи кон постапка за присилно слетување.

Член 195

Ако водачот на воздухопловот прими известување дека воздухопловот се наоѓа во опасност, за тоа што се наоѓа на него бесправно внесен експлозив или

некое експлозивно тело, е должен да преземе мерки пропишани за такви случаи за да се избегне или да се намали опасноста за воздухопловот и лицата во него

Ако известувања за опасност прими од надлежната служба за контрола на летањето, водачот на воздухопловот мора да побара пораката за опасност да биде потврдена и натаму да соработува со таа служба во поглед на преземањето на пропишаните мерки.

Водачот на воздухопловот мора пред слетувањето на аеродром да ја извести надлежната служба за контрола на летањето на тој аеродром за намеруваното слетување и да побара помош предвидена за случај во кој воздухоплов се наоѓа во опасност.

По слетувањето на аеродром, екипажот на воздухопловот мора да ги преземе сите мерки потребни за брза евакуација на лицата во воздухопловот и натаму да постапува според упатството од надлежниот орган

Член 196

Ако за време на летањето дојде до обид или до извршување на кривично дело грабење на воздухопловот, екипажот на воздухопловот е должен, зависно од конкретните околности, да ги преземе мерките потребни за безбедност на воздухопловот и на лицата во него.

Водачот на воздухопловот ја известува, ако е можно тоа, надлежната служба за контрола на летањето за грабењето на воздухопловот и го соопштува повикувачкиот знак и моментната позиција на воздухопловот, околностите и природата на опасноста и своите натамошни намери.

Ако постојните околности не овозможуваат надлежната служба за контрола на летањето да се извести за грабењето на воздухопловот, водачот на воздухопловот го вклучува транспондерот на мод „А“ код 7500 и копчето со ознака „IDENT“ што значи „сум грабнат и присилен на ново определувашиште“, ако воздухопловот се наоѓа во подрачјето на покривање на автоматизиран радарски систем.

Надлежната служба за контрола на летањето мора веднаш со радиоврска да провери дали вклучувањето на транспондерот на означениот код било намерно или случајно и на воздухопловот да му даде можна помош.

3. Вонредни околности

Член 197

Под вонредни околности, во смисла на член 175 став 1 точка 2 на овој правилник, се подразбираат:

- 1) губење радиоврска на воздухопловот;
- 2) престанување на работата, односно неправилно функционирање на моторот (погонската група), командите на летот или на некој технички систем на воздухопловот;
- 3) декомпресија на патничката кабина;
- 4) појава на пожар на воздухопловот;
- 5) судир на воздухопловот со некој летачки објект;
- 6) други случаи на неисправност на воздухопловот поради кои може да дојде до загрозување на безбедноста на летањето на воздухопловот.

Член 198

Ако воздухопловот кој лета, во условите на метеоролошка видливост (VMC) според правилата на инструментално летање (IFR), не е во можност да ја одржува на пропишаниот начин радиоврската со надлежната служба за контрола на летањето, водачот

на воздухопловот го продолжува летањето според правилата на летањето при надворешна видливост (VFR) кон првиот аеродром на кој може безбедно да слета воздухопловот.

Ако воздухопловот кој лета според правилата на летањето при надворешна видливост (VFR) загуби радиоврска со надлежната служба за контрола на летањето во зоната на аеродромот на полетување или слетување, водачот на воздухопловот го заптира натамошното летање и пристапува кон слетување на пропишаниот начин. Ако губењето на радиоврска настанало за време на летот на определен воздушен пат, односно рута, летот се продолжува по одобрениот воздушен пат, односно рута до првиот аеродром на кој може безбедно да слета воздухопловот.

Во случајот од ст. 1 и 2 на овој член, водачот на воздухопловот продолжува со радиопредавањето ако е тоа можно.

По доаѓањето во зоната на аеродромот на слетување водачот на воздухопловот прави воздухопловен круг над аеродромската кула, односно буквата „Т“ поставена на аеродромот и со тоа изразува желба да слети воздухопловот.

Член 199

Кога водачот на воздухопловот што лета, во инструментални метеоролошки услови (IMC) според правилата на инструментално летање (IFR), не е во можност да ја одржува пропишаната радиоврска со надлежната служба за контрола на летањето, тој мора да се придржува за правилата утврдени во чл. 200 и 202 на овој правилник, зависно од фазата на летот на воздухопловот.

Во случајот од став 1 на овој член, водачот на воздухопловот е должен да се придржува кон сите елементи на летањето одобрени од надлежната служба за контрола на летањето, односно сите елементи на летот од одобрениот план на летот. Надлетување на точките на задолжително јавување мора да се врши според елементите од одобрениот план на летот.

Ако воздухопловот кој загубил радиоврска со надлежната служба за контрола на летањето има транспондер, водачот на воздухопловот вклучува мод „А“ код 7600, ако воздухопловот се наоѓа во подрачје на покривање на автоматизиран радарски систем.

Член 200

Ако воздухопловот по полетување во фазата на качување загуби радиоврска, продолжува качување по одобрената рута до одобреното ниво на летот. По три минути лет на одобрено ниво го продолжува качувањето до дополнително одобреното ниво, односно до нивото на летот од планот на летот. Воздухопловот потоа скршнува од рутата за 60 степени и ја напушта аеродромската и терминалната зона продолжувајќи го летот паралелно со одобрениот правец на летот. На воздушниот пат воздухопловот се враќа кога ќе го достаса нивото на летот од одобрениот план на летот.

Воздухопловот кој радарски е векториран вон од рутата предвидена во планот на летот мора, што е можно побргу, да се врати на рутата од одобрениот план на летот.

Член 201

Ако воздухопловот во лет на воздушен пат, односно рута загуби радиоврска, летот се продолжува по тој пат, односно рута на нивото на летот дополнително одобрено од надлежната служба за контрола на летањето, односно по воздушниот пат или рута и нивото на летот од одобрениот план на летот, ако немало дополнително одобрение.

Ако воздухопловот од став 1 на овој член е воден со радар, летот се продолжува по права линија до првото навигационо средство односно до воздушниот пат назначен во векторското одобрување на радарскиот контролор.

Ако воздухопловот се наоѓа во кругот на чекање (holding), летот се продолжува со кружење над навигационото средство. Кругот на чекање се напушта во времето определено за приоѓање на воздухопловот кон аеродромот, со постепено намалување на висината во страната на завој на воздухопловот, со тоа што воздухопловот да биде над завршната точка на пристапот во времето предвидено за добивање на одобрение за слетување, односно во времето назначено во планот на летот.

Член 202

Ако радиоврска загуби воздухоплов што се наоѓа во фаза на слетување, приоѓањето на воздухопловот кон аеродромот се врши во времето назначено во одобрениот план на летот.

Ако не може да се изврши во назначеното време, слетувањето на воздухопловот се врши според постапката предвидена според правилата за летање при надворешна видливост (VFR), ако метеоролошките услови го овозможуваат тоа.

Ако слетување не е можно да се изврши според одредбата од став 2 на овој член, водачот на воздухопловот ја напушта аеродромската и терминалната зона и го насочува воздухопловот кон најпогодниот аеродром за слетување при надворешна видливост. По слетувањето водачот на воздухопловот е должен за слетувањето да ја извести, со расположивите средства за врска, надлежната служба за контрола на летањето на аеродромот на кој според планот на летот требало да слети.

Член 203

Ако на воздухоплов за време на летањето престане работата на уредите за управување со воздухопловот, односно настапи неправилно функционирање на тие уреди (погонска група, команди на летот, или некој технички систем на воздухопловот) водачот на воздухопловот мора да се придружува, зависно од фазата на летот на воздухопловот, кон правилото од член 204 на овој правилник.

Член 204

Во случајот од член 203 на овој правилник, водачот на воздухопловот:

1) во фазата на полетување кога воздухопловот не ќе ја постигне предвидената брзина ќе го прекине натамошното полетување задржувајќи го истиот правец на движењето и воздухопловот ќе го запре на полетно-слетна патека или на делот од аеродромот предвиден за вакви случаи. Ако е постигната предвидената брзина, полетувањето се продолжува и воздухопловот се задржува на постигнатата висина или со благо качување се насочува кон терен погоден за присилно слетување.

2) за време на летањето на воздушниот пат — летот ќе го продолжи на најпогодната висина, со одобрение на надлежната служба за контрола на летањето и воздухопловот ќе го насочи на најпогодната висина, со одобрение од надлежната служба за контрола на летањето, и воздухопловот ќе го насочи кон најблискиот аеродром погоден за слетување ако го овозможуваат тоа околностите. Во противно воздухопловот се насочува кон терен погоден за присилно слетување;

3) во фаза на слетување на воздухопловот — летот ќе го продолжи со помош од надлежната служба за контрола на летањето, која ја ослободува полетно — слетната патека заради слетување на воздухопловот. Ако околностите не го овозможуваат тоа, воздухопловот се насочува кон терен погоден за присилно слетување.

Член 205

Ако за време на летот на воздухоплов кој има кабина под притисок дојде до декомпресија на кабината, водачот на воздухопловот ќе пристани кон забрзано намалување на висината на летот до безбедната висина и ќе го напушти воздушниот пат ако се наоѓа на него. Водачот на воздухопловот ќе го продолжи натамошното летање според договорот со надлежната служба за контрола на летањето.

Ако поради декомпресија на кабината е оштетена основната структура на воздухопловот поради што може да се загрози безбедноста на натамошното летање, водачот на воздухопловот пристапува кон постапката за присилно слетување на воздухопловот.

Член 206

Екипажот на воздухопловот на кој за време на летот дошло до пожар, мора без одлагање да ги преземе мерките предвидени за случај на пожар, на начинот утврден во техничкиот прирачник на тој воздухоплов (вклучување на противпожарните уреди, намалување на брзината, исклучување на односниот мотор, итн.).

При појавата на пожар на воздухоплов во лет, водачот на воздухопловот ќе се обиде да го угаси пожарот со лизгачки лет на воздухопловот во спротивната страна од местото на избувнувањето на пожарот.

Ако и покрај сите преземени мерки пожарот не можел да биде угасен, водачот на воздухопловот е должен да пристани кон постапката за присилно слетување на воздухопловот.

Член 207

Ако воздухоплов за време на летот претрпел оштетување поради удар во некој летачки објект или птица, односно поради влегување во градоносни облаци водачот на воздухопловот мора да ја намали брзината на летот и да преземе други мерки за безбедност на летањето.

Ако поради оштетување воздухопловот не е способен за натамошно безбедно летање, водачот на воздухопловот ќе пристани кон постапката за присилно слетување на воздухопловот.

Водачот на воздухопловот ја известува надлежната служба за контрола на летањето за оштетувањето на воздухопловот и за преземените мерки, односно за присилното слетување на воздухопловот.

IX. ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ ЗА ЛЕТАЊЕ И СИГНАЛИЗАЦИЈА ВО СЛУЧАЈ НА ВОПРЕДНИ НАСТАНИ

Член 208

Воздухопловот кој учествува во укажување на помош на воздухоплов во опасност лета кон подрачјето на вонредниот настан, односно кон местото на несреќата по најкус пат. Пресечувањето на воздушниот пат се врши според одредбите на овој правилник за пресечувањето на воздушните патишта.

Надлетување на место на несреќа на воздухопловот може да се врши и под минималната безбедна висина пропишана за надлетување на пречки ако со тоа не се загрозува безбедноста на воздухопловот, на лицата и имотот, во воздухопловот и на земја.

Член 209

Ако водачот на воздухоплов во лет забележи дека некој воздухоплов се наоѓа во опасност, е должен за тоа веднаш да ја извести надлежната служба за контрола на летањето и да настојува да стапи во врска со екипажот на воздухопловот во опасност.

Ако врска со воздухопловот во опасност не можела да се воспостави, водачот на воздухопловот од став 1 на овој член е должен да го насочи летањето на својот воздухоплов над местото на кое се наоѓа воздухопловот во опасност, ако тоа го нареди надлежната служба за контрола на летањето и на таа служба ѝ ги соопштува податоците за позицијата и типот на воздухопловот, видот на опасноста, односно несреќата на воздухопловот и други податоци до кои ќе дојде.

Член 210

Ако водачот на воздухопловот во текот на лет забележи дека некој воздухоплов извршил присилно слетување вон од аеродром, е должен за тоа веднаш да ја извести надлежната служба за контрола на летањето и да ги соопшти следните податоци за воздухопловот што слетал присилно:

- 1) ознака и тип на воздухопловот;
- 2) положба на воздухопловот спрема географските координати, или оддалеченост и магнетски курс од некоја позната точка на земја или во однос на некое радионавигационо средство;
- 3) точно време според Гринич (GMT) кога воздухопловот е забележан;
- 4) степен на оштетувањето на воздухопловот и број на лицата околу него.

Водачот на воздухопловот во лет е должен сигналите примени од воздухопловот што присилно слетал веднаш да ѝ ги пренесе на надлежната служба за контрола на летањето.

Член 211

Ако водачот на воздухоплов во лет забележи дека некој воздухоплов извршил присилно слетување врз водена површина е должен за тоа веднаш да го извести и екипажот на бродот кој се наоѓа во близина заради укажување помош на воздухопловот во опасност.

Ако водачот на воздухопловот не можел да воспостави радиоврска со екипаж на бродот, ќе го извести екипажот на бродот на тој начин што ќе го насочи воздухопловот во кружен лет над бродот, со истовремена промена на гасот на моторот или чекорите на елисата за да обрне внимание на екипажот на бродот. Потоа во праволиниски лет ќе изврши наизменично наведнување на воздухопловот околу надолжната оска и ќе го насочи летот на воздухопловот кон правец што бродот треба да го следи заради приобање до местото на присилното слетување.

Ако дополнително се утврди дека помошта на бродот не е потребна, водачот на воздухопловот во лет ќе му го пренесе тоа на екипажот на бродот на тој начин што вертикално врз трагата на бродот ќе надлетува близу крмата на бродот на мала висина, а потоа ќе изврши наизменично наведнување на воздухопловот околу надолжната оска, со истовремена промена на гасот на моторот или чекорите на елисата.

Член 212

Екипажот на воздухопловот кој извршил присилно слетување е должен да ги користи расположливите уреди и опрема на воздухопловот за да привлече внимание на воздухопловот во лет, брод или спасувачка екипа.

Член 213

Екипаж на воздухопловот кој присилно слетал на копно или водена површина, користи за сигнализација ракети за случај на опасност, метално огледало и радиопредавател SOS.

Ако воздухопловот присилно слетал на копно се користат покрај средствата за сигнализација од став 1 на овој член, отворен палобран и оган, односно чад распореден во форма на триаголник.

Ако воздухопловот присилно слетал врз водена површина, покрај средствата за сигнализација од став 1 на овој член, се користат посебна пишталка, боја за обележување на трагата на воздухопловот и светлосни сигнали од чамецот или од сплавот за спасување.

Член 214

Општење помеѓу екипаж на воздухоплов во лет и екипаж на воздухопловот кој извршил присилно слетување, односно спасувачката екипа се врши со знаците дадени во Прилогот бр. 11 — Визуелни знаци земја-воздух, кој е наметачен кон овој правилник и е негов составен дел.

Х. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 215

Со парична казна од 1.000 до 5.000 динари ќе се казни за воздухопловен прекршок водач на воздухоплов или друго одговорно лице што управувало или учествувало во управувањето на југословенски воздухоплов ако своите работи во врска со летањето на воздухопловот над отворено море не ги врши според одредбите од овој правилник (член 1 став 4).

Член 216

Со парична казна од 1.000 до 5.000 динари ќе се казни за воздухопловен прекршок водач на воздухоплов или друго одговорно лице што управувало или учествувало во управувањето со воздухопловот додека југословенски воздухоплов лета во воздушниот простор кој е под суверенитет на друга држава ако не се придржува кон прописите за летање и маневрирање на воздухоплови што се применуваат на подрачјето на суверенитетот на таа држава или, ако ги нема, тие прописи, не се придржува кон одредбите од овој правилник (член 1 став 5).

Одредбата од став 1 на овој член не се применува ако казната за воздухопловен прекршок ја изрекот надлежниот орган на државата во чиј воздушен простор е сторен воздухопловниот прекршок.

ИХ. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 217

Летачките прирачници на воздухопловите ќе се усогласат со одредбите на овој правилник во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 218

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престануваат да важат Правилата на летањето (објавени во Прилогот бр. 7 кон „Службен лист на ФНРЈ“, бр. 92/49).

Член 219

Овој правилник влегува во сила по истекот на 30 дена од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 2581
27 јули 1978 година
Белград

Претседател
на Сојузниот комитет за
сообраќај и врски,
Анте Зелиќ, с.р.

Прилог бр. 1 IFR

КРАТЕНКИ, ТЕРМИНИ И ВООБИЧАЕНИ ИЗРАЗИ

1. Кратенки

ACC	— Area Control Center — област на контрола на летањето
AD	— Aerodrome — аеродром
ADF	— Automatic Direction Finder — радиокомпас
AFTN	— Aeronautical Fixed Telecommunication Network — постојана воздухопловна телекомуникациона мрежа
AGA	— Дел за аеродромите во AIP
AIP	— Aeronautical information Publication — Зборник на воздухопловни податоци
AIS	— Aeronautical Information Service — Служба за воздухопловни известувања
ALS	— Approach Light System — приодни светла (скратен Calvert)
ALT	— Altitude — апсолутна висина
APP	— Approach — приодна контрола на летањето
ASDA	— Accelerate Stop Distance Available — употреблива должина на полетно-слетната патека (во натамошниот текст PSS) за неуспешно полетување
ASR	— Aerodrome Surveillance Radar — аеродромски надзорен радар
ATC	— Air Traffic Control — контрола на летањето (KL)
ATS	— Air Traffic Service — служба за контрола на летањето
AWY	— Airway — воздушен пат
COM	— Communication — комуникации
CTR	— Control Region — контролирана зона
D	— Danger — опасно
DME	— Distance Measuring Equipment — уред за мерење на растојание
FIO	— Flight Information Office — Биро за воздухопловни известувања
FIR	— Flight Information Region — област на информации во лет во долниот воздушен простор
FL	— Flight Level — ниво на летот
GMT	— Greenwich Mean Time — средно Гриничко време
GP	— Glide Path — електронска надолна рамнина
GS	— Ground Speed — брзина во однос на земјата
HIRL	— High Intensity Runway Lights — светла на PSS за висок интензитет
IAL	— Instrument Approach and Landing Charts — карти за инструментално приобање и слетување
IAS	— Indicated Airspeed — индицирана воздушна брзина
ICAO	— International Civil Aviation Organization — Организација на меѓународното цивилно воздухопловство

ILS	— Instrument Landing System — систем за инструментално слетување
IMC	— Instrument Meteorological Conditions — метеоролошки услови за инструментално летање
L	— Locator — покажувач на положба на уредот ILS
LCN	— Load Classification Number — класификационен број на дозволеното оптоварување на PSS
LDA	— Landing Distance Available — употреблива должина на PSS за слетување
LOC	— LLZ — Localizer — локализер
MAP	— Дел со воздухопловни карти во AIP
MEL	— Minimum Equipment List — листа на минимална опрема
MET	— Дел за метеоролошката служба во AIP
MM	— Middle Marker — среден маркер
MKR	— Marker Radio Beacon — радиосредство за определување на положбата
MLW	— Maximum Landing Weight — најголема тежина во слетување
MSL	— Mean Sea Level — средно морско ниво
MTOW	— Maximum Take-off Weight — најголема тежина во полетување
NDB	— Non Directional Beacon — ненасочен радиофар
NOTAM	— Notice to Airman — известување за летачите
OCL	— Obstacle Clearance Limit — минимално надвишување на пречки
OM	— Outer Marker — надворешен маркер
P	— Prohibited — забранет
PAR	— Precision Approach Radar — прецизен радар за приобање
R	— Restricted — ограничен
RAC	— Rules of the Air and Air Traffic Control — правила за летање и контрола на летање
RCLS	— Runway Center Line System — систем на светла на оската на PSS
TRL	— Runway Edge Lights — светла на работ на PSS
RVR	— Runway Visual Range — видливост по должина на PSS
RWY	— Runway — полетно-слетна патека (PSS)
DSLS	— Standard Approach Light System — стандардни светла за приобање
SAR	— Дел во AIP за трагање и спасување
SRE	— Surveillance Radar Equipment — надзорен радар
TAS	— True Airspeed — фактична брзина во однос на воздухот
TDZ	— Touch Down Zone — зона на допирот на PSS
TDZL	— Touch Down Zone Lights — светла на зоната на допирот на PSS

THR	— Threshold — праг на PSS
TMA	— Terminal — завршна контролирана зона — реон
TODA	— Take-off Distance Available — употреблива должина на PSS за полетување
TORA	— Take-off Run Available — употреблива должина на PSS за возење при полетување
TWR	— Tower — аеродромска контрола на летањето
TWY	— Taxi Way — патека за возење
UAC	— Upper Air Control — контрола на летање за горниот воздушен простор
UIR	— Upper Information Region — област на информации во лет за горниот воздушен простор
VASIS	— Visual Approach Slope Indicator System — систем на визуелно утврдување на рамнина за приоѓање
VFR	— Visual Flight Rules — правила за летање при надворешна видливост
VIP	— Very Important Person — важно лице
VHF	— Very High Frequency — мошне висока честотност
VMC	— Visual Meteorological Conditions — метеоролошки услови за летање при надворешна видливост
VOR	— Very High Frequency Omnidirectional Radio Range — насочен радиопар со мошне висока честотност
VOT	— VOR Test — проверување на исправноста на уредот VOR
QFE	— барометарски притисок на ниво на аеродромот
QNE	— стандарден барометарски притисок (1013.2 mb)
QNH	— барометарски притисок сведен на средното морско ниво.

2. Термини

Аеродромска зона	— Aerodrome Zone	Traffic
Алтернативен аеродром	— Alternative drome	Aero-
База на облаци	— Ceiling	
Бучава	— Noise	
Член на екипаж	— Crew Member	
Дебелина	— Depth	
Декомпресија на кабината	— Rapis Decompression	
Должина	— Length	
Градиент на качување	— Climb Gradient	
Излез за случај на опасност	— Emergency Exit	
Притисок во кабината	— Cabin Pressure	
Кислород	— Oxygen	
Кошница	— Brake	
Контролиран воздушен простор	— Controlled Airspace	
Круг на чекање	— Holding Pattern	
Дефект на радиоврската	— Radio-Communication Failure	
Лапавица		— Slush
Лед		— Ice
Лет кога еден мотор не работи		— Flight with one Engine Inoperative
Летачки прирачник на воздухоплов		— Airplane Flight Manual
Надморска висина на аеродромот		— Aerodrome Elevation
Наклон		— Slope
Навигациони светла		— Navigation Lights
Неуспешно приоѓање		— Missed Approach
Одредиште		— Destination
Одобрение за задвижување на моторите		— Engine Start Up Clearance
Попречно слетување		— Bulkhead Landing
Опрема за спасување		— Emergency Equipment
Пилотска кабина		— Cockpit
Дотерување на висиномерот		— Altimeter Setting
Полетување		— Take-off
Положба на центарот на тежиштето		— Position of the Centre of Gravity
Појаси за врзување		— Safety Belts
Постапка за намалување на бучавата		— Noise Abatement Procedure
Правец на ветерот		— Wind Direction
Преодна апсолутна висина		— Transition Altitude
Прекинато полетување		— Aborted Take-off
Пречка		— Obstacle
Принудна постапка		— Emergency Procedure
Принудно слетување на земја или вода		— Emergency Landing or Ditching
Радарски контролор		— Radar Controller
Регистратор на говор во пилотската кабина		— Voice Recorder
Регистратор на податоци за летот		— Flight Recorder
Релативна висина		— Height
Условно контролиран воздушен простор		— Advisory Controlled Airspace
Слетување		— Landing
Снег		— Snow
Состојба на PSS		— Runway Condition
Светло за спречување судири		— Anticollision Light
Светлосен фар за слетување		— Landing Light
Школски круг		— Aerodrome Traffic Circuit
Точка на јавување		— Reporting Point
Точка на настанување роса		— Dew Point
Трагање и спасување		— Search and Rescue
Видливост		— Visibility
Повеќемоторен авион		— Multiengine Airplane
Земски радионавигациони средства		— Radio Navigation Aids.

3. Вообичаени изрази

Збор	Превод	Значење
1	2	3
ABEAM	БОЧНО ОД „ТРАВЕРЗА“	Ознака на позицијата на воздухопловот во однос на заемските радионавигациони средства (ZRNS) или географска точка
ACKNOWLEDGE	„ПОТВРДИ“	Барање екипажот да ја извести службата за контрола на летањето (KL) дека ја примил и разбрал пораката.
AFFIRMATIVE	„ПОТВРДУВАМ“, „ДА“	Потврда дека пораката е примена.
AVOIDING ACTION	ПОСТАПКА ЗА ИЗБЕГНУВАЊЕ СУДИР	Постапка на службата KL со која му наредува на воздухопловот маневра за избегнување судир
BREAK	„ПРЕКИНУВАМ“	Прекинување на порака за еден адресант заради почнување порака за друг
CORRECTION	ИСПРАВКА	Пораката е погрешна и следува правилна верзија на пораката.
COCKPIT CHECK	ПРОВЕРКА НА КАБИНАТА	Пропишана постапка на екипажот.
CLOCKWISE	ВО НАСОКА НА СТРЕЛКА НА ЧАСОВНИК	Ознака на насоката на скршнување-свртување.
CONFIRM	„ПОТВРДИ“	Барање да се потврди приемот и разбирањето.
READ AHEAD	ПРАВО НАПРЕД	Точно во правецот напред, пред пилотската кабина
GATE	ВЛЕЗНО-ИЗЛЕЗНА ВРАТА	Влезно-излезна врата, географска позиција или ZRNS пропишано за доаѓање или тргнување од аеродромст.
HOW DO YOU READ ME	„КАКО МЕ ЧУЕТЕ“	Барање за оценување на чујноста и јасноста на пораката
I SAY AGAIN	„ПОВТОРУВАМ“	Ознака дека дел од пораката што следува ќе биде повторен.
INTERCEPT	ДА СЕ ВЛЕЗЕ ВО СНОПОТ ILS, ИЛИ РАДИЈАЛ НА VOR	Маневра на воздухопловот заради влегување во снопот на локализер, или зададен радијал на VOR.
INTERCEPTION	ВЛЕГУВАЊЕ ВО СНОП КАКО ГОРЕ, ИЛИ ПРЕСРЕТНУВАЊЕ	Маневра на воздухоплови или пресретнувачи водени заради пресретнување на воздухоплови во лет
INTERCEPTOR	ВОЗДУХОПЛОВ ПРЕСРЕТНУВАЧ	Воен воздухоплов за пресретнување.
INTERSECT	ДА СЕ ПРЕСЕЧЕ РАДИЈАЛ НА VOR	Маневра со која воздухопловот во лет го пресекува зададениот радијал на VOR.
INBOUND	ВО ДОЛЕТ	Збор што означува дека воздухопловот во чекање лета кон ZRNS над кој се врши чекање, или на слетување приоѓа од ZRNS во завршното приоѓање
IMMEDIATELY	ВЕДНАШ	Наредба постапката да се изврши веднаш
NEGATIVE	„НЕ“	Не. одобрение не е дадено, тоа не е точно
OVER	КРАЈ НА ПОРАКАТА	Ја завршив пораката, очекувам одговор.
OVERSHOOT	ДА СЕ ПРОДОЛЖИ	Прекин во фазата на слетување заради продолжување на летот на нов круг.
OUT	КРАЈ НА ПОРАКАТА	Ја завршив пораката, не очекувам одговор.
OVERHEAD	НАД	Позиција над локацијата на службата KL со која се одржува радиоврска.
OUTBOUND	ОДЛЕТ, ВО ОДЛЕТ	Воздухопловот во одлет од ZRNS над кое врши чекање.
READ BACK	„ПОВТОРИ“	Барање да се повтори сета или дел од пораката, точно како е примена.
ROGER	„РАЗБРАВ“	Информацијата е примена.

1	2	3
SAY AGAIN	„КАЖИ ПОВТОРНО“	Повторете го сето или следниот дел од вашата порака.
SAY LEVEL/ALTITUDE	„КАЖЕТЕ ГО ВАШЕТО НИВО/ВИСИНА“	Кое нив на летот (висина) го имате сега.
STANDBY	„ПОЧЕКАЈ“	Барање да почека оној до кого е упатено.
STACKING	РАЗДВОЈУВАЊЕ ПО ВИСИНА ВО ЧЕКАЊЕ	Постапка за раздвојување по висина помеѓу воздухоплови над ZRNS за чекање.
SQUAWK	„ВКЛУЧЕТЕ ГО ВАШИОТ ТРАНСПОНДЕР“	Барање да се вклучи транспондерот.
WILCO	„РАЗБРАВ, ЌЕ ПОСТАПАМ КАКО ШТО КАЖАВТЕ“	Пораката примена, сфатена и ќе се постапи според неа.
WILDO	ИСТО КАКО ГОРЕ	Исто како претходното пренесено.

Прилог бр. 2

ЗНАЦИ ЗА СПОГОДУВАЊЕ

1. Знаци за опасност, итност и предавање на порака

а) Знаци за опасност

Ако на воздухопловот му се заканува непосредна опасност, следните знаци дадени, било заедно било поединечно, претставуваат позив за помош:

- (1) радиотелеграфска порака според Морзеовиот код SOS (... — — — ...);
- (2) радиотелефонска порака MAYDAY;
- (3) поединечно или во кратки интервали истрелени црвени ракети или петарди односно падобрани со црвени димни или светлечки петарди;
- (4) транспондерска порака емитирана со поставување на модот А, на код 7700;
- (5) ако воздухопловот се наоѓа во опасност, а радиоврската со контролата на летањето е прекината, водачот на воздухоплов може со невообичаена маневра во лет или со какво и да е расположливо средство да обрне внимание на својот воздухоплов.

б) Знаци за итност

Ако водачот на воздухоплов одлучил неодложно да слета со воздухопловот што е во тешка ситуација

3. Знаци за аеродромскиот сообраќај

а) Светлосни знаци за контрола на летањето

Светло	Знаци што контролата на летањето ги упатува до воздухопловот	
	во лет	на земја
1 Постојано зелено	Одобрено слетување	Одобрено полетување
2 Постојано црвено	Продолжи на втор круг. Предност има друг воздухоплов	Запри се и чекај
3 Трепкаво зелено светло	Продолжи и дојди повторно на слетување	Дозволено возење
4 Трепкаво црвено светло	Забрането слетување. Неупотреблива PSS	Ослободи ја PSS
5 Трепкаво бело светло	Слети на аеродромот и вози на платформата*	Врати се на точката на почетокот на возењето
6 Црвена ракета	Не слетувај без оглед на поранешните упатства	

* Потребни одобренија ќе се дадат навремено.

а не барајќи непосредно давање итна помош, ќе ги употреби следните светлосни знаци:

(1) повеќекратно вклучување и исклучување на рефлекторот за слетување;

(2) повеќекратно вклучување и исклучување на навигационите светла така што да се разликуваат од трепкави светла.

в) Знаци за предавање порака

Ако водачот на воздухоплов сака да даде итен извештај за загрозување на безбедноста на воздухопловот, ќе ги употреби следните знаци:

- (1) радиотелеграфски или на друг начин предадена порака според Морзеовиот код XXX (-...-...-...-);
- (2) радиотелефонска порака PAN.

2. Светлосни знаци за предупредување

Низа ракети што во распрскување даваат црвена и зелена светлост и ѕвездички истрелени од земја во интервали од по 10 секунди, го предупредуваат пилотот на воздухопловот дека се наоѓа или дека влегува во забранета зона, условно забранета зона или опасна зона.

б) Знаци на водачот на воздухоплов

По приемот на светлосните знаци за контрола на летањето, водачот на воздухоплов го потврдува нивниот прием и разбирање на следниот начин:

(1) од воздух дење:

со наизменичен наклон на воздухопловот околу надолжната оска;

(2) од воздух ноќе:

со двократно исклучување и вклучување на рефлектор за слетување односно на навигациони светла ако нема рефлектор;

(3) од земја дење:

со наизменично давање полн отклон на крилцата или крмата на правецот;

(4) од земја ноќе:

со двократно исклучување и вклучување на рефлектор за слетување односно на навигациони светла ако нема рефлектор.

Потврдување на приемот на светлосните знаци не се врши во завршната фаза на приобање.

в) Визуелни знаци на земја

(1) „ЗАБРАНА НА СЛЕТУВАЊЕ“

Четвртеста, црвена, хоризонтална табла со жолти дијагонали, означува дека слетувањето на тој аеродром е забрането и дека таа забрана може да

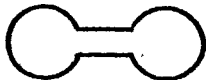
(2) „ОСОБЕНА ПРЕТПАЗЛИВОСТ ПРИ ПРИОГАЊЕ И СЛЕТУВАЊЕ“

Четвртеста, црвена, хоризонтална табла само со една жолта дијагонала, означува дека поради лошата состојба на маневарските површини или поради некоја друга причина треба да се биде особено претпазлив во текот на приобањето и слетувањето.

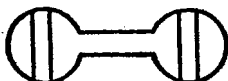

(3) „УПОТРЕБА НА PSS И ПАТЕКИ ЗА ВОЗЕЊЕ“

Хоризонтална бела табла, во форма на два круга, поврзани со пречка, означува дека полетување, слетување и возење по земја се врши исклучиво по определени, полетно-слетни патеки и патеки за возење.

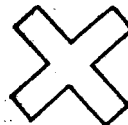
Знакот од претходниот став што има преку секој круг попречна црна црта, означува дека полетување и слетување се врши само на определена полетно-слетна такета, а дека други маневри можат да се вршат слободно по маневарските површини на аеродромот, освен по полетно-слетни патеки и патеки за возење.

(4) „ПРОСТОР ЗА МАНЕВРИРАЊЕ НАДВОР ОД УПОТРЕБА“

Крстови нацртани со бела или со друга уочлива боја поставени хоризонтално на простор за маневрирање, ги означуваат зоните неупотребливи за маневрирање на воздухоплов.

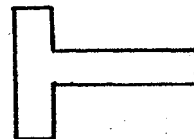
Исто значење имаат и црвените знаменциња.

(5) „УПАТСТВА ЗА СЛЕТУВАЊЕ И ПОЛЕТУВАЊЕ“

Долунаведените знаци, употребени поединечно или заедно, го означуваат правецот на полетување или слетување и тоа:

— хоризонтално поставен знак во форма на буквата „Т“, во бела или портокалова боја, означува дека полетување и слетување се врши во правец што е паралелен на подолгата вертикална страна на буквата „Т“.

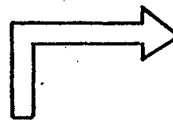
За полетување и слетување ноќе, се поставуваат бели светилки во форма на буквата „Т“.

— група од два броја поставени вертикално на контролна кула на аеродромска контрола на летање (AKL) и вјзи зин, вид ив з сите воздухоплови што се наоѓаат на маневарските површини на тој аеродром, означува правец на полетување и слетување изразен во десетици степени на магнетскиот правец, заокружен на поблиската десетица.

09

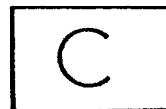
(6) „ДВИЖЕЊЕ НАДЕСНО“

Стрела со уочлива боја (бело, портокалово) насочена надесно и поставена во сигнален простор, означува дека школските кругови или делови од овие кругови пред слетувањето и по полетувањето треба да се вршат надесно.

(7) „ОПЕРАТИВНО БИРО НА АЕРОДРОМСКА КОНТРОЛА НА ЛЕТАЊЕТО“

Табла вертикално поставена со црна буква „С“ врз жолта основа, означува место каде што се предаваат извештаи за летот што се однесуваат на воздушната пловидба.

(8) „ЕДРИЛИЦИ ЛЕТААТ“

Двојниот бел крст поставен така што да е видлив од воздух означува, дека аеродромот се употребува за летање на едрилици и дека летањето е — те —

4. Знаци за паркирање на воздухоплов

Знаци што паркерот ги упатува до водачот на воздухоплов.

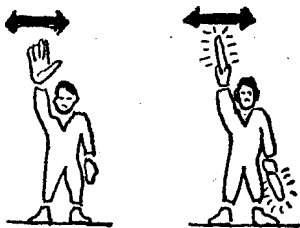
Знајте се аваат со аце или со осветлени палки. При давањето на знаците паркерот мора да биде свртен со лицето кон воздухопловот. Ако знаците се упатуваат кон авион паркерот се наоѓа пред левото крило во видокругот на водачот на воздухопловот, а ако знаците се упатуваат кон хеликоптер, пред хеликоптерот на местото каде што се гледа најдобро водачот на воздухопловот.

Моторите се означуваат со броеви, од десно на лево однос на паркерот.

а) Знаци што се упатуваат кон авион

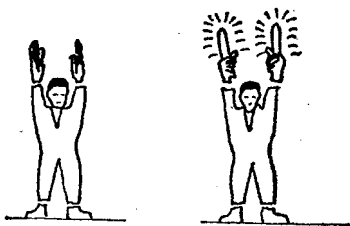
(1) „ПОСТАПУВАЈ СПОРЕД УПАТСТВАТА ОД ПАРКЕРОТ“

Десна рака испружена вертикално над главата на паркерот — од овој момент паркерот го води авионот и управува со неговото движење со помош на знаци.

(2) „ПОСТАВИ СЕ ПРЕД МЕНЕ“

Раце испружени вертикално над главата, а дланки свртени една кон друга.

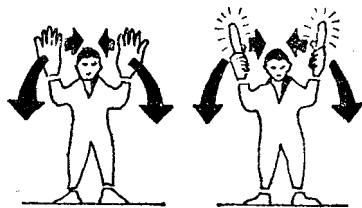
(3) „ПРОПОЛЖИ СЛЕДНИОТ ПАРКЕР“

Лева и десна рака преку појасот свиткана во лактот со дланка свртена кон земја, а со насока на шаката ја означува положбата на следниот паркер.

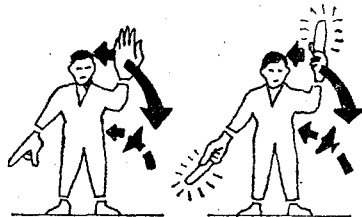
(4) „НАПРЕД ПРАВО“

Раце издигнати вертикално, лесно раширени, а дланките свртени напред со повторување на движењата напред-назад. Брзината на движењата означува — р а д ж —

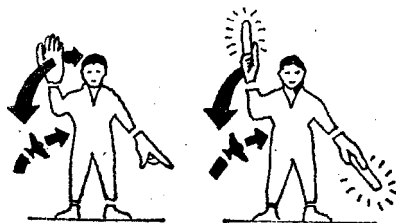

(5) „СВРТУВАЈ НАЛЕВО“ — „СВРТУВАЈ НАДЕСНО“

„НАЛЕВО“ — десна рака спуштена со показалецот насочен кон земја, а со лева рака се прават движења нагоре и на назад. Брзината на движењето на левата рака означува полупречник на завојот.

„НАДЕСНО“ — лева рака спуштена со показалецот насочен кон земја, а со десна рака се прават движења нагоре и на назад. Брзината на движењето на десната рака означува полупречник на завојот.

(6) „СТОЈ“

Рацете се крстосани над главата со повторување на движењето на крстосувањето. Брзината на движењето е во зависност од итноста на запирањето. Ако запирањето треба да биде побрзо, до толку се побрзи и движењата.

(7) „УПОТРЕБИ КОЧНИЦИ“ — „ОТПУСТИ КОЧНИЦИ“

„УПОТРЕБИ“ — десна рака над појасот свиткана во лактот, дланка свртена кон телото и прсти пружени. Стегање на тупаницата означува кочење.

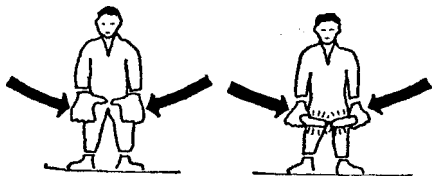

„ОТПУСТИ“ — дланка свртена кон лактот, а стегната тупаница свртена кон телото. Исправање на прстите означува отпуштање на кочниците.

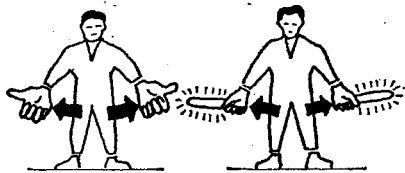

(8) „ПОДМЕТКИ СТАВЕНИ“ — „ПОДМЕТКИ ОТСТРАНЕНИ“

„СТАВЕНИ“ — дланки свртени кон телото, тупаници стегнати и палци испружени, а рацете пуштени надолу со движења кон средина.

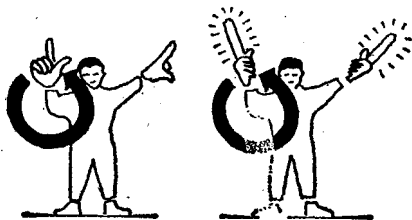

„ОТСТРАНЕТИ“ — дланки свртени од телото, тупаниците стегнати и палци испружени, а раце пуштени надолу со движења од средината.

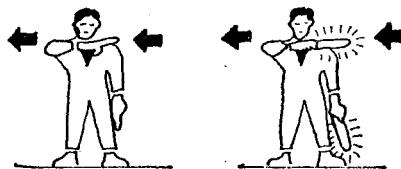
(9) „ПУСТИ ГИ МОТОРИТЕ ВО РАБОТА“

Десна рака кружно се движи во височина на главата а прстите на подигнатата лева рака го означуваат моторот.

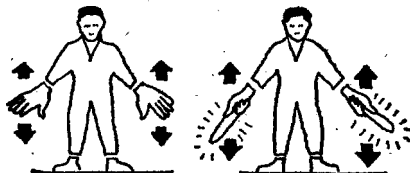
(10) „ЗАПРИ ЈА РАБОТАТА НА МОТОРОТ“

Рака со шака во височина на рамењата, дланка свртена кон земја. Прстите од другата пружена рака надолу го означуваат моторот.

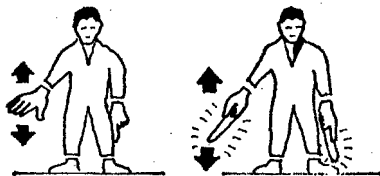
(11) „НАМАЛИ ГО ГАСОТ НА МОТОРИТЕ“

Со раце скоро спуштени со дланки свртени кон земја се мава повеќепати горе-долу.

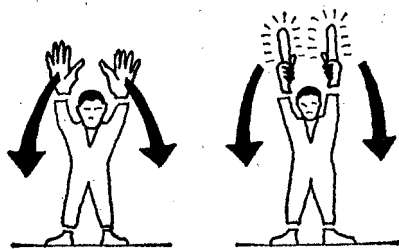
(12) „НАМАЛИ ГО ГАСОТ НА МОТОРОТ (МОТОРИТЕ) НА ПОКАЖАНАТА СТРАНА“

Раце скоро спуштени, дланки свртени кон земја, а десната рака се дига и се спушта, што означува намалување на гасот на моторот на левата страна и обратно.

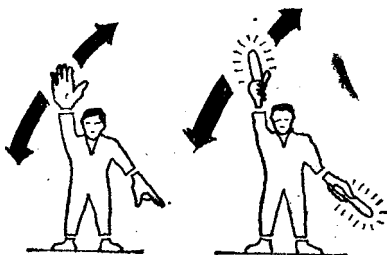
(13) „ОДИ ПРАВО НАНАЗАД“

Дланки свртени напред, а рацете се спуштаат и се дигаат со повторени движења до положбата на хоризонтално испружените раце напред.

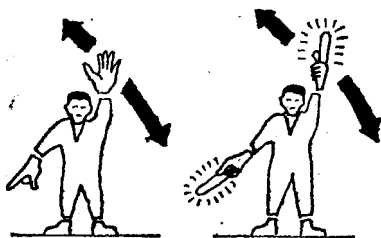

(14) „ОДИ ВО ЗАВОЈ НАНАЗАД“

„СО ОПАШКАТА НАДЕСНО“ — лева рака испружена кон земја, а десната рака се спушта и се дига со повторени движења, од вертикалната положба над главата до хоризонтална положба напред.

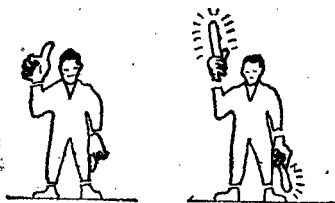

„СО ОПАШКАТА НАЛЕВО“ — десната рака испружена кон земја, а левата рака се спушта и се дига со повторени движења, од вертикалната положба над главата до хоризонталната положба напред.

(15) „СЕ Е ВО РЕД, ПРОДОЛЖИ“

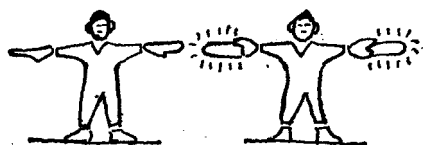
Десна рака дигната а дланката свртена кон авионот.

б) Значи што водачот на воздухопловот е упатуваат кон хеликоптер

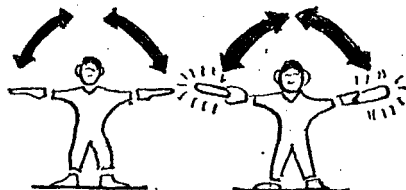
(1) „ЛЕБДИ ВО МЕСТО“

Раце пружени хоризонтално настрана.

(2) „ДИГАЈ СЕ“

Раце испружени хоризонтално настрана со дланки свртени нагоре. Брзината на задвижувањето на рацете од хоризонтална положба нагоре покажува брзина на дигањето.

(3) „СПУШТАЈ СЕ“

Раце испружени хоризонтално настрана со дланки свртени долу. Брзината на задвижувањето на рацете од хоризонтална положба долу покажува брзина на спуштањето.

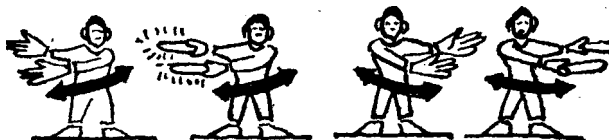

(4) „ДВИЖИ СЕ ХОРИЗОНТАЛНО“

Соодветна рака испружена хоризонтално настрана во правец на движењето, а другата испружена рака пред телото се движи во правец на движењето. Брзината на движењето на раката пред телото покажува брзина на движењето на хеликоптерот.

„НАЛЕВО“

„НАДЕСНО“

(5) „СЛЕТАЈ“

Испружени раце крстосани под појасот.

в) Знаци што водачот на воздухопловот ги упатува до паркерот

Водачот на воздухопловот од пилотската кабина упатува знаци до паркерот со раце и тоа така што д б у р на на а е

(1) „КОЧНИЦИ УПОТРЕБЕНИ“ — „КОЧНИЦИ ОТПУШТЕНИ“

„УПОТРЕБЕНИ“ — стегане тупаница од испружена дланка покажува дека се употребени кочници.

„ОТПУШТЕНИ“ — исправање на дланка од стегната тупаница покажува отпуштање на кочниците.

(2) „ДА СЕ ПОСТАВАТ ПОДМЕТКИ“ — „ДА СЕ ОТСТРАНАТ ПОДМЕТКИ“

„ДА СЕ ПОСТАВАТ“ — задвижување на лесно раширени раце од положба со крстосани наддланици пред лицето.

„ДА СЕ ОТСТРАНАТ“ — ширење на рацете од положба на крстосани наддланици пред лицето кон положба на лесно раширени раце.

(3) „ГОТОВ ЗА ПУШТАЊЕ НА МОТОРИТЕ ВО РАБОТА“

Дигањето на соодветен број прсти од една рака, означува дека се има желба определен мотор од страна на таа рака да се пушти во работа.

Прилог бр. 3

ЗНАЦИ ЗА ПРЕСРЕТНУВАЊЕ

I. Знаци што пресретнувачот му ги дава на пресретнатиот воздухоплов

ЗНАК НА ПРЕСРЕТНУВАЧОТ	ЗНАЧЕЊЕ	ОДГОВОР НА ПРЕСРЕТНАТИОТ	ЗНАЧЕЊЕ	
1	2	3	4	5
ДЕЊЕ	Приближување на растојание до 100 m од левата страна на висината на летот на воздухопловот што се пресретнува. Мавтање со крилата, а по примениот потврден одговор се врши лесен завој во саканата страна	„Следете ме“	ДЕЊЕ Мавтање со крилата. НОКЕ Палење и гасење на навигациските светла, односно на рефлекторот за слетување.	„Разбрав — ќе извршам“
1. НОКЕ	Исто како и дење, но наместо мавтање со крилата се палат и се гаснат навигациските светла односно рефлекторот за слетување, во нееднакви интервали			
2 ДЕЊЕ И НОКЕ	Енергична маневра во левата страна, под агол од 90° од пресретнатиот воздухоплов	„Можете да продолжите“.	ДЕЊЕ И НОКЕ	„Разбрав“
			Мавтање со крилата.	
3 ДЕЊЕ	Кружење над аеродромот, извлекување на стојниот трап и прелетување на PSS во правецот на слетувањето.	„Слетајте на овој аеродром“.	ДЕЊЕ Извлекување на стојниот трап, следење на пресретнувачот и по прелетот на PSS поаѓање на слетување.	„Разбрав — ќе извршам“
3 НОКЕ	Исто како дење, но со палење на рефлекторот за слетување во нееднакви интервали.		НОКЕ Исто како и дење, со палење на рефлекторот за слетување.	
4 ДЕЊЕ	Од растојание поголемо од 100 m, на висина на пресретнатиот воздухоплов, во правецот на летот истрелување два кратки рафала.	„Следете ме ова е последна опомена, не гарантирам за вашата безбедност“.	ДЕЊЕ Мавтање со крилата. НОКЕ Палење и гасење на навигациските светла односно на рефлекторот за слетување.	„Разбрав — ќе извршам“
4 НОКЕ	Исто како дење, со палење и гасење на навигациските светла односно на рефлекторот за слетување.			

II. Знаци што пресретнатиот воздухоплов му ги дава на пресретнувачот

5 ДЕЊЕ	Вовлекување на стојниот трап над PSS на висина 300—600 m (1000—2000 ст.) и продолжување со кружењето над аеродромот.	„Аеродромот што сте го определите не одговара“.	Ако се има желба пресретнатиот воздухоплов да го следи пресретнувачот на алтернативен аеродром, пресретнувачот го вовлекува стојниот трап и го дава сигналот „следете ме“
5 НОКЕ	Палење и гасење на рефлекторот за слетување на висина од 300 до 600 m (1000 до 2000 ст.) и кружење околу аеродромот. Ако не се поседува рефлектор, може да се даде знак со некое друго светло.		„Разбрав — следејте ме“

1	2	3	4	5
ДЕЊЕ	Последователно пропинање и обрушување.		Дава сигнал „следете ме“ или „можете да продолжите“	„Разбрав — сле-дете ме“ или „можете да продолжите“
НОЌЕ	Палење и гасење на рефлекторот за сле-тување во подолги интервали.	„Во опасност сум“		

Прилог бр. 4

ТАБЕЛА НА МЕРНИТЕ ЕДИНИЦИ

а) Мерни единици што се употребуваат стандардно

Предмет на мерењето	Мерни единици
1	2
Поголеми растојанија што се употребуваат во пло-видбата, во извештаите за позицијата итн.	Морски милји и десети делови од морски мил-ји (NM)
Релативно помала раздалеченост што се однесува на аеродромите (должина на PSS) и др.	Метри (m)
Апсолутна или надморска висина, релативна виси-на и висина	Метри (m)
Хоризонтална брзина, вклучувајќи ја и брзината на ветерот	Јазли (kt)
Вертикална брзина	Метри во секунда (m/s)
Правец на ветерот за слетување и полетување	Магнетски степени
Правец на ветерот освен за слетување и полетување	Географски (прави) степени
Видливост, вклучувајќи и видливоста на PSS	Километри или метри (km или m)
Дотерување на висиномерот	Милибари (mb)
Температура	Степени Целзиусови (°C)
Тежина	Метрички тони или килограми (t или kg)
Време	Часови и минути според Гринич (h и мин. GMT)

б) Мерни единици што не се употребуваат стандардно

Предмет на мерењето	Единица на мера
1	2
Раздалеченост, должини	Стапки (FT), 1 ft = 0,3048 m
	Километар (km)
	Статутна милја (STM)* 1 STM = 1.609 m
Хоризонтална брзина	Милји на час (MPH)* 1 MPH = 1.609 km/h
	Километар на час (km/h)
Дебелина на снег и лапавица на PSS	Инч (in) 1 инч = 2,54 cm
	Сантиметар (cm)

1	2
Дебелина на ледот на PSS	Милиметар (mm)
Тежина	Фунта (lb) 1 lb = 0,4536 kg
Барометарски притисок	Милиметар од живиниот столб (mm Hg) Инч од живиниот столб*) (in Hg)

*) Мерни единици што можат да се употребуваат до 31 декември 1980 година.

Прилог бр. 5

ТАБЕЛА НА ЗГОЛЕМУВАЊАТА НА АЕРОДРОМСКИОТ МИНИМУМ ПРИ СЛЕТУВАЊЕ

1. ILS и PAR уреди

Компонента или уред што не работи	Зголемување на висината на одлуката	Зголемување на видливоста во метри	Група на возд. за приоѓање
LOC*	Приоѓањето според ILS не е одобрено		Cé
GP	Како што е специфицирано во постапката		Cé
OM* MM*	15 m (50 st)	нема	A, B, C
OM* MM*	15 m (50 st)	400	D
ALS (CHORT CALVERT)	15 m (50 st)	400	Cé
SALS (CALVERT) ..	15 m (50 st)	400	ABC

* Не се применува врз PAR уред.

2. ILS уред со минимум видливост од 1.800 до 2.000 st RVR по должина на пистата

Компонента или уред што не работи	Зголемување на висината на одлуката	Зголемување на видливоста во метри	Група на возд. за приоѓање
LOC*	Приоѓањето според ILS не е одобрено		Cé
GP	Како што е специфицирано во постапката		Cé
OM MM	15 m (50 st)	До 800	ABC
OM MM	15 m (50 st)	До 1.200	D
ALS	15 m (50 st)	До 1.200	Cé
HIRL	Нема	До 800	Cé
TDZL, RCLS, RELM	Како што е специфицирано во постапката		Cé

3. VOR, LOC и ASR уреди

Компонента или уред што не работи	Зголемување OCL	Зголемување на видливоста во метри	Група на возд. за приоѓање
ALS SALS	Нема	800	ABC
HIRL	Нема	400	ABC

4. NDB, (ADF) и LFR уреди

Компонента или уред што не работи	Зголемување OCL	Зголемување на видливоста во метри	Група на возд. за приоѓање
ALS	Нема	400	ABC

Значењето на одделните кратенки употребени во оваа табела е дадено во Прилогот бр. 1 — Кратенки, термини и вообичаени изрази.

Прилог бр. 6

ТАБЕЛА НА НИВОАТА НА ЛЕТОТ (TABLE OF FLIGHT LEVELS)

Магнетски курс на летот (Magnetic track)											
Од 000 до 179 степени						Од 180 до 359 степени					
Инструментално летање (IFR flights)			Визуелно летање (VFR flights)			Инструментално летање (IFR flights)			Визуелно летање (VFR flights)		
Ниво на летот (Flight level)	Апсолутна висина на летот (Altitude)	Ниво на летот (Flight level)	Апсолутна висина на летот (Altitude)	Ниво на летот (Flight level)	Апсолутна висина на летот (Altitude)	Ниво на летот (Flight level)	Апсолутна висина на летот (Altitude)	Ниво на летот (Flight level)	Апсолутна висина на летот (Altitude)	Ниво на летот (Flight level)	Апсолутна висина на летот (Altitude)
Во метри (Metres)	Во стапки (Feet)	Во метри (Metres)	Во стапки (Feet)	Во метри (Metres)	Во стапки (Feet)	Во метри (Metres)	Во стапки (Feet)	Во метри (Metres)	Во стапки (Feet)	Во метри (Metres)	Во стапки (Feet)
—	—	—	—	—	—	0	—	—	—	—	—
10	300	1000	—	—	—	20	600	2000	—	—	—
30	900	3000	35	1050	3500	40	1200	4000	45	1350	4500
50	1500	5000	55	1700	5500	60	1850	6000	65	2000	6500
70	2150	7000	75	2300	7500	80	2450	8000	85	2600	8500
90	2750	9000	95	2900	9500	100	3050	10000	105	3200	10500
110	3350	11000	115	3500	11500	120	3650	12000	125	3800	12500
130	3950	13000	135	4100	13500	140	4250	14000	145	4400	14500
150	4550	15000	155	4700	15500	160	4900	16000	165	5050	16500
170	5200	17000	175	5350	17500	180	5500	18000	185	5650	18500
190	5800	19000	195	5950	19500	200	6100	20000	205	6250	20500
210	6400	21000	215	6550	21500	220	6700	22000	225	6850	22500
230	7000	23000	235	7150	23500	240	7300	24000	245	7450	24500
250	7600	25000	255	7750	25500	260	7900	26000	265	8100	26500
270	8250	27000	275	8400	27500	280	8550	28000	285	8700	28500
290	8850	29000	300	9150	30000	310	9450	31000	320	9750	32000
330	10050	33000	340	10350	34000	350	10650	35000	360	10950	36000
370	11300	37000	380	11600	38000	390	11900	39000	400	12200	40000
410	12500	41000	420	12800	42000	430	13100	43000	440	13400	44000
450	13700	45000	460	14000	46000	470	14350	47000	480	14650	48000
490	14950	49000	500	15250	50000	510	15550	51000	520	15850	52000
etc.	etc.	etc.	etc.	etc.	etc.	etc.	etc.	etc.	etc.	etc.	etc.

Прилог бр. 7

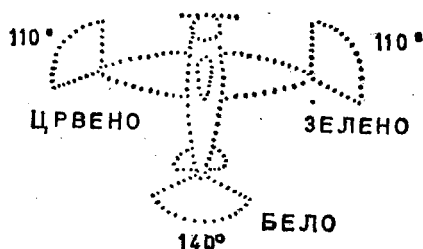
СВЕТЛА НА ВОЗДУХОПЛОВ

А. Светла на авион

Основни светла на авион (слика 1)

1) На левото крило од авионот — постојано црвено светло што свети назад и под хоризонталната рамнина под агол од 110° мерено од предниот правец на лево (светло за пловидба и уочување на воздухопловот).

2) На десното крило од авионот — постојано зелено светло што свети над и под хоризонталната рамнина под агол од 110° мерено од предниот правец на десно (светло за пловидба).

СЛИКА 1

3) На опашката од авионот — постојано бело светло што свети еднакво лево и десно, наназад над и под хоризонталната рамнина, под агол од 140° (светло за уочување на воздухопловот).

Додатни светла на авион

Ако светлата од став 1 на овој прилог не светат непрекинато туку се палат и гасат наизменично, можат да се постават едно или две додатни светла:

1) задно црвено светло што свети наизменично со задното бело светло од точка 3) став 1 од овој прилог;

2) бело светло видливо од сите страни чие светење се сменува со светењата на светлата од став 1 на овој прилог.

Посебни светла на авион

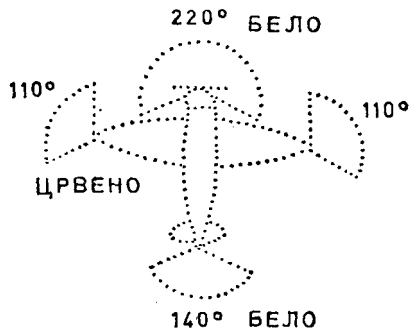
Ако воздухопловот има основни светла со постојано светење, можат да се постават и посебни црвени светла за уочување на воздухопловот (светла против судир — Anti-collision lights) со трепкаво или обратно насочено светење. Видливоста на овие црвени светла треба да биде што е можно поголема од правците што се 30° над или под хоризонталната рамнина на авионот.

Б. Светла на хидроавион

Основните светла на хидроавион се исти како и светлата на авион (слика 1).

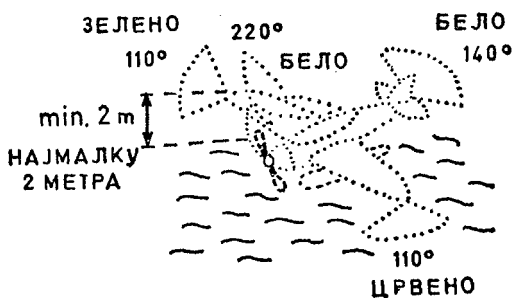
Додатни светла на хидроавион

На неприврзани хидроавиони се додава на предниот дел од воздухопловот постојано бело светло видливо од сите страни под агол од 220° чија симетрала лежи во вертикална рамнина на надолжната оска на хидроавионот (слика 2). Светлото мора да биде видливо од оддалеченост од најмалку 3 NM за време на темна ноќ и чиста атмосфера. (Светло за уочување на хидроавионот).

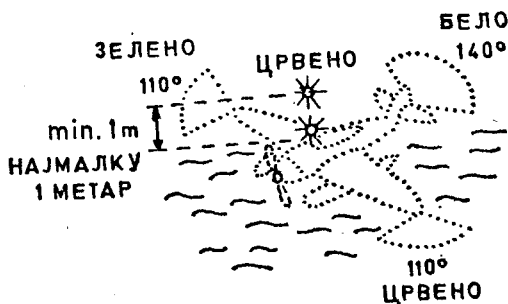
Слика 2

Ако хидроавионот влече некој друг хидроавион или брод, тој треба да има уште и додатно бело светло најмалку 2 метра (6 st) над или под него. (Светло за уочување).

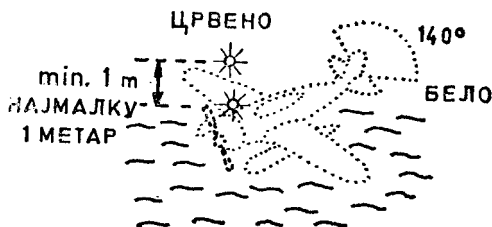
Слика 3

Хидроавионот што го влече друг хидроавион треба да има бели светла на опашката и крилото (слика 3 — Светло за уочување).

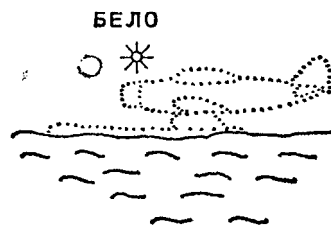
Слика 4

Ако хидроавионот не може сам да врши маневрирање ќе истакне на најпогодно место 2 постојани црвени светла на растојание од најмалку 1 m (3 st) едно над друго на иста вертикала, со тоа што да се видливи од оддалеченост од најмалку 2 NM (слика 4).

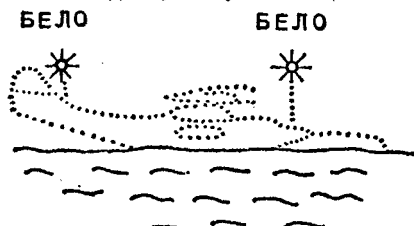
Слика 5

Ако хидроавионот не се движи нема да се палат светлата за пловидба (црвеното и зеленото светло). Другите светла им означуваат на другите воздухоплови дека хидроавионот не може да им го отстапи минувањето, а не дека е во опасност или дека бара помош (слика 5).

Слика 6

Ако должината на приврзаниот хидроавион е помала од 50 m (150 st), ќе се истакне на најпогодно место постојано бело светло видливо од сите страни од оддалеченост од најмалку 2 NM (слика 6).

Слика 7

Ако должината на хидроавионот е поголема од 50 метри (150 st), ќе се истакне на најпогодно место по едно постојано бело светло на предната и задната страна од хидроавионот, видливи од оддалеченост од најмалку 3 NM (слика 7).

Слика 8

Ако распонот на крилата од хидроавионот е 50 метри (150 st) или поголем, ќе се истакне од секоја страна на крилата по едно постојано бело светло за да се означат максималниот распон на крилата. Тие светла треба да бидат видливи од сите страни од оддалеченост од најмалку 1 NM (слика 8).

На зарипкан хидроавион покрај светлата пропишани за приврзани хидроавиони, мораат да постојат уште и две постојани црвени светла на најпогодно место во иста вертикала, оддалечени најмалку 1 m (3 st) едно од друго и видливи од сите страни на хидроавионот.

СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
СОЈУЗНА УПРАВА ЗА КОНТРОЛ НА ЛЕТАЊЕТО

Прилог БР. 9
SOCIALIST FEDERAL REPUBLIC OF YUGOSLAVIA
DIRECTORATE GENERAL OF AIR TRAFFIC CONTROL

ПЛАН НА ЛЕТОТ *		FLIGHT PLAN *	
ОЗНАКА НА ПРЕДНОСТА PRIORITY INDICATOR	ОЗНАКИ НА АДРЕСИ ADDRESSEE (S) INDICATOR (S)		
ВРЕМЕ FILING TIME	МЕСТО НА ПОАЃАЊЕТО ORIGINATOR INDICATOR		
ТОЧНИ ОЗНАКИ НА АДРЕСИТЕ И/ИЛИ НА МЕСТОТО НА ПОАЃАЊЕТО SPECIFIC IDENTIFICATION OF ADDRESSEE (S) AND/OR ORIGINATOR			
1 ВИД НА ПОРАКАТА DESCRIPTION	6 ОЗНАКА НА ВОЗДУХОПЛОВОТ AIRCRAFT IDENTIFICATIONS	8 ПРАВИЛА ЗА ЛЕТАЊЕТО И КАРАКТЕР НА СПЕЦИЈАЛНИОТ ЛЕТ FLIGHT RULES AND STATUS	
« FPL	—	—	
9 БРОЈ И ТИП НА ВОЗДУХОПЛОВОТ NUMBER AND TYPE OF AIRCRAFT	10 COM	ОПРЕМА — EQUIPMENT NAV SSR	
—	—	/ /	
13 АЕРОДРОМ НА ПОАЃАЊЕТО AERODROME OF DEPARTURE	ВРЕМЕ TIME	ГРАНИЦА FIR И ПРЕДВИДЕНИ ВРЕМИЊА FIR BOUNDARIES AND ESTIMATED TIMES	
—	—	→	
15 БРЗИНА SPEED	НИВО НА ЛЕТОТ LEVEL	РУТА ROUTE	
—	—	→	
17 АЕРОДРОМ НА ОПРЕДЕЛУВАЊЕТО AERODROME OF DESTINATION	ВРЕМЕ TIME	АЛТЕРНАТИВНИ АЕРОДРОМИ ALTERNATE AERODROME (S)	
—	—	→	
18 РАЗНИ ИЗВЕСТУВАЊА OTHER INFORMATION	—		
19 ДОПОЛНИТЕЛНИ ИЗВЕСТУВАЊА SUPPLEMENTARY INFORMATION	ОПРЕМА ЗА ПРВА ПОМОШ И ПРЕЖИВЕАНИ EMERGENCY & SURVIVAL EQUIPMENT		
АВТОНОМИЈА ENDURANCE	ЛИЦА НА ВОЗДУХОПЛОВОТ PERSONS ON BOARD	—	
ГОРИВО FUEL	POB/	RDO 1215	243 500 8364
ОПРЕМА EQUIPMENT	ПОЈАСИ ЗА СПАСУВАЊЕ LIFE JACKETS	ФРЕКВЕНЦИЈА FREQUENCY	
ПОЛАРНИ POLAR	ПУСТИНА DESERT	ПОМОРСКИ MARITIME	ЏУНГЛА JUNGLE
ПОЈАСИ JACKETS	СВЕТЛО LIGHT	ПОЈАСИ JACKETS	ФЛУОРО FLUORESCIN
ЧАМЦИ DINGHIES	БОЈА COLOUR	БРОЈ NUMBER	НОСИВОСТ TOTAL CAPACITY
ЧАМЦИ DING	ПОКРИВАЧ COVER	РАЗНА ОПРЕМА OTHER EQUIPMENT	
—	—	RMK	
ИМЕ НА ВОДАЧОТ НА ВОЗДУ- ХОПЛОВОТ NAME OF PILOT IN - COMMAND		ПОТПИС НА ВОДАЧОТ ИЛИ НА НЕГОВИОТ ЗАМЕНИК SIGNATURE OF PILOT OR DESIGNATED REPRESENTATIVE	
»		»	

* ОВОЈ СТАНДАРДЕН ОБРАЗЕЦ СЕ КОРИСТИ ЗА ПОДНЕСУВАЊЕ НА ПЛАНОТ НА ЛЕТОТ НА ДОМАШНИ И СТРАНСКИ ВОЗДУХОПЛОВИ.

Прилог бр. 10

ПРИЈАВА ЗА ЗАГРОЗУВАЊЕ НА БЕЗБЕДНОСТА ВО ВОЗДУШНАТА ПЛОВИДЕБА

Општи известувања на водачот на загрозеиот воздухоплов

Вид на загрозувањето	A
Презиме и име на водачот на воздухопловот	B
Презиме и име на контролорот на летањето	C
Ознаки на воздухопловот	D
Тип на воздухопловот	E
Повикувачки знак и фреквенција во време на загрозувањето	F
Појдовен аеродром	G
Пре аеродром на сметувањето и определувањето	H
Вид на планот на летот	I
Позиција во време на загрозувањето, рута и фактична брзина	J
Висина на летот. Дотеран висиномер на висина	K
Време метеоролошко (услови)	L
Датум и време (GMT) на загрозувањето	M

Детални известувања за загрозувањето

Опис на другиот воздухоплов, повикувачки знак, регистрациони ознаки, боја, светла итн.	N	
Опис на загрозувањето на безбедноста и негова веројатна причина. Оценети растојанија помеѓу двата воздухоплова и преземени мерки	O	
Датум _____ време _____ место на поднесувањето на пријавата _____	Функција и потпис на лицето што ја подне- сува пријавата	Функција и потпис на лицето што ја прима пријавата

Додатни известувања на службата за контрола на летањето надлежна за водење на воздухопловот чиј што екипаж поднесува пријава

Како е примена пријавата	P
Податоци за мерките на контролата на летањето и за раздвојувањето. Дали загрозувањето е забележано на радар. Предупредувања, резултат од проверката на работата на контролата на летањето, итн.	Q

Потпис на раководителот на надлежната служба за контрола на летањето

Прилог бр. 11

ВИЗУЕЛНИ ЗНАЦИ ЗЕМЈА—ВОЗДУХ

1) Во случај на присилно слетување членовите на екипаж на воздухоплов со што е можно поуочливи знаци на земјата составени од прирачен материјал големина најмалку 2,5 m. ќе пренесат пораки до воздухоплов во лет со следните знаци:

I	— барам екипаж со изн. повред.
II	— бараме санитарен материјал;
X	— не можеме да продолжиме;
F	— бараме храна и вода;
W	— бараме огнено оружје и муниција;
□	— бараме мапи и компас;
---	— бараме сигнална светилка со батерии и радио-примопредавател;
K	— укажете на какав-каков предмет;
↑	— се движиме во овој правец;
▽	— ќе се обидеме да полетаеме;
□	— воздухопловот е многу оштетен;
△	— овде е веројатно безбедно слетување;
L	— бараме гориво и мазиво;
L	— сè е во ред;
N	— не;
Y	— да;

— не разбравме;

— бараме механичар;

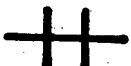
2) Спасувачка екипа со следните визуелни знаци, составени на земја, ќе издвои воздухопловот во лет:

— заврши трагањето — спасувањето;

— ги најдовме сите лица;

— најдовме само некои лица;

— не сме во можност да продолжиме, се враќа во базата;

— се разделивме во две групи, секоја тргна во означениот правец;

— добивме известување дека воздухопловот се наоѓа во овој правец;

— не пронајдовме ништо, продолжуваме да трагаме.

3) Екипажот на воздухоплов ќе одговори на доунаведениот начин, кога ќе прими знаци од воздухоплов во опасност или од спасувачка екипа:

а) ако пораката е разбирлива со наизменично наведнување на воздухопловот околу надолжната оска дење, а ноќе — со двократно вклучување и исклучување на светлата за слетување односно на навигационите светла, доколку не се вградени светла за слетување;

б) ако пораката не е разбирлива екипажот на воздухопловот нема да одговори на начинот предвиден во точка а) на овој став.

187.

Врз основа на член 30 став 1 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77), во согласност со претседателот на Сојузниот комитет за енергетика и индустрија, директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

П РА В И Л Н И К

ЗА ТЕХНИЧКИТЕ НОРМАТИВИ ЗА ЕЛЕКТРО-ЕНЕРГЕТСКИТЕ ПОСТРОЈКИ СО НОМИНАЛЕН НАПОН ОД 10 kV ЗА РАБОТА ПОД НАПОН ОД 20 kV

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат техничките нормативи за електроенергетските постројки со номинален напон од 10 kV ако работат во мрежа со номинален напон од 20 kV.

Одредбите од овој правилник се применуваат на електроенергетските постројки изградени според прописите за југословенските стандарди и за техничките нормативи кои важеа до 2 февруари 1974 година.

Одредбите од овој правилник не се однесуваат на кабелските водови со номинален напон од 10 kV.

Член 2

Електроенергетски постројки, во смисла на овој правилник, се надземните водови, разводните постројки и трансформаторските станици во мрежата со номинален напон од 10 kV.

Член 3

Ако со овој правилник не е определено поинаку, на електроенергетските постројки согласно се применуваат и прописите за техничките нормативи и за југословенските стандарди за електроенергетски постројки со номинален напон над 1000 V, за заштита на електроенергетските постројки од пренапон и за изградба на надземни електроенергетски водови.

Член 4

Електроенергетските постројки можат да се користат за работа во мрежата со номинален напон од 20 kV под следните услови:

1) мрежата во која се наоѓаат тие постројки мора да има заземјена неутрална точка преку мала импеданса и мора да биде опремена со уреди за брзо исклучување во случај на дефект;

2) во разводните постројки и трансформаторските станици можат да се користат раставувачи, потпорни и спроводни изолатори и собирници, со номинален напон од 10 kV, а сета друга опрема мора да биде за номинален напон од 20 kV;

3) минималните растојанија помеѓу големите спроводници и другите со изолација непокриени делови на постројката под напон спрема земјата или спрема соседните делови од постројката не можат да бидат помали од растојанијата пропишани за степен на изолација 12 Si 28/75. односно за номинален напон од 10 kV.

Член 5

Електроенергетските постројки можат, под условите од член 4 на овој правилник, да се користат најмногу 10 години од денот на ставањето под напон од 20 kV, освен опремата на метални и бетонски столбови за водови со напон од 10 kV, која може да се користи најмногу 5 години од денот на ставањето под напон од 20 kV.

Член 6

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 15-3292/1
15 февруари 1979 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,

Милан Крајновиќ, с. р.

188.

Врз основа на член 137 од Законот за основите на системите за врски („Службен лист на СФРЈ“, бр. 24/74 и 29/77), директорот на Сојузната управа за радиоврски пропишува

П РА В И Л Н И К

ЗА ЕВИДЕНТИРАЊЕ НА РАДИОСТАНИЦИТЕ И ЗА НАЧИНОТ И УСЛОВИТЕ ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ПОДАТОЦИТЕ ОД ЕВИДЕНЦИЈАТА

Член 1

Со овој правилник се пропишува начинот на евидентирање на радиостаниците, на техничките и други податоци за радиостаниците што мораат да се евидентираат, начинот на доставување на тие податоци до Сојузната управа за радиоврски, начинот и условите за користење на тие податоци, како и начинот на водење евиденција за извршените прегледи на радиостаницата додека е во работа.

Техничките податоци за радиостаниците се користат: за изработка на план за поделба и користење на радиофреквенциите, за поставување на нови радиомрежи, за координација на користењето на радиофреквенциите во пограничните зони спрема соседните и други земји, за контрола и инспекција на радиоврските, како и за други цели предвидени со посебни прописи.

Член 2

За секоја радиостаница се евидентираат општите и техничките податоци, и тоа:

1) општи податоци: назив, адреса и шифра на дејноста на имателот на радиостаница;

2) технички податоци за предавателот: предавателна фреквенција, фреквенција во врска со предавателната (приемна, резервна и др.), реден број на радиоканалот, вид на станицата, вид на службата, локација на предавателот (потесна локација), природата на земјиштето, географска должина и широчина по Гринич, надморска височина, (m), знак за идентификација, вид на емисија, широчина на опсегот, код на силата — вредност на силата, поместување на фреквенцијата (offset/TV) на предавателот и претворацот, ефективна височина, тип, поларизација и насоченост на предавателната антена, азимут на максималното зрачење, агол на широчината на главниот сноп на предавателната антена, добивка на предавателната антена (dB), елевационен агол на главниот сноп, однос напред-назад (dB) долна граница на фреквенцискиот опсег, горна граница на фреквенцискиот опсег, начин на работата, време на работа, максимално работно време на врска, подвижност, носител на станицата, број на станици во мрежата, производител на уредот, сервиски број и тип на уредот;

3) технички податоци за приемник: приемна фреквенција, локација на приемникот (потесна локација), природа на земјиштето, географска должина и широчина, надморска височина (m), широчина на опсегот на приемникот, ефективна височина, тип, поларизација и насоченост на приемната антена, азимут на максималната добивка на приемната антена, агол на главниот сноп и добивка на приемната антена, односот напред-назад (dB).

Податоците од став 1 на овој член се внесуваат во дозволата за поставување на радиостаницата на

обрасците бр. 1 и 1а што се отпечатени кон овој правилник и сочинуваат негов составен дел.

Член 3

Сојзната управа за радиоврски кон копијата на дозволата за поставување на радиостаница, што ја доставува, според одредбата на член 70 став 4 од Законот за основите на системите за врски (во натамошниот текст: Законот), до надлежниот републички, односно покраински орган, доставува четири примероци од обрасците бр. 1 и 1а кои истовремено служат и како образец на дозволата за поставување на радиостаница и како образец за евидентирање на податоците за радиостаницата.

Член 4

Ако дозволата за работа на радиостаницата, што ја издава надлежниот орган во републиката, односно автономната покраина според одредбата на член 75 од Законот, ги содржи сите податоци од обрасците бр. 1 и 1а, и ако е печатена на образец за автоматска обработка, до Сојузната управа за радиоврски се доставува копија од таа дозвола за работа, во рокот предвиден во член 94 став 2 точка 1.

Ако дозволата за работа на радиостаницата, што ја издава надлежниот орган во републиката, односно во автономната покраина според одредбата на член 75 од Законот, не ги содржи сите податоци од обрасците бр. 1 и 1а или не е печатена на образец за автоматска обработка, тогаш органот што ја издал дозволата ги доставува до Сојузната управа за радиоврски податоците за односната радиостаница на обрасците бр. 1 и 1а заради евидентирање на радиостаницата.

Член 5

По исклучок од одредбата на член 4 од овој правилник, Сојузната управа за радиоврски кон копијата на дозволата за поставување на бродска и воздухопловна радиостаница не ги доставува обрасците бр. 1 и 1а.

Копиите на дозволите за работа на радиостаниците од став 1 на овој член, како и копиите на дозволите за работа на аматерските радиостаници републичкиот, односно покраинскиот орган на управата надлежен за работите на радиоврски ги доставува до Сојузната управа за радиоврски (член 94 став 2 точка 1 на Законот), и тие копии служат за евидентирање на тие радиостаници.

Член 6

Органот на управата што ја издал дозволата за работа на радиостаницата со допис ја известува Сојузната управа за радиоврски, во рокот од член 94 став 2 точка 1 на Законот, за измените на општите и техничките податоци од дозволата за работа на радиостаницата, и тоа:

1) за измените во дозволата за работа на радиостаницата, што се вршат во смисла на член 80 став 2 од Законот во согласност со Сојузната управа за радиоврски;

2) за измените во дозволата за работа на радиостаницата со кои, во смисла на член 80 став 2 од Законот, не се менуваат условите во дозволата за поставување на радиостаницата.

Во дописот од став 1 на овој член мора да се наведе бројот на дозволата за работа на радиостаницата во која се вршат промени.

Член 7

Органот на управата во републиката, односно во автономната покраина што ја издал дозволата за работа на радиостаницата, ја проследува до Сојузната управа за радиоврски, во рокот предвиден во член 94 став 2 точка 3 на Законот, пријавата на имателот на радиостаницата за прекилот, односно престанувањето на работата на радиостаницата поради условите наведени во Законот.

Член 8

Податоците за радиостаницата од член 2 на овој правилник се обработуваат во сметачот на Сојузната управа за радиоврски.

Соодветни податоци од сметачот можат да добијат републиките, односно покраинските органи на управата надлежни за работите на радиоврски, врз основа на барање упатено до Сојузната управа за радиоврски, или непосредно од сметачот.

Член 9

Заради контрола на непреченото функционирање на радиостаниците, носителите на правото за располагање со радиостаницата водат книга на прегледите во смисла на член 92 став 1 од Законот.

Во книгата на прегледите се запишува денот, месецот и годината на извршениот преглед на радиостаницата, недостатоците утврдени при прегледот, мерките што треба да се преземат и потпис на лицето што го извршило прегледот.

Книгата на прегледите од став 2 на овој член се води на Образецот бр. 2 што е отпечатен кон овој правилник и сочинува негов составен дел.

Член 10

Републичкиот, односно покраинскиот орган на управата надлежен за работите на радиоврски ќе ги достави до Сојузната управа за радиоврски податоците за радиостаницата од член 2 на овој правилник, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој правилник, за сите радиостаници што се пуштени во работа пред денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 11

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за евидентирање на радио-станиците и за начинот на водење евиденција („Службен лист на СФРЈ“, бр. 55/65).

Член 12

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 06-1370/7
30 јануари 1979 година
Белград

Директор
на Сојузната управа за
радиоврски,
м-р Љубомир Дуловиќ, с. р.

Образец бр. 1

(формат 190 × 280)

60 _____

97 Број на дозволата _____

60 Датум _____

40 ДОЗВОЛА ЗА РАБОТА — ПОСТАВУВАЊЕ НА РАДИОСТАНИЦА

Издадена врз основа на член — од Законот за основите на системите за врски

30 Носител на правото на користење — сопственик
на радиостаницата _____

Адреса: _____

Телефон: _____ Телекс: _____

Со ова се одобрува употребата на радиостаница под следните услови:

- 90215 Единица на фреквенција _____
- 90216 Предавателна фреквенција _____
- 90225 Фреквенција во врска со горната
(приемна, резервна и др.) _____
- 90235 Реден број на каналот _____
- 90240 Вид на станицата _____
- 90244 Вид на службата _____
- 90301 Локација на предавателот _____
- 90307 Назив на потесната локација на
предавателот _____
- 90321 Природа на локацијата _____
- 90325 Природа на земјиштето _____
- 90326 Географска должина и широчина по
Гринич _____
- 90341 Надморска височина (m) _____
- 90345 Знак за идентификување _____
- 90401 Производител на уредот _____
- 90407 Вид на емисијата, широчина на
опсегот _____
- 90419 Код на силата _____
- 90420 Единица на силата _____
- 90421 Вредност на силата _____
- 90426 Поместување на фреквенцијата (офсет) на ВТ
предавателот и претвораот _____
- 90501 Шифра на дејноста _____
- 90511 Ефективна височина на предавателната
антена _____
- 90519 Тип на предавателната антена _____
- 90522 Поларизација _____
- 90523 Насоченост на предавателната антена _____
- 90525 Азимут на максималното зрачење _____
- 90528 Агол на широчината на главниот сноп
на предавателната антена _____

- 90531 Добивка на предавателната антена (dB)
- 90533 Елевационен агол на главниот сноп
- 90536 Однос напред-назад (dB)
- 90541 Долна граница на фреквенцискиот опсег
- 90547 Горна граница на фреквенцискиот опсег
- 90825 Начин на работа
- 90827 Време на работа
- 90835 Максимално работно време на врската
- 90840 Подвижност, носител на станицата
- 90842 Број на станици во мрежата
- 90846 Сериски број и тип на уредот

ЗАБЕЛЕШКА:

Оваа дозвола важи од _____ до _____
Такса наплатена — ослободена од такса

(М. П.) _____

Образец бр. 1а
(формат 190 × 280)

67 _____

97 Број на дозволата _____

60 Датум _____

40 ДОЗВОЛА ЗА РАБОТА — ПОСТАВУВАЊЕ НА РАДИОСТАНИЦА

Издадена врз основа на член — од Законот за основите на системите за врски

30 Носител на правото на користење — сопственик
на радиостаницата _____

Адреса: _____

Телефон: _____ Телекс: _____

Со ова се одобрува употребата на радиостаницата
под следните услови:

- 90225 Приемна фреквенција
- 90601 Локација на приемникот
- 90607 Назив на потесната локација на приемникот
- 90621 Природа на локацијата
- 90625 Природа на земјиштето
- 90626 Географска должина и широчина
- 90641 Надморска височина (m)
- 90701 Широчина на опсегот на приемникот
- 90711 Ефективна височина на приемната антена

189.

Врз основа на член 22 од Законот за општествена контрола на цените („Службен лист на СФРЈ“, бр. 25/72 и 35/72), претставниците на производителите и претставниците на потрошувачите склучуваат

СПОГОДБА

ЗА ПРОМЕНА НА ЗАТЕЧЕНИТЕ ЦЕНИ ЗА ПЕСТИЦИДИ

1. Претставниците на производителите и претставниците на потрошувачите склучија и потпишаа на 7 декември 1978 година Спогодба за промена на затечените цени за пестициди, со тоа што производителските организации на здружен труд своите затечени продажни цени, при постојните услови на продажбата, можат да ги зголемат во просек до 6% а според ценовниците кои се составен дел на Спогодбата.

2. Учесниците на оваа спогодба се обврзуваат дека производите од точка 1 на оваа спогодба ќе ги продаваат, односно купуваат според цените и под условите што се предвидени во Спогодбата.

3. На оваа спогодба даде согласност Сојузниот завод за цени, со решение број 6676 од 28 февруари 1979 година.

4. Оваа спогодба влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Претставници на производителите: 11 производители потписници на Спогодбата.

Претставници на купувачите-потрошувачи: 30 купувачи — потрошувачи потписници на Спогодбата.

190.

Врз основа на член 22 од Законот за општествена контрола на цените („Службен лист на СФРЈ“, бр. 25/72 и 35/72), претставниците на производителите и претставниците на потрошувачите склучуваат

СПОГОДБА

ЗА ПРОМЕНА НА ЗАТЕЧЕНИТЕ ЦЕНИ ЗА ЧЕЛИЧНИ КОТЛИ И ЗА НИВНАТА ДОДАТНА ОПРЕМА, ЗА ЛЕАНИ КОТЛИ И КОТЕЛСКИ АГРЕГАТИ

1. Претставниците на производителите и претставниците на потрошувачите склучија и потпишаа на 11 јули 1978 година Спогодба за промена на затечените цени за челични котли и за нивната додатна опрема, за леани котли и котелски агрегати, со тоа што производителските организации на здружен труд своите затечени продажни цени, при постојните услови на продажбата, можат да ги зголемат, и тоа за:

1) челични котли, со низок притисок, со и без бојлери и додатна опрема	до 9%
2) челични котли, со висок притисок, со и без бојлери и додатна опрема	до 9%
3) леани котли	до 8%
4) котелски агрегати	до 9%

2. Учесниците на оваа спогодба се обврзуваат дека производите од точка 1 на оваа спогодба ќе ги продаваат, односно купуваат според цените и под условите што се предвидени во Спогодбата.

3. На оваа спогодба даде согласност Сојузниот завод за цени, со решение број 3664 од 23 февруари 1979 година.

4. Оваа спогодба влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Претставници на производителите: ТАМ — Марибор, ТТУ — Лабин, „Феромото“ — Марибор, „Радијатор“ — Зрењанин и „Горење“, ФТУ — Сомбор.

Претставници на купувачите — потрошувачи: 20 купувачи — потрошувачи потписници на Спогодбата.

191.

Врз основа на член 22 од Законот за општествена контрола на цените („Службен лист на СФРЈ“, бр. 25/72 и 35/72), претставниците на производителите и претставниците на потрошувачите склучуваат

СПОГОДБА

ЗА ПРОМЕНА НА ЗАТЕЧЕНИТЕ ЦЕНИ ЗА НЕОБЛАГОРОДЕНИ ПЛОЧИ ИВЕРИЦИ

1. Претставниците на производителите и претставниците на потрошувачите на 14 ноември 1978 година склучија и потпишаа Спогодба за промена на затечените цени за необлагородени плочи иверичи, со тоа што производителските организации на здружен труд можат своите затечени продажни цени, при постојните услови на продажбата, да ги зголемат до 12%.

2. Учесниците на оваа спогодба се обврзуваат дека производите од точка 1 на оваа спогодба ќе ги продаваат, односно купуваат по цените и под условите што се предвидени во спогодбата.

3. На оваа спогодба даде согласност Сојузниот завод за цени со решение бр. 5897 од 26 февруари 1979 година.

4. Оваа спогодба влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Претставници на производителите: 21 производител потписник на Спогодбата.

Претставници на купувачите-потрошувачи: 148 купувачи-потрошувачи потписници на Спогодбата.

ОДЛИКУВАЊА

УКАЗ

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

врз основа на член 337 точка 4 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и член 4 од Законот за одликувањата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се одликуваат:

Од СР Хрватска

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ ЗРАЦИ

Бартоловиќ Фране Данимир, Белоша Антуна Антун, Бизјак Ивана Нада, Џајзлер Шимуна Еуген, Газивода Фране Бранко, Хорват-Кучманић.

Јосипа Катица, Ивановић-Ковачевић Николе Јованка, Јакоповић Ивана Бранко, Јелчић Роке Иво, Лончар-Божић Мате Милица, Маричић-Бањанин Илије Даница, Новачић Антуна Иван, Новаковић Николе Бранко, Новосел Владимира Мирко, Петковић Иве Анте, Станић Михајла Божидар, Шојић Васе Милан, Зеленић Винка Петар;

— за особени заслуги во создавањето и ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Андроцец Мате Бенедикт, Басара-Тесла Милоша Савка, Божанић Анте Шимун, Брајдић Миховица Антун, Брајковић Анте Милан, Брзић Јосипа Мирко, Цурач Марка Агата, Деспотовић Марка Михајло, Хајдуковић Стојана Милан, Кнез Миховица Златко, Комушар Николе Стјепан, Кончар-Хорват Петра Невенка, Косијер Ђуре Михајло, Ковачевић Стевана Милан, Мајурец Мирка Стјепан, Маринић Александра Вјекослав, Петровић-Топлак Антуна Хилда, Погачер Адолфа Драгутин, Покровац Николе Марко, Војновић-Мандић Саве Перка, Вујновић Раде Раде, Житко Јакова Никола;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Бадањак Дане Фрањо, Басиоли Јосипа Иван, Цаларић Игнаца Бојан, Fgöhllich Ферда Ото, Хрлић Шимуна Милан, Јеленић Имбре Мирко, Јусуп Крсте Павао, Караган Јосипа Иван, Крагић Јосипа Весна, Кравошћанец Ђуре Иван, Луцић Петар Драгутин, Минак Ивана Стјепан, Митровски Нестра Борислав, Пернар Амброза Зора, Петровић Николе Петар, Радмановић Миле Петар, Сомек Ане Антун, Станић Мате Ђује, Станић Ђорѓа Стојан, Strello Филомена Смиљана, Витулић-Кровиновић Драгутина Вера, Бојковић Прошпера Иван, Вујновић Павла Иван, Вукешин Ђуре Антун, Житко Ивана Иван;

— за заслуги на полето на јавната дејност до која се придонесува кон општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО БРОНЗЕН ВЕНЕЦ

Багић-Владовић Павао Драгица, Бобић Станка Деса, Дарабош Мирка Вјекослав, Дермол Блажа Фортунат, Доконал Јосипа Иван, Дучић-Зрнић Ђуре Милица, Грабунија-Милеуснић Стеве Ана, Херман Луке Станко, Хорват Ђуре Ђука, Кашпар Јосипа Жељко, Кнежевић Илије Томо, Ковач Стјепана Берислав, Крпан Анте Анте, Кузмински Николе Изидор, Лисан Матије Антон, Лоњак Ивана Јосип, Ловретић Мартина Мартин, Лукић-Жакула Петра Ђука, Маџар-Хамер Марије Милена, Маринковић-Прибачић Јакова Драгица, Маринковић Јакова Јурај, Матоц Антуна Антун, Матоц-Миљевић Миле Мара, Миличић Љубоја Миљивој, Миловец Валента Мијо, Миљевски-Берић Божицара Живка, Орешки-Скок Ивана Љубица, Паљак Ивана Томо, Папица Стјепана Милан, Пар Блажа Мирко, Патекар Јурај Атам, Павковић Станка Бранко, Павловић Ивана Милован, Плачко Јерка Фердинанд, Поје-Белинић Марка Рената Проањић Луке Анте, Пучко Мате Стјепан, Радман Петра Анте, Радман Томе Иван, Рукавица Луке Петко, Соколић Николе Дане, Шањчић-Чрбек Филипа Стјепан, Шиму-

њак Јосипа Мирко, Шолаја Ивана Андрија, Томашковић Стјепана Звонко, Трупелац Луке Фрањо, Владић Мартина Томислав, Влашић-Хумски Јосипа Катица, Вуковић Јосипа Хрвоје, Зурунић Симе Тодор;

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење на социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

Бадовинац-Латковић Илије Марта, Багарић Андрије Никола, Бенцек Блажа Стјепан, Бенета Ивана Лука, Блажевић Илије Никола, Бочкај Људевита Јосип, Борчић Николе Јурај, Борош Лајоша Лајош, Бошковић Руђера Деан, Божанић Анте Петар, Бркић-Оршић Стјепана Штефица, Бучан-Нишевић Ђуре Љубица, Бујан-Шплајт Фрање Амалија, Пеј-Балковац Јураја Барица, Цвитак Вјекослава Ђуро, Ѓиризовић Марка Ђуро, Ѓосић Милана Јакша, Ѓоброја Јована Спасоје, Дупланчић Пашка Атилија, Дураковић-Половић Јосипа Нада, Ѓекић Симе Бранко, Ѓукић Анкица, Ѓеренчић Јураја Анте, Ѓурјан Антуна Станко, Ѓрапин Крсте Звонко, Ѓрабрић Гаудента Гаудент, Ѓубер-Вајц Фрање Резика, Ѓигрец Мије Игнац, Ѓивчевић Јураја Петар, Ѓарамаз Илије Петар, Ѓуришић Антуна Антун, Ѓалебић Петра Роко, Киш Мије Мијо, Крстуловић Анте Борис, Крзнар Јанка Фрањо,

Кујец Стјепана Драгутин, Кулашиновић-Велчић Милана Милена, Леко Јосипа Иван, Лесар Фрање Анђела, Лобор Мије Мартин, Ловретић-Кериг Хермана Љубица, Лулић Мије Антун, Малеш Грге Гојко, Мандрапа Весе Лука, Маслић Душана Војислав, Матаић Јуре Марко, Миљанић-Плеслић Ивана Магдалена, Миљеновић-Павковић Јована Анђела, Младинео Миха Јосип, Обад Вида Иван, Патаки Задражил Антуна Бојана, Pfaff-Валић Рудолфа Људмила, Пилко Јосипа Вилим, Планкар-Малтерић Ивана Анђелка, Посавец Андре Антун, Посиловић Јосипа Мијо, Радочај Имбре Стјепан, Радомино-Ерић Лазара Марија, Раић-Пеко Јуре Магдалена, Рељановић Антуна Антун, Рукавина Марка Стјепан, Руљанчић-Бирчић Марка Марица, Семец Антуна Иван, Сиришћевић Петра Рудолф, Стамболија Мирка Станко, Сунајко-Мандић Ђуре Смиљана, Сужневић-Затезало Милоша Недељка, Свиличић Јосипа Петар, Шалковић-Алберт Стеве Марица, Шепутић Анте Динко, Шеша Илије Раде, Штирјан Вида Стјепан, Шварчан Ђуре Иван, Таталовић Ђуре Драгица, Тепеш Алберта Драгутин, Томичић Николе Грга, Топић Велимира Недељко, Тршић Мије Шиме, Турчић Јуре Стјепан, Валкај Јосипа Стјепан, Вараждинец Бартола Антун, Владиславић-Орладини Петра Катарина, Војковић Прошпера Мате, Војковић Николе Стјепан, Вранковић Боже Андрија, Вучковић-Ковачић Игнаца Антонија, Вукашиновић Блаже Шимо, Зеан Стјепана Стјепан, Зрнић Дмитра Илија, Живковић-Лончао Ђуре Божица, Жугчић Ивана Мијо;

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Баковић Ивана Јозо, Балија-Тепеш Јосипа Славица, Банић Крсте Еуген, Барбир-Хорват Винка Јерка, Бартол Шандора Владимир, Башић Марка Петар, Батинић-Миленковић Павла Јелена, Бекер Хинка Стјепан, Белиа-Брежњак Божицара Бибијана, Блазек Стевана Стеван, Блажековић Винка Славко, Бобић Мухарема Расим, Болф-Делач Николе Зора, Болевац Мартина Мато, Боснић-Ново-

сел Јосипа Мира, Бркић Срећка Жељко, Букарица Блажа Марцел, Бураговић Марка Андрија, Буразер Мије Јосип, Бутерин Николе Шиме, Бувиновић Петра Мате, Буџак Петра Драгутин, Царић-Мићан Милана Агнеса, Црнојевац Стјепана Мијо, Цветковић Миличевић Мирјана, Цвикић Симе Лазо, Чајић Душана Радивој, Чазмадија-Подобник Марка Ружа, Дерезић Андрије Ивица, Дочкал-Марић Илије Љерка, Драгичевић Пере Стево, Дугац Стјепана Иван, Душин-Јеж Виктор Мирела, Ђорђевић-Медар Мартина Злата, Ђерговић-Павелић Вилка Андрина, Ђерман Јуре Анте, Ђетровић Ивана Аугуст, Фићур-Антолић Вјекослава Аница, Гашиперт Милана Карло, Градишки-Божич Ивана Анђелка, Грбац-Ухерник Мије Марија, Грбић Јуре Драго, Грчић Стјепана Марко, Гргин Оноферије Далибор, Гргурев-Мркић Луке Марија, Халапир Драге Славко, Хрубић Данијела Данијел, Илак-Баран Филипа Ана, Илић-Древин Шимуна Фрањо, Иванковић-Бакуловић Андрије Манда, Иванковић Миће Томо, Ивић Станка Никола, Јакус Филипа Винко, Јамбрешић Стјепана Павла, Јордан Јосипа Владимир, Јуричан-Герић Ивана Јулка, Јурић-Драшковић Јосипа Ивана, Јурковић Јураја Звонко, Капелари Александар Иван, Капелари Фрање Стјепан, Карна Ђуре Гојко, Кеча Илије Јандрија, Клајн Филипа Милан, Клаужер Миливоја Тугомир, Клопотан Фрање Јакоб, Кочет Ивана Стјепан, Коњевић Велка Драгољуб, Кос Стјепана Мато, Косовел Вилима Ото, Ковачић Николе Иван, Крмар Јове Милош, Кукић Петра Никола, Куковац Валента Томислав, Кузмић Петра Едо, Лесичар Драгутина Божо, Левачић Антуна Фрањо, Ловреновић Теодора Илија, Лужаић Максима Милан, Љубичић Јосе Иван, Маџерић Мате Јосип, Марас Антуна Мато, Мардешић Николе Андрија, Мардешић Андрије Иво, Мардешић-Фиаменто Павла Марга, Мардешић Андрије Никола, Марковић Ивана др Звонимир, Марковиновић Илије Иван, Маркуш Грег Стјепан, Мазич Кузмана Анте, Мештровић Боже Романо, Мијатовић Шимуна Драго, Млачић Јакова Мате, Мраз Адалберта Адалберт, Налетић Николе Фрање, Новосел-Кимбрек Филипа Стјепан, Ормуз Рудолфа Бранко, Оршић Вјекослава Вјекослав, Оштарчевић Фрање Фрањо, Паклар, Јована Ђуре, Павлинушић Антуна Петар, Печек Ивана Мирослав, Пекеч Раде Бранко, Перинић Павла Иван, Планинц Стјепана Стјепан, Полић Стјепана Марко, Поропат Игнаца Катица, Посинан Милоша Милош, Прерадовић Боже Љубо, Прпић Јосипа Иван, Пуповац Богдана Ђерасим, Рабузин Драгутина Вилко, Ракић Драгољуба Милан, Раковац-Штифанић Јураја Душа, Рескушић Петра Станислав, Рустија Рафаел Александар, Сабо Ђуре Стјепан, Сеце-Кампус Антуна Ана, Сертић Илије Иван, Сишћан Мије Фрањо, Свиличић Анте Петар, Шандровчан Антуна Јосип, Шипушић Ђуре Јурај, Травица Драгомира Јован, Трипало Мирка Петар, Тукач Валента Владимир, Туркал Марка Розика, Тушек Јосипа Милан, Уремовић Николе Стјепан, Ватовац Франца Алојз, Вдовић Лацко Јосип, Вергаш Николе Милан, Влах Фрање Фрањо, Врачарић Милана Даница, Вуковић Мирка Јозо, Вушковић Мате Петар, Закошек Јосипа Звонко, Zoratti Фердинанда Петар, Живко Ђуре Радослав, Жупанић Фрање Јурај, Жугић Стојана Бранко;

— за залагање во социјалистичката изградба на земјата

СО МЕДАЛ ЗА НАРОД

Антолић-Херцег Павла Јелка, Голубић Мије Вјекослав, Госпотић-Тућман Фрање Драгица, Грбац-Мартиновић Јована Катица, Хорјан Карла

Златко, Хорват Јосипа Божидар, Јакопчевић-Горјун Фрање Албина, Јењић Раде Трипо, Јуричевић-Павелко Емила Блажена, Клајн-Трчкић Петра Марија, Кукић-Прибичевић Јове Радојка, Лисец-Томашић Мије Милица, Микулић-Рабљић Крижана Мирослава, Негру Илије Марија, Николић-Марковић Нике Марија, Новак-Томшић Ивана Франциска, Новаковић Ватрослава Младен, Огњан Мате Валент, Пекеч-Ђуринец Руже Барица, Пергл-Ottaviani Антуна Лујза, Петрац Николе Иван, Пикула-Поткоњак Дане Десанка, Радић Мирка Стеван, Радман-Којчин Јосе Недељка, Решков Крсте Шиме, Сабади-Мајерић Ивана Мира, Сабљић Јосипа Мирко, Сташевић Милована Милан, Шапић-Стековић Филипа Ката, Шушак Марка Велимир, Томас Илије Никола, Тотх-Заборац Матије Амалија, Турчић-Жугић Филипа Бара, Турчић Шимуна Ружа, Жигровић-Шапић Владимира Весна, Житко Петра Марга;

— за залагање и постигнати успеси во работата

СО МЕДАЛ НА ТРУДОТ

Бајло Шиме Иво, Барбарић Стјепана Иван, Барић Вице Срећко, Бишчанић Мартина Аптун, Бишћан Винка Нада, Блажинић Фрање Иван, Богданић Луке Петар, Боговић Антуна Анкица, Борошак Мате Мијо, Ботрић-Каменар Стјепана Штефица, Божанић Луке Никола, Брајчић-Маркулин Шиме Бланка, Бранковић-Сабол Николе Бранка, Брусач-Крушлин Стјепана Катица, Бучкаловић-Лешић Мартина Павица, Бурчул Нике Иве, Буторовић-Нижетић Анте Љиљана, Царевић-Зелић Динка Слободна, Чајкушић Антуна Иван, Чобанов Леонарда Марко, Чота Ивана Лука, Драган-Шеркишић Анте Анка, Дујмовић-Павловић Јуре Јосипа, Ђерговић-Мавра Маријана Ета, Фиаменто-Петрачић Јакова Франка, Фиаменто-Ђажевић Јакова Велка, Габалдо Виктор Владимир, Газић Боже Боже, Ѓвјидић-Простран Јанка Стевка, Гобов Јосипа Анте, Госпотиновић Шимуна Ненад, Граовац Петра Саво, Граовац Илије Веселко, Илић Бина Маре, Ивечевић-Јурјевић Филипа Антица, Ивековић-Палорек Едуарда Марија, Јамбрешић Томе Стјепан, Јанковић Јосипа Стјепан, Јончић Николе Иво, Јурак Стјепана Анкица, Јурековић Јакоба Андрија, Јузбашаић Мије Иван, Камењарин Стјепана Иво, Каруза-Војковић Бартула Фаника, Каруза Стјепана Зденко, Ковачевић Стјепана Ана, Крачун Леополда Бранко, Малешевић Вида Раде, Мардешић Андрије Анка, Мардешић Анте Кузма, Маринковић Шимуна Вицко, Медвед Мартина Славко, Младинео-Суић Томе Катица, Мразовац Иштвана Етелка, Новак Андрије Мијо, Печаревић-Лукишић Марјана Антица, Пејкић Јелисја Цвијетин, Пекар Драгутина Андрија, Петрић Јосе Дунко, Писац Мате Иво, Подује-Линчир Мате Злата, Поточки-Тушек Јанка Драгица, Ребекић Бартола Ивица, Рескушић Ивана Ина, Роки-Ивичевић Стјепана Марина, Санделић Ивана Иван, Савић-Мркић Стојана Силвија, Сикирић-Микулић Томислава Антона, Симоновић Бранка Војислав, Сршек Вјекослава Вјекослав, Светић Анте Дане, Шарић-Скендровић Вида Божа, Шестан Јуре Маријан, Шимичев Аугустина Изан, Шошгар Ивана Анђелко, Штрбац Стевана Перо, Томшић Ивана Винко, Тополшек-Блашковић Луке Злата, Учић Ивана Роко, Вампола Милана Маријан, Варга Стјепана Иван, Видовић Андрије Иван, Виталић-Божанић Анте Невенка, Вучина Мате Ана, Вуковић Николе Стјепан, Замбарлин Марије Винка, Жугић Фрање Звонко, Жугец Мије Стјепан;

— за заслуги и постигнати успеси во работата на општонародната одбрана

СО МЕДАЛ ЗА ВОЕНИ ЗАСЛУГИ

Могушар Славка Иван.

Бр. 64

9 јуни 1978 година
БелградПретседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.Судан во Социјалистичка Федеративна Република
Југославија.

Бр. 91

30 август 1978 година
БелградПретседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

СОДРЖИНА:

Страна

УКАЗ

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ
НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА
ЈУГОСЛАВИЈА

врз основа на член 337 точка 4 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и член 4 од Законот за одликувањата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се одликува:

— по повод на четириесет и петгодишнината на постоењето, а за многу плодна активност меѓу југословенските иселеници, за успешна поддршка на нашата Народноослободителна борба и за придонес кон зближувањето на народите на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и Соединетите Американски Држави

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Иселеничка организација Прогресивне Словенке Америке.

Бр. 90

28 август 1978 година
БелградПретседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

УКАЗ

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ
НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА
ЈУГОСЛАВИЈА

врз основа на член 337 точка 4 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и член 4 од Законот за одликувањата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се одликува:

— за заслуги во развивањето и зацврстувањето на мирољубивата соработка и пријателските односи помеѓу Социјалистичка Федеративна Република Југославија и Демократска Република Судан

СО ОРДЕН НА ЈУГОСЛОВЕНСКОТО ЗНАМЕ СО ЛЕНТА

Salah Ahmed Mohamed Salih, извонреден и ополномоштен амбасадор на Демократска Република

177. Одлука за измена и дополнување на Одлуката за податоците што се должни да ги обезбедат во своето книговодство организациите на здружен труд и други корисници на општествени средства во кои вложиле средства странски лица — —	289
178. Одлука за усогласување на износите на паричната помош на странците со статус на бегалец кои се материјално необезбедени — — — — —	289
179. Одлука за формирање Комисија за опојни дроги — — — — —	290
180. Одлука за ослободување од плаќање царина и увозни давачки на увозот на мазут, сурова нафта, нафтни гасови и други гасовити јагленоводороди во гасовита состојба во 1979 година — — — — —	290
181. Решение за дополненија на Решението за намалување на царината на увозот на специфичната опрема што се користи за производство на базни фармацевтски суровини — — — — —	291
182. Решение за дополненија на Решението за намалување на царината на увозот на специфичната опрема за рудници и за облагородување на неметали — — — — —	291
183. Правилник за измени и дополненија на Правилникот за содржината на одделни конти во Контниот план за организациите на здружениот труд — — — — —	292
184. Правилник за водење на деловните книги на претставништвата на странски фирми во Југославија — — — — —	300
185. Правилник за измена на Правилникот за книговодствените исправи врз основа на кои се засноваат книжењата за претпријатијата и погоните во странство — — — — —	300
186. Правилник за летањето на воздухоплови — — — — —	301
187. Правилник за техничките нормативи за електроенергетските постројки со номинален напон од 10 kV за работа под напон од 20 kV — — — — —	344
188. Правилник за евидентирање на радиостаниците и за начинот и условите за користење на податоците од евиденцијата — — — — —	343
189. Спогодба за промена на затечените цени за пестициди — — — — —	349
190. Спогодба за промена на затечените цени за челични котли и за нивната додатна опрема за леани котли и котелски агрегати — — — — —	349
191. Спогодба за промена на затечените цени за необлагородени плочи и верици — — — — —	349
Одликувања — — — — —	349